

Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου

1. Οι νέες απαιτήσεις για τη θρησκευτική εκπαίδευση στο ευρωπαϊκό περιβάλλον του μαθήματος των Θρησκευτικών (ΜτΘ)

Από τις αρχές του 21ου αιώνα, οι διεθνείς εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι η θρησκευτική εκπαίδευση (ΘΕ) αναγνωρίζεται πλέον ως απαραίτητος όρος για την πολύπλευρη και ολοκληρωμένη μόρφωση των μαθητών. Στον ανοικτό ευρωπαϊκό διάλογο για τη σχολική θρησκευτική εκπαίδευση, αλλά και στα επίσημα κείμενα της Ευρώπης για την εκπαίδευση, αναγνωρίζεται πλέον ως κοινά αποδεκτό αίτημα το δικαίωμα όλων των παιδιών για θρησκευτική εκπαίδευση, γεγονός που λειτουργεί ως βασικός μοχλός για την αρτιότερη οργάνωσή της. Κατόπιν τούτου, επιδιώκεται ένα σχολικό ΜτΘ, στο οποίο η συμμετοχή όλων των παιδιών χωρίς καμιά διάκριση και ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή μη δέσμευσή τους θεωρείται αυτονόητη όσο και αναγκαία.

Η επίγνωση των κινδύνων που προκύπτουν από τη θρησκευτική απομόνωση αλλά και από τις ποικίλες πολιτικές ή ιδεολογικές χρήσεις της θρησκείας οδηγεί στην ανάγκη, ώστε να αναδειχθούν οι θρησκευτικές αξίες σε πεδία διαλόγου, συνάντησης και ειρηνικής συνύπαρξης των ανθρώπων, ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις ή και τις διαφορές τους. Με τον τρόπο αυτόν θεωρείται ότι οι θρησκείες συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων και στη συνοχή της σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Παρά τις όποιες υπάρχουσες δυσκολίες και διαφορές, ο θεραπευτικός και συμφυλιωτικός ρόλος των θρησκειών θεωρείται δεδομένος, καθώς οι περισσότερες από αυτές προβάλλουν προτάσεις για την υποστήριξη και ανάδειξη αυτού του ρόλου. Κατά συνέπεια, ένα ΜτΘ που εξετάζει θέματα όπως η δικαιοσύνη, η ειρήνη, η καταλλαγή, η κοινωνική συνοχή, η ανεξίθρησκια, η ευθύνη για τον κόσμο, η αναζήτηση προσωπικού νοήματος, συνάντησης και σχέσης με τον Θεό και τον άλλο, η δημιουργικότητα, η ηθική συμπεριφορά, η ευθύνη για τα κοινωνικά προβλήματα – ζητήματα δηλαδή κρίσιμα για την κοινή ζωή των ανθρώπων στην Ευρώπη τουλάχιστον – θεωρείται ότι προσφέρει σπουδαίες ευκαιρίες, ώστε να εξεταστούν ζητήματα αποκλεισμού και προκατάληψης απέναντι στη θρησκευτική διαφορετικότητα και ταυτόχρονα να προταθούν και να αξιοποιηθούν οι βασικές προϋποθέσεις και δυνατότητες για την ειρηνική συνύπαρξη των πολιτών σε συνθήκες ευημερίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Παρά τις διαφορές στη μορφή του ΜτΘ, το οποίο υιοθετεί και εφαρμόζει κάθε χώρα, αδιαπραγμάτευτοι παραμένουν οι δύο άξονες πάνω στους οποίους αυτό θα αναπτύσσεται: α) το πλαίσιο σταθερών ευρωπαϊκών αξιών, όπως η δημοκρατία, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, και β) τα σαφή εκπαιδευτικά κριτήρια και οι συνακόλουθοι εκπαιδευτικοί στόχοι, όπως η *ευαισθησία*, ο *σεβασμός*, η *ανοχή*, η *ενσυναίσθηση*, η *κατανόηση*, η *κριτική στοχαστικότητα* και η *ευρύτητα των οριζόντων* του.

Αν και δεν είναι εφικτές ενιαίες και ομοιόμορφες λύσεις, αφού κάθε χώρα επιλέγει ελεύθερα τον χαρακτήρα και τις κατευθύνσεις της θρησκευτικής εκπαίδευσης (ζήτημα, όμως, που σχετίζεται στενά με την ιδιαίτερη ιστορική και πολιτισμική της συνάφεια), αναγνωρίζεται από τη διεθνή επιστημονική συζήτηση και τα διεθνή νομικά δεδομένα πως ένα ΜτΘ, το οποίο περιορίζει τη γνώση των μαθητών αποκλειστικά και μόνο στη δική τους θρησκευτική παράδοση έχει πλέον φτάσει στα όριά του. Η σχολική θρησκευτική εκπαίδευση χρειάζεται να καλύπτει έναν ευρύτατο χώρο ενδιαφερόντων και ερωτημάτων των σημερινών μαθητών, τα οποία ξεκινούν από την τοπική θρησκευτική παράδοση αλλά και ταυτόχρονα την υπερβαίνουν, χωρίς αυτό να σημαίνει την υποτίμηση ή τον εξοστρακισμό της. Βασικές προϋποθέσεις για ουσιαστική ανταπόκριση του ΜτΘ σε αυτή τη σύνθετη ανάγκη είναι: Καταρχάς, η διευρυμένη γνώση «γύρω από τις θρησκείες» αλλά και τις θρησκευτικές και μη θρησκευτικές κοσμοθεωρήσεις που νοηματοδοτούν τον ανθρώπινο βίο. Επιπλέον, οι μαθητές και οι μαθήτριες χρειάζονται μάθηση «μέσα από τη θρησκεία», η οποία θα τους επιτρέψει να συνομιλήσουν με τη ζωντανή πραγματικότητα που αυτή αντιπροσωπεύει σήμερα –και

κατεξοχήν της δικής τους θρησκευτικής παράδοσης- και να κατανοήσουν κατά πόσο και με ποιο τρόπο η θρησκεία συνυφαίνεται με τα προβλήματα της καθημερινής ζωής και με τις κοινωνικοπολιτισμικές αντιφάσεις και συγκρούσεις. Οι ομοιότητες που έχουν επισημανθεί στους στόχους των ευρωπαϊκών ΜτΘ εκφράζουν αυτή τη συνθετική κατεύθυνση της ΘΕ. Πιο συγκεκριμένα αναγνωρίζεται ότι το ΜτΘ χρειάζεται:

- να προσφέρει γνώση και κατανόηση για τα θρησκευτικά «πιστεύω» και τις θρησκευτικές εμπειρίες,
- να προσανατολίσει το ενδιαφέρον των μαθητών στην ποικιλία των θρησκευτικών δυνατοτήτων και ηθικών αντιλήψεων που ανιχνεύονται στις θρησκευτικές εμπειρίες, και
- να ενθαρρύνει τους μαθητές, ώστε να ευαισθητοποιηθούν προς τη θρησκεία και προς τις θρησκευτικές διαστάσεις της ζωής.

Η προσέγγιση αυτή αν και υπερβαίνει παρωχημένες πρακτικές ομολογιακής μονοφωνίας δεν προσδίδει στο ΜτΘ φαινομενολογικό γνωσιολογικό προσανατολισμό ούτε το μετατρέπει σε τυπική θρησκευολογική ενημέρωση, η οποία δεν ανταποκρίνεται στα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά, στα βαθύτερα ερωτήματα και στα πραγματικά ενδιαφέροντα των μαθητών. Απεναντίας, προωθεί την ενεργητική εμπλοκή των μαθητών ως φορέων της δικής τους παράδοσης και ενθαρρύνει τη θέαση του οικουμενικού μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες και στάσεις. Ακόμη, στοχεύει στην εξασφάλιση θρησκευτικής εκπαίδευσης σε όλους τους μαθητές χωρίς εξαιρέσεις.

Επιπροσθέτως, θεωρείται πλέον βέβαιο ότι το θρησκευτικό φαινόμενο εξαιτίας της διαχρονικότητάς του επηρεάζει με τον δικό του τρόπο την τοπική και την παγκόσμια ιστορία. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της σύγχρονης ΘΕ, οι θρησκείες εξετάζονται μέσα στο πολιτισμικό τους περιβάλλον χωρίς να διαχωρίζεται η μελέτη της θρησκείας από τον πολιτισμό. Η θρησκεία είναι βασική διήκουσα του πολιτισμού ενός λαού, περιλαμβάνει και νοηματοδοτεί ουσιώδη πολιτιστικά γεγονότα της ζωής του, συγκροτεί και χαρακτηρίζει την πολιτιστική ταυτότητά του. Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι αυτή η «πολιτισμική» έμφαση δεν πρέπει να οδηγεί στον σχετικισμό ή ακόμη χειρότερα στον συγκρητισμό ή και στην παραθεώρηση ζητημάτων που συνδέονται τόσο με τους θεμελιώδεις σκοπούς και τη διδασκαλία κάθε θρησκείας όσο και με τις αντινομίες μεταξύ διαφορετικών θρησκειών. Είναι προφανές ότι υπάρχουν αγεφύρωτες διαφορές μεταξύ των θρησκειών και ίσως να μην γεφυρωθούν ποτέ. Ωστόσο, κάθε θρησκεία λειτουργεί για τα μέλη της ως πηγή ελπίδας για σωτηρία, αιτία προσωπικής δέσμευσης και συλλογικής πορείας και γι' αυτό στη διδακτική διαδικασία αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να διερευνώνται.

Εν τέλει, στην παρούσα θεώρηση του ΜτΘ προβάλλεται με έμφαση το αίτημα του *θρησκευτικού γραμματισμού* ως μία καίρια διάσταση της θρησκευτικής αγωγής, η οποία συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτών με θρησκευτική αυτοσυνειδησία και δεκτικότητα στον διάλογο με το διαφορετικό. Ο θρησκευτικός αυτός γραμματισμός βασίζεται στους κανόνες της παιδαγωγικής και επιστημονικής γνώσης και στοχεύει στην κριτική ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών με τις γνώσεις, τις αξίες και τις στάσεις ζωής που παρέχει για τις θρησκείες και από τις θρησκείες, εφαρμόζοντας μια διερευνητική, ερμηνευτική και διαλογική μαθησιακή προσέγγιση.

Συνακόλουθα, όλες αυτές οι προϋποθέσεις-προσδοκίες από τη ΘΕ συνοψίζονται στο αίτημα υιοθέτησης κάποιων βασικών κοινών κριτηρίων (standards) για το ΜτΘ των ευρωπαϊκών χωρών. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται ότι το ΜτΘ:

1. Μπορεί και πρέπει να διδάσκεται σύμφωνα με τους όρους και τα κριτήρια της γενικής εκπαίδευσης στα δημόσια σχολεία.
2. Χρειάζεται να περιλαμβάνει θεωρήσεις διαχριστιανικής και διαθρησκειακής μάθησης, διαλόγου, συνεργασίας και συλλογικότητας.
3. Η διδασκαλία του απαιτεί επαγγελματίες εκπαιδευτικούς, με ισχυρή θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση που έχουν πλήρως κατανοήσει τον ρόλο τους και έχουν αναπτύξει στοχαστικοκριτικές δεξιότητες.

2. Οι συντεταγμένες του Προγράμματος Σπουδών του ΜτΘ

Η παρούσα πρόταση αφορά ένα μάθημα που διατηρεί μεν τον γνωσιακό και παιδαγωγικό χαρακτήρα που είχε ως τώρα, ανοίγεται ωστόσο στις χριστιανικές παραδόσεις της Ευρώπης και τις άλλες θρησκείες. Δίνοντας τις συντεταγμένες αυτού του μαθήματος, διαμορφώνουμε ένα ΠΣ το οποίο ξεκινά από και έχει επίκεντρο τη θρησκευτική παράδοση του τόπου, την παράδοση της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας, όπως αυτή σαρκώθηκε στη ζωή και αποτυπώθηκε στα μνημεία του πολιτισμού του. Κάθε μαθητής/τρια, ανεξαρτήτως της θρησκευτικής του/της ιδιοπροσωπίας, είναι αναγκαίο να γνωρίζει τη θρησκευτική παράδοση του τόπου καταγωγής ή μόνιμης διαμονής του/της. Αυτή είναι η πρώτη και βασική συντεταγμένη του μαθήματος. Η δεύτερη συντεταγμένη είναι η βασική γνωριμία με τις μεγάλες χριστιανικές παραδόσεις που συναντώνται στην Ευρώπη και γενικότερα στον κόσμο, εκτός της Ορθοδοξίας, όπως ο Ρωμαιοκαθολικισμός και ο Προτεσταντισμός με τις βασικές του ομολογίες. Η τρίτη συντεταγμένη περιλαμβάνει στοιχεία από τα μεγάλα θρησκευτικά και ιδίως όσα ενδιαφέρουν την ελληνική κοινωνία περισσότερο, δηλαδή τις μονοθεϊστικές παραδόσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ, καθώς και άλλες θρησκείες που κατά τόπους ή κατά περίπτωση κρίνεται ότι παρουσιάζουν σήμερα αυξημένο ενδιαφέρον.

Συνεπώς, πρόκειται για ένα διευρυμένο και με σαφείς θεολογικές προϋποθέσεις μάθημα, το οποίο εξετάζει με ερευνητικό, κριτικό και διαλεκτικό τρόπο τη συνεισφορά κάθε θρησκευτικής παράδοσης στην ιστορία και στον πολιτισμό, αποβλέποντας στον θρησκευτικό γραμματισμό, αλλά και στην ευαισθητοποίηση και στον αναστοχασμό των μαθητών απέναντι στον δικό τους θρησκευτικό προβληματισμό και το πώς αυτός αντικατοπτρίζεται στη δυναμική των κοινωνικών σχέσεων. Φυσικά δεν είναι δυνατόν στο Ελληνικό σχολείο να μην είναι κεντρικός ο λόγος της Ορθόδοξης θεολογίας και παράδοσης, η οποία μέσα από το ΜτΘ καλείται να προχωρήσει πέρα και από τη νεωτερικότητα αποδεχόμενη τον πλουραλισμό και την ετερότητα, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ταυτόχρονα να μην υποτιμά, να μην σχετικοποιεί, πολύ δε περισσότερο να μην εγκαταλείπει την αυτοσυνειδησία της. Στοιχεία μιας τέτοιας θεολογικής θεώρησης της πολυπολιτισμικότητας ως αλληλοσεβασμού, αποδοχής και ειρηνικής συνύπαρξης με τη θρησκευτική ή όποια άλλη ετερότητα, είναι διάσπαρτα μέσα στην Αγία Γραφή, στην κληρονομιά των Πατέρων της Εκκλησίας, σε κείμενα νεότερων και σύγχρονων χριστιανών στοχαστών, καθώς και σε ποικίλα έργα τέχνης.

Συμπερασματικά, το νέο ΠΣ προωθεί μια παιδαγωγικά ευαίσθητη, με ρεαλιστικούς μαθησιακούς στόχους, διδακτικά ευέλικτη και πολυεπίπεδη πρόταση θρησκευτικής αγωγής, η οποία βασίζεται στο ισχύον νομικό πλαίσιο και ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες. Έχει ως επίκεντρο την Ορθόδοξη παράδοση αλλά διαφοροποιείται από την κατήχηση, διασώζει εύλογες και αναγκαίες ισορροπίες ανάμεσα στο οικείο και στο έτερο χωρίς να μετατρέπει το μάθημα σε θρησκευολογία.

3. Γενικοί σκοποί και προσανατολισμοί του ΜτΘ στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο

1. Να οικοδομήσει ένα στιβαρό μορφωτικό πλαίσιο/πεδίο γνώσης και κατανόησης του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας, ως πνευματικής και πολιτισμικής παράδοσης της Ελλάδας και της Ευρώπης αλλά και ως ζωντανής πηγής έμπνευσης, πίστης, ηθικής και νοηματοδότησης: για τον κόσμο και τον άνθρωπο, τη ζωή και την ιστορία.
2. Να παρέχει στους μαθητές, ανεξάρτητα από την προσωπική τους θρησκευτική τοποθέτηση, ικανοποιητική κατάρτιση για τη φύση και τον ρόλο του θρησκευτικού φαινομένου, στο σύνολό του και στις επιμέρους εκφάνσεις του, δηλαδή τις μεγάλες και ζωντανές θρησκείες του κόσμου, εφόσον θεωρούνται πηγές πίστης, πολιτισμού και ηθικού τρόπου ζωής.
3. Να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις και να προσφέρει τις ευκαιρίες, ώστε οι μαθητές να αναπτύξουν ικανότητες και επάρκειες –αλλά και διαθέσεις και στάσεις– που χαρακτηρίζουν τον θρησκευτικά εγγράμματο άνθρωπο, καλλιεργώντας παράλληλα την ηθική και κοινωνική του ευαισθησία.

4. Να συντελέσει στη γνωριμία, στην κριτική κατανόηση, στον σεβασμό και στον διάλογο μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικές απόψεις, αντιλήψεις ή δεσμεύσεις πάνω σε ζητήματα πίστης και ηθικού προσανατολισμού.
5. Να συνεισφέρει δημιουργικά στον ελεύθερο και υπεύθυνο αυτοπροσδιορισμό της προσωπικής ταυτότητας των μαθητών, καθώς και στην ολόπλευρη (θρησκευτική, γνωστική, πνευματική, κοινωνική, ηθική, ψυχολογική, αισθητική και δημιουργική) ανάπτυξή τους, μέσα από την αναζήτηση του νοήματος και την υπαρξιακή αναμέτρηση με την πολυπλοκότητα του μυστηρίου της ζωής.

Οι γενικοί αυτοί σκοποί του Μτθ μπορούν να εξειδικευτούν στους παρακάτω επιμέρους **εκπαιδευτικούς προσανατολισμούς** και στόχους/προτεραιότητες που επιδιώκουν:

1. την κριτική κατανόηση των δογματικών, λατρευτικών, υπαρξιακών και πολιτισμικών εκφράσεων της Ορθόδοξης Εκκλησίας, των άλλων μεγάλων χριστιανικών ομολογιών, καθώς και άλλων θρησκευμάτων,
2. την ανάδειξη των οικουμενικών αξιών τόσο του Χριστιανισμού όσο και των άλλων θρησκειών του κόσμου,
3. τη διερεύνηση πτυχών και όψεων της τοπικής θρησκευτικής ιστορίας και παράδοσης, με στόχο τη γνώση, τη διαφύλαξη και την ανανέωση της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς,
4. την προσέγγιση της θρησκευτικής πίστης γενικότερα και του Χριστιανισμού ιδιαίτερα με πολλαπλά κριτήρια (πολιτισμικά, ηθικά, κοινωνικά, ιστορικά, προσωπικά, θεολογικά),
5. την αποκωδικοποίηση του θρησκευτικού υποβάθρου των πολιτισμικών παραδόσεων και την αναγνώριση των θρησκευτικών διαστάσεων του σύγχρονου πολιτισμού,
6. την κατανόηση των αξιών αλλά και των αρνητικών ή επικίνδυνων εκφράσεων που κάποιες θρησκείες εμπεριέχουν, διατηρούν ή υποβάλλουν,
7. την κατανόηση της εποχής και των αναγκών της και τη μεθερμηνεία του θεολογικού λόγου στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες,
8. τον προβληματισμό και την έμπρακτη ευαισθητοποίηση απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα της εποχής, τα υπαρξιακά ερωτήματα και τα ηθικά διλήμματα του ανθρώπου,
9. τον σεβασμό του δικαιώματος κάθε ανθρώπου στη θρησκευτική ελευθερία, την αναζήτηση και τον θρησκευτικό αυτοπροσδιορισμό,
10. την αναγνώριση και τον σεβασμό στην ιδιαίτερη θρησκευτική και πολιτιστική προέλευση και συνάφεια κάθε μαθητή,
11. την ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης και τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος,
12. την ανθρωπιστική προσέγγιση της θρησκευτικής μάθησης, με την παράλληλη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία,
13. την ανάδειξη του ολιστικού και μεταμορφωτικού για τον άνθρωπο χαρακτήρα της θρησκευτικής εκπαίδευσης,
14. τη θεμελίωση της θρησκευτικής εκπαίδευσης σε στέρεες παιδαγωγικές θεωρήσεις και στη συνεχή ενημέρωση για τις σύγχρονες φιλοσοφικές αντιλήψεις περί γνώσης και τον διάλογο μαζί τους,
15. τη συνεισφορά του Μτθ στη διαμόρφωση μαθητών που αναπτύσσουν θετική γνώμη και στάση προς τη μάθηση, εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και ευθύνη για τον κόσμο.

4. Δομή και διάρθρωση των περιεχομένων του ΠΣ

Η θεμελίωση και η κλιμακούμενη ανά βαθμίδα ανάπτυξη του Μτθ ως μια σταθερή αναφορά στην ερμηνευτική προσέγγιση/διαπραγμάτευση του θεολογικού και θρησκευτικού λόγου και των επιμέρους παραστατικών, αφηγηματικών, συμβολικών, καλλιτεχνικών, ηθικών, κοινωνικών ή άλλων

εκφράσεών του, εννοείται πως δεν παραγνωρίζει ούτε υποτιμά διαστάσεις, όπως η εμπειρία, η συναισθηματική εμπλοκή, το βίωμα, η φαντασία κ.ά., ούτε βέβαια επιδιώκει τη μετατροπή του ΜτΘ σε ένα πεδίο άσκησης μιας στείρας και μονότροπης νοησιαρχίας. Αντιθέτως, σε αυτή τη νέα προοπτική του, το ΠΣ αναδεικνύοντας και αξιοποιώντας τον ερμηνευτικό λόγο ως τον συνεκτικό ιστό για τη σκέψη, τη φαντασία, το αίσθημα και την έκφραση, επιτρέπει στο ΜτΘ να υπηρετήσει τη μετάβαση του μαθητή από το ατομικό φρόνημα στον κοινό λόγο και από το γράμμα στο πνεύμα της θρησκείας, δηλαδή στο υπαρξιακό, λατρευτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό αξιακό της αντίκρισμα – εκεί όπου μορφή (έκφραση) και περιεχόμενο (σκέψη, φαντασία, αίσθημα) συνυφαίνονται σε ένα ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο. Ταυτόχρονα, στην ίδια προοπτική, το ΜτΘ οδηγεί τον μαθητή σε μια κριτική κατανόηση των σημερινών προβλημάτων του ανθρώπου και των συγχρόνων κοινωνιών και του δίνει τη δυνατότητα ή τα κατάλληλα εργαλεία και τις γνώσεις για έναν πληρέστερο και γι' αυτό πιο εποικοδομητικό διάλογο μαζί τους.

Με βάση την προοπτική αυτή και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την ηλικιακή ιδιαιτερότητα των μαθητών, προτείνουμε μια σταδιακή μετάβαση στον τρόπο προσέγγισης των θεματικών αξόνων του ΜτΘ, ως εξής:

Δημοτικό – Ο κόσμος της θρησκείας

Εδώ προσεγγίζεται η θρησκεία αυτή καθαυτή· δηλαδή, πρόκειται για μια σταδιακή χαρτογράφηση και αναγνώριση των βασικών εξωτερικών χαρακτηριστικών της. Στη βαθμίδα αυτή παρέχονται αφηγηματικά στοιχεία γύρω από τα *πρόσωπα*, τα *έθιμα*, τα *σύμβολα*, τις *παραδόσεις*, την *ιστορία*, τα *μνημεία*, την *κοινωνική και πολιτιστική ζωή* των θρησκευτικών παραδόσεων. Η πορεία αυτή έχει ως αφετηρία την Ορθόδοξη θρησκευτική παράδοση, δηλαδή, την παράδοση του τόπου μας και κατόπιν προσανατολίζεται στον θρησκευτικό ορίζοντα των εγγύτερων μονοθεϊστικών θρησκειών και εν συνεχεία ορισμένων στοιχείων από τις ανατολικές θρησκείες. Ειδικότερα στην Γ' και Δ' τάξη το μάθημα οφείλει να αξιοποιεί τα ενδιαφέροντα, τις προσλαμβάνουσες έννοιες, παραστάσεις και εικόνες των παιδιών, να έχει παιγνιώδη και συμμετοχικό χαρακτήρα και να αφογκράζεται τα ερωτήματα αυτής της κρίσιμης ηλικίας στην πρώτη και καθοριστική επαφή της με τη σχολική θρησκευτική αγωγή. Γι' αυτό παρουσιάζονται κατ' αρχάς τα εξωτερικά στοιχεία που προαναφέραμε (σύμβολα, έθιμα κλπ.). Το ίδιο ισχύει εν μέρει και στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού. Η αξιοποίηση βασικών στοιχείων της προεφηβικής αυτής ηλικίας, όπως η κατανόηση του χρόνου, της ευθύνης, η σημασία των σχέσεων και των κανόνων, η αίσθηση του χώρου κ.ά., διευκολύνει την ανακάλυψη και προσέγγιση *κειμένων, μνημείων, προσώπων, τόπων και γεγονότων*. Εδώ, όμως, και πάντα στη λογική υιοθέτησης της σπειροειδούς διάταξης της ύλης, προστίθενται κατάλληλα προσαρμοσμένα για τη βαθμίδα αυτή και ορισμένα στοιχεία και περιεχόμενα από τις θεματικές ενότητες του Γυμνασίου ως ολοκλήρωση του Δημοτικού, αλλά και ως εισαγωγή σε πιο συγκροτημένες θεματικές περιοχές που θα ακολουθήσουν στην επόμενη βαθμίδα. Έτσι, δίνεται μια σπειροειδής παρουσίαση στοιχείων και θεμάτων ανάλογα με την ηλικιακή ανάπτυξη των μαθητών.

Γυμνάσιο – Θρησκεία και ιστορία ως έκφραση πολιτισμού

Πρόκειται για μελέτη της θρησκείας και του πολιτισμού που αυτή παρήγαγε ιστορικά μέσα από μια αμφίδρομη διαδικασία: αφενός έκφρασης, μαρτυρίας και ερμηνείας του εσωτερικού της βιώματος σε μορφές επικοινωνίας και, αφετέρου, αναμέτρησης και διαλόγου με την εκάστοτε εποχή και τα συστήματα-παραδείγματα νοηματοδότησης του ανθρώπινου βίου. Έτσι, δίνεται έμφαση στη *ζωή*, στην *ιστορία*, στην *τέχνη* και στον *πολιτισμό* που σάρκωσαν ο Χριστιανισμός, ιδιαίτερα η Ορθοδοξία, και οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις, ενώ γίνεται και μια κριτική παρουσίασή τους μέσα από θεμελιώδεις άξονες, όπως *θεός, κόσμος, άνθρωπος, ηθική, κοινωνία, πολιτισμός, σύγχρονη ζωή*.

Στην **Α' τάξη**, έχοντας ως γενικότερο πλαίσιο την προοπτική «πορείας και ανάπτυξης» τόσο της χριστιανικής Εκκλησίας όσο και των μαθητών, τα υπό μελέτη θέματα αναπτύσσονται πάνω στον ιστορικό καμβά της Ύστερης Αρχαιότητας. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται η αμφίδρομη πορεία από τη θρησκεία στον πολιτισμό, όπως καταγράφηκε στην ιστορία. Ακολουθούν μικρές ενότητες για

τα ιερά κείμενα του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ, αλλά και των μεγάλων ανατολικών θρησκευτικών παραδόσεων.

Στη **Β' τάξη**, στην προοπτική των «αντιθέσεων και συνθέσεων», δίνεται έμφαση στην ιστορία και στον πολιτισμό, ανατρέποντας, όμως, με δημιουργικό και παιγνιώδη τρόπο τις αγκυλώσεις και τις δυσκολίες μιας ιστορικής και πολιτισμικής ύλης που αφομοιώνεται με τους συμβατικούς σχολικούς τρόπους. Το θεματικό αυτό πεδίο προσεγγίζεται μέσα από ένα δημιουργικό εργαστήριο συμμετοχικής και αναπαραστατικής προσέγγισης του πολιτισμού που συνέθεσαν στην ιστορία, η Ορθοδοξία, ο Χριστιανισμός της Δύσης και οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις μέσα από την πίστη, τη λατρεία και τη ζωή τους.

Τέλος, στην **Γ' τάξη**, με προοπτική τη μετάβαση από το «τοπικό στο παγκόσμιο», παρουσιάζονται και διερευνώνται με κριτικό τρόπο σύγχρονα θέματα της ύπαρξης του θρησκευτικού φαινομένου στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο, σπουδαία πρόσωπα, θέματα ηθικής, κρίσιμα κοινωνικά και υπαρξιακά προβλήματα, αρνητικές όψεις της σύγχρονης ζωής αλλά και προοπτικές ελπίδας και αλλαγής κ.ά. θέματα, μέσα από τους βασικούς άξονες: *Θεός, κόσμος, άνθρωπος, κοινωνία, πολιτισμός.*

5. Διδακτικές προσεγγίσεις και μαθησιακές διαδικασίες στο ΜτΘ

Στο ΜτΘ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες μάθησης με βάση τις σύγχρονες γνωσιολογικές, παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες, που μπορούν να υποστηρίξουν τόσο την προαγωγή του θρησκευτικού γραμματισμού των μαθητών όσο και την προετοιμασία ελεύθερων, ενεργών και υπεύθυνων πολιτών. Βασικοί άξονες στη διδασκαλία του ΜτΘ είναι:

1. Σεβασμός στον απαραβίαστο χαρακτήρα της προσωπικής ελευθερίας κάθε ανθρώπου και στη θρησκευτική ετερότητα.
2. Κριτική προσέγγιση των θρησκευτικών διδασκαλιών με στόχο την ερμηνεία τους και γενικότερα την αξιοποίηση ενός πλαισίου κριτικής διδασκαλίας και μάθησης.
3. Ποικιλία μορφωτικών και διδακτικών στόχων, που αφορούν όχι μόνο στον γνωστικό αλλά και στον συναισθηματικό κόσμο του μαθητή, δίνοντας βαρύτητα στη συμμετοχικότητα και στην ψυχοκινητική δράση.
4. Ανάπτυξη ενός πολυτροπικού περιβάλλοντος διδασκαλίας με έμφαση στη διερευνητική και ανακαλυπτική μάθηση, που ενθαρρύνεται από την ομαδοσυνεργατική και την επικοινωνιακή-βιωματική διδασκαλία.
5. Αξιοποίηση ενός πολυθεματικού διδακτικού πακέτου με πολλαπλά διδακτικά μέσα και με παράλληλη αξιοποίηση όλων των συγχρόνων δυνατοτήτων των ΤΠΕ.
6. Δυνατότητα μερικής προσαρμογής και διαφοροποίησης των διδακτικών θεμάτων και περιεχομένων στο πλαίσιο του σχεδιασμού της διδασκαλίας από τον εκπαιδευτικό, ανάλογα με την ειδική θέση, την πολιτισμική ταυτότητα και τα ειδικά ενδιαφέροντα της μαθητικής κοινότητας με απώτερο στόχο την κοινωνική συνοχή του σχολικού περιβάλλοντος και κατ' επέκταση της ίδιας της κοινωνίας.
7. Ανάδειξη της θρησκευτικής ιδιαιτερότητας της τοπικής κοινότητας: της πίστης, της ιστορίας, της λειτουργικής ζωής, της τέχνης και της ζωής.
8. Ολόπλευρη αξιοποίηση των αρχών της διαθεματικότητας και της διεπιστημονικότητας.
9. Καλλιέργεια στάσεων, συμπεριφορών και αξιών που έχουν πανανθρώπινη απήχηση.
10. Ανάδειξη δημιουργικών δεξιοτήτων μέσω συνεργατικών, ερευνητικών, διαλογικών και συμμετοχικών δράσεων.
11. Πολυεπίπεδη διδασκαλία που συνδυάζει ισορροπημένα τον καθορισμό ρεαλιστικών στόχων, μαθησιακών επιδιώξεων, προσδοκώμενων επαρκειών και δεικτών για την επίτευξή τους, με μια ποικιλία αξιολογικών μέσων και προσεγγίσεων.

12. Μεταγνωστική λειτουργία και διαδικασίες που υποστηρίζουν και προωθούν την ανατροφοδότηση.

6. Η δομή και η λειτουργικότητα των ενοτήτων του ΠΣ

α. Βασικός σκοπός κάθε κύκλου

Παρουσιάζεται η βασική επιλογή του ΠΣ ως προς τη θρησκευτική εκπαίδευση των μαθητών σε κάθε βαθμίδα, οι οποίοι καλούνται να συνομιλήσουν με τα ζητήματα των Θεματικών Ενοτήτων και να οικοδομήσουν τη θρησκευτική τους γνώση. Μελετώντας κανείς τους σκοπούς από κύκλο σε κύκλο, αντιλαμβάνεται την εξελικτική πορεία του επιδιωκόμενου θρησκευτικού γραμματισμού των μαθητών στη διάρκεια της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσής τους. Στον τίτλο κάθε κύκλου αναγνωρίζεται η βασική διήκουσα των θεμάτων.

β. Βασικοί άξονες τάξης (για το Γυμνάσιο)

Αναδεικνύονται οι ιδέες-κλειδιά πάνω στις οποίες αναπτύσσονται οι βασικοί και κατευθυντήριοι άξονες κάθε τάξης και διασαφηνίζονται η κατεύθυνση και η λογική οργάνωσης των Θεματικών Ενοτήτων της τάξης. Αυτοί οι βασικοί άξονες μπορούν να αναγνωριστούν επιγραμματικά στον τίτλο του θέματος κάθε τάξης (βλ. π.χ. «Πορεία και Ανάπτυξη» για την Α΄ Γυμνασίου).

γ. Γενικοί στόχοι τάξης

Περιγράφονται αδρομερώς οι επιδιώξεις της θρησκευτικής μάθησης σε κάθε τάξη. Οι επιδιώξεις αυτές αφενός συνδέονται οργανικά με τις επιδιωκόμενες *Επάρκειες* (κάθε τάξης για το Γυμνάσιο και κάθε κύκλου για το Δημοτικό) και αφετέρου εξειδικεύονται με τα *Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα* των Θεματικών Ενοτήτων. Μέσα από αυτή τη συνδυαστική θεώρηση καθίσταται σαφής ο ολιστικός προσανατολισμός της επιδιωκόμενης θρησκευτικής μάθησης: από την απόκτηση γνώσεων και την επεξεργασία πληροφοριών έως την ανάπτυξη δεξιοτήτων, στάσεων και διαθέσεων.

δ. Οι Θεματικές Ενότητες (ΘΕ)

Πρόκειται για ένα πλαίσιο διευρυμένης έρευνας και εμβριθούς ανάλυσης των προτεινόμενων θεμάτων. Γι' αυτό άλλωστε και κάθε ΘΕ δεν αναπτύσσεται σε μια ωριαία διδασκαλία, αλλά σε μια σειρά (course) δώρων, ο αριθμός των οποίων προτείνεται κάτω από τον τίτλο.

Ο τίτλος κάθε ΘΕ (υπο)δηλώνει την ιδέα/κλειδί που τη διατρέχει. Συχνά οι τίτλοι διατυπώνονται με ένα ερώτημα ή μια φράση-σύνθημα, ενισχύοντας τη στρατηγική επιλογή του ΠΣ για ανάπτυξη της διδασκαλίας σε ένα διερευνητικό, ερμηνευτικό, διαλογικό και στοχαστικό πλαίσιο. Στην παρουσίαση όλων των ΘΕ διακρίνεται σαφώς η λογική της ανάπτυξής τους όχι μόνον σε κάθε τάξη, δηλαδή γύρω από τους συγκεκριμένους βασικούς άξονες / ιδέες, αλλά και σε όλο το ΠΣ από τάξη σε τάξη.

Η λογική της οργάνωσης κάθε ΘΕ μπορεί να αναγνωρισθεί στην ανάπτυξη των 3 στηλών της, οι οποίες παρουσιάζουν διεξοδικά τι, πώς και γιατί χρειάζεται να υλοποιήσουν οι μαθητές, καθώς πραγματεύονται κάθε επιμέρους θέμα.

ε. Οι 3 οριζόντιες στήλες κάθε Θεματικής Ενότητας

Α. Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ)

Τα ΠΜΑ δεν εξειδικεύουν ούτε μετασχηματίζουν διδακτικά τους γενικούς στόχους της τάξης αλλά περιορίζονται στην περιγραφή των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας (στο ΤΙ, δηλαδή, μπορούν να κάνουν οι μαθητές μετά την πραγματοποίησή της). Τα ΠΜΑ στρέφουν την προσοχή του εκπαιδευτικού όχι μόνο στα μαθησιακά αποτελέσματα της διδασκαλίας, αλλά και σε όσα καταφέρνουν οι μαθητές κατά τη διαδικασία της. Δηλαδή, να προσεγγίζουν κάθε ζήτημα ή θέμα πολύπλευρα: με στοχασμό, διερεύνηση, ερμηνεία, διάλογο, ενσυναίσθηση, συνεργασία, φαντασία και δημιουργική έκφραση, χρησιμοποιώντας στοχευμένα τις γνώσεις που αποκτούν και συμμετέχοντας συνειδητά στην πορεία οικοδόμησης της μάθησής τους.

Στη σχετική στήλη τα ΠΜΑ ακολουθούν τη λογική της ανάπτυξης των ΒΘ. Ωστόσο, κάθε ΠΜΑ μπορεί να συνδέεται με περισσότερα του ενός ΒΘ. Για παράδειγμα: το α΄ ΠΜΑ της ΘΕ 1 της Γ΄ Δημοτικού συνδέεται μεν άμεσα με το ΒΘ Ι, σίγουρα όμως θα εμπλουτιστεί από την επεξεργασία και των άλλων ΒΘ.

Δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής του εκπαιδευτικού, ότι τα ΠΜΑ οδηγούν στις Επάρκειες που χρειάζεται να αποκτήσουν οι μαθητές σε κάθε τάξη.

Β. Βασικά Θέματα (ΒΘ) της Θεματικής Ενότητας

Καταγράφουν τις πλευρές του θέματος, τις οποίες θα επεξεργαστούν οι μαθητές, καθώς και το βασικό corpus γνώσεων γύρω από το θέμα που χρειάζεται να οικοδομήσουν. Οι στήλες αναπτύσσονται σε μια εσωτερική «κάθετη» λογική οργάνωσης, την οποία ο εκπαιδευτικός οφείλει να αναγνωρίσει και να εξετάσει πριν εκπονήσει τον σχεδιασμό της διδασκαλίας του σύμφωνα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε τάξης. Με αυτόν τον τρόπο θα είναι σε θέση να αποφασίσει και να επιλέξει στοχευμένα και τεκμηριωμένα από τις στήλες της ΘΕ:

- α) με ποια ΒΘ θα ασχοληθεί και ποιο Εκπαιδευτικό Υλικό θα χρησιμοποιήσει (ΤΙ),
- β) ποιες από τις Δραστηριότητες μπορούν να υπηρετήσουν την προσέγγιση που σχεδιάζει (ΠΩΣ) και
- γ) ποια συγκεκριμένα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ) προσδοκά να αναδυθούν και να ενστερνιστούν οι μαθητές κατά τη διδασκαλία που σχεδιάζει (ΓΙΑΤΙ).

Συνακόλουθα, είναι ολοφάνερη η οργανική σύνδεση των ΒΘ με τα ΠΜΑ (όχι απαραίτητα με ένα), τις Δραστηριότητες (είτε τις ενδεικτικές είτε άλλες συναφείς δικές του) και το Εκπαιδευτικό υλικό. Έτσι π.χ. ο «καλός ποιμένας» είναι προφανές ότι συνδέεται με τα ΠΜΑ β΄, γ΄ & δ΄ και τις Δραστηριότητες ..., αλλά σίγουρα «φωτίζει» και το -πιο προσωπικό- ΠΜΑ α΄.

Κατά κανόνα, το πρώτο ΒΘ αναφέρεται σε εμπειρίες και βιώματα των παιδιών συναφών με τον τίτλο της ΘΕ. Δεν πρόκειται για μια φάση απλής «βιωματικής προπαρασκευής» των μαθητών, αλλά για μια διευρυμένη ανάδειξη των προσωπικών διαστάσεων του ΒΘ, η οποία θα διατρέχει εφεξής την σε βάθος επεξεργασία ολόκληρης της ΘΕ. Γίνεται έτσι φανερό ότι οι μαθητές προσκαλούνται σε μια υπαρκτή συνομιλία με το περιεχόμενο όλων των ΒΘ της ΘΕ και στην εύρεση προσωπικού νοήματος σε αυτά.

Η χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου στις διατυπώσεις των ΒΘ συνάδει με την κεντρική επιλογή του ΠΣ ως προς τη μαθησιακή διεργασία: συμπόρευση εκπαιδευτικού – μαθητών και λειτουργία της τάξης ως μιας ομάδας προσώπων που ζουν και μαθαίνουν, καθώς επικοινωνούν και συνεργάζονται.

Γ. Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Πρόκειται για στοχευμένες και προσεκτικά προετοιμασμένες από τον εκπαιδευτικό δράσεις που:

- εκπαιδεύουν τους μαθητές σε ποικίλες προσεγγίσεις των θρησκευτικών θεμάτων (βιωματική, διαθεματική, διερευνητική προσέγγιση, διάλογος, ερμηνεία, στοχασμός, δημιουργική έκφραση, δράσεις κ.ά.)
- καλλιεργούν την ενσυναίσθηση ως κοινωνική δεξιότητα και ενισχύουν την αίσθηση της σχολικής τάξης ως κοινότητας
- ευνοούν την ανάπτυξη συγκεκριμένων ικανοτήτων, δεξιοτήτων, διαθέσεων και στάσεων των μαθητών, δηλαδή την ολόπλευρη ανάπτυξή τους
- υπηρετούν όχι μόνο τα ΠΜΑ, αλλά κατ' επέκταση τους στόχους και τις επάρκειες κάθε τάξης/κύκλου
- είναι ποικιλόμορφες και θεωρητικά θεμελιωμένες
- προσφέρουν δυνατότητες αξιολόγησης –ποιοτικού κυρίως χαρακτήρα– τόσο στον εκπαιδευτικό όσο και στους ίδιους τους μαθητές.

Εννοείται ότι ο εκπαιδευτικός κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας, εκτός από τις προτεινόμενες στη στήλη του ΠΣ Δραστηριότητες, θα συμπεριλάβει και άλλες Δραστηριότητες περισσότερο «κλασικές» ή

καθιερωμένες μορφές οργάνωσης της διδασκαλίας και τεχνικές, όπως: αφήγηση (ιδιαίτερα στην Πρωτοβάθμια), επίδειξη/παρουσίαση, ατομική εργασία των μαθητών, μετωπική διδασκαλία, κατευθυνόμενος διάλογος, εργασία σε μικρές ομάδες κ.ά.

Οι Δραστηριότητες αριθμούνται έτσι ώστε να καθίσταται σαφής η σύνδεσή τους με το συγκεκριμένο ΒΘ. Επιπλέον, καθεμιά από αυτές ταξινομείται ανάλογα με το είδος της.

Στο ΔΗΜΟΤΙΚΟ σε:

A. Βιωματικές, **B.** Ομαδικές/Διερευνητικές, **Γ.** Δημιουργικής Έκφρασης, **Δ.** Επισκέψεις/Εκδηλώσεις/Δράσεις και **Ε.** Παιχνίδια και Ασκήσεις από Λογισμικά.

Στο ΓΥΜΝΑΣΙΟ σε:

A. Βιωματικές, **B.** Ομαδικές/Διερευνητικές, **Γ.** Δημιουργικής Έκφρασης, **Δ.** Διαθεματικές και **Ε.** Επισκέψεις/Εκδηλώσεις/Δράσεις.

Δ. Εκπαιδευτικό υλικό (ΕΥ)

Η εφαρμογή του παρόντος ΠΣ απαιτεί την παραγωγή νέου, πρωτότυπου και συμβατού εκπαιδευτικού υλικού, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης φιλοσοφίας και μεθοδολογίας του, με βάση:

- βιβλικά, πατερικά και ιστορικά κείμενα από την Ορθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση, τις άλλες χριστιανικές παραδόσεις, τις άλλες θρησκείες, καθώς και από την αρχαιοελληνική γραμματεία,
- αξιοποίηση θεολογικών, λογοτεχνικών, λαογραφικών, ιστορικών, φιλοσοφικών, κοινωνιολογικών, ψυχολογικών και άλλων επιστημονικών κειμένων και δοκιμίων,
- αξιοποίηση ποιητικών, καλλιτεχνικών και μουσικών έργων,
- αξιοποίηση ιστορικών μνημείων και έργων τέχνης, καθώς και ποικίλου εικαστικού και φωτογραφικού υλικού,
- αξιοποίηση αποσπασμάτων και αναφορών από τον Τύπο,
- αξιοποίηση των ΤΠΕ και εν γένει των πολυμεσικών εκπαιδευτικών εργαλείων (εικόνα, ήχος, διαδίκτυο),
- αξιοποίηση των σύγχρονων και κατάλληλων για κάθε θεματική ενότητα στρατηγικών μάθησης.

Στο ίδιο πλαίσιο είναι επίσης δυνατό να αξιοποιηθούν κατάλληλα επεξεργασμένα ή προσαρμοσμένα:

- στοιχεία και εκπαιδευτικά αντικείμενα από παλαιότερα εγκεκριμένα διδακτικά υλικά (βιβλία και λογισμικά) του Υπουργείου Παιδείας/Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
- στοιχεία και εκπαιδευτικά αντικείμενα από το Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων Φωτόδεντρο: <http://photodentro.edu.gr/lor>
- στοιχεία και εκπαιδευτικά αντικείμενα από το Οπτικοακουστικό Αρχείο της ΕΡΤ: <http://mam.avarchive.gr/portal>
- στοιχεία και εκπαιδευτικά αντικείμενα από Συλλογές Πολιτισμικών Φορέων.

Περισσότερες λεπτομέρειες για το εκπαιδευτικό υλικό ανά τάξη και ανά θεματική ενότητα βλ. στον Οδηγό για τον Εκπαιδευτικό στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου και στο παράρτημα του Οδηγού με τα προτεινόμενα διδακτικά υλικά.

Το ΕΥ που προτείνεται –στην παρούσα φάση της υλοποίησης του ΠΣ– έχει ληφθεί από τις παραπάνω πηγές, καθώς και εν μέρει από παλαιότερα εγχειρίδια και λογισμικά του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου/Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής και ΟΕΔΒ/ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και στοχεύει κατά κύριο λόγο στην ενημέρωση του εκπαιδευτικού γύρω από το θέμα και την προετοιμασία του για τη διδασκαλία. Είναι, λοιπόν, σαφές ότι σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να δίδεται αυτούσιο στους μαθητές. Ωστόσο, η απουσία συμβατού σχολικού εγχειριδίου δε σημαίνει ότι οι μαθητές δεν θα έχουν στη διάθεσή τους συγκεκριμένο ΕΥ για να εργαστούν. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προετοιμάζει Φύλλο Εργασίας για κάθε ΒΘ, το οποίο να περιλαμβάνει τα κείμενα που χρησιμοποιούνται, καθώς και τα ζητήματα/ερωτήματα με τα οποία εργάζονται οι μαθητές. Με αυτόν τον τρόπο συγκροτείται ένας φάκελος μαθήματος, ο οποίος –εκτός από τα Φύλλα Εργασίας– μπορεί να εμπλουτίζεται και να

ανανεώνεται με τις εργασίες των μαθητών, τα πορίσματα των ομάδων εργασίας, στοιχεία από μικροέρευνες, σημειώσεις των μαθητών, περιλήψεις, βασικά σημεία του μαθήματος κ.ά.

Επιπλέον, στη στήλη των ΒΘ καταγράφονται βιβλικές, πατερικές, λειτουργικές και θρησκευολογικές αναφορές, δηλαδή συγκεκριμένο υλικό εργασίας που οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν στη διδασκαλία.

Στην οργανική και λειτουργική διασύνδεση των τριών στηλών της κάθε ΘΕ αποκαλύπτεται η λειτουργία του ΠΣ ως προγράμματος διαδικασίας, το οποίο υπηρετεί όχι τα περιεχόμενα της μάθησης αλλά την ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή και δίνει στον εκπαιδευτικό τη δυνατότητα να επιλέξει και να αποφασίσει με παιδαγωγικά κριτήρια τους συνδυασμούς ΒΘ – ΠΜΑ – Δραστηριοτήτων – ΕΥ που αρμόζουν στις συνθήκες της τάξης του.

Ε. Οι επάρκειες (Ε)

Οι Ε καταγράφουν τις ικανότητες, δεξιότητες, στάσεις, αξίες και διαθέσεις που αναμένεται να αναπτύξουν οι μαθητές σε κάθε κύκλο ή τάξη, καθώς εξελίσσεται η θρησκευτική τους εκπαίδευση. Επιπλέον, αναφέρονται σε όλες τις πλευρές της προσωπικότητας, επιχειρώντας να συμπεριλάβουν όχι μόνον τις ορατές και ρητές αλλαγές που βιώνουν οι μαθητές αλλά και τις αθέατες και υπόρρητες.

Η κατηγοριοποίηση και η αναλυτικότητα στην περιγραφή των Ε βοηθά τον εκπαιδευτικό να συνειδητοποιήσει:

- α) τον ολιστικό χαρακτήρα της θρησκευτικής εκπαίδευσης, καθώς και τις πολλαπλές του διαστάσεις και κλιμακώσεις: από την κατάκτηση της θρησκευτικής γνώσης έως τη διεύρυνση της ζωής –προσωπικής και κοινωνικής– των μαθητών,
- β) την αλληλεξάρτησή τους, καθώς η ανάπτυξη του ενός πεδίου επαρκειών ευνοεί την ανάπτυξη του άλλου, και
- γ) την αλληλουχία και την ανέλιξή τους από τάξη σε τάξη.

Με αυτόν τον τρόπο, αφενός επιβεβαιώνεται στην πράξη η βασική θεώρηση του ΠΣ για τη μεταμορφωτική δυναμική της θρησκευτικής εκπαίδευσης και, αφετέρου, παρέχεται στον εκπαιδευτικό η δυνατότητα να ελέγχει αν κινείται ισορροπημένα, ώστε το ΜτΘ να συνδυάζει την πρόσκτηση γνώσεων με τη βιωματική προσέγγισή τους προς όφελος της ολόπλευρης ανάπτυξης των μαθητών.

ΣΤ. Αξιολόγηση

Όπως είναι φυσικό, στο ΠΣ διαδικασίας η αξιολόγηση των μαθητών υπερβαίνει την ποσοτικού χαρακτήρα αθροιστική (τελική) αξιολόγηση των επιδόσεών τους και προσανατολίζεται στον έλεγχο ποιοτικότερων χαρακτηριστικών που προϋποθέτουν την ολιστική προσέγγιση του μαθητή. Έτσι, ως προς τις γνώσεις ελέγχεται η δυνατότητα των μαθητών όχι απλώς να τις αναπαράγουν, αλλά κυρίως να τις συσχετίζουν, να τις ερμηνεύουν, να τις κρίνουν, να τις εφαρμόζουν, να τις χρησιμοποιούν με κριτήρια και να εμπνέονται από αυτές.

Επιπλέον, η έμφαση του ΠΣ στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης υπαγορεύει την ανάπτυξη της διαμορφωτικής αξιολόγησης, η οποία δίνει ευκαιρίες όχι μόνον στον εκπαιδευτικό αλλά και στους μαθητές να κρίνουν την ποιότητα και τα αποτελέσματα της μαθησιακής διαδικασίας, με στόχο τη συνειδητή όσο και στοχευμένη βελτίωσή τους. Τα ίδια τα ΠΜΑ και οι Δραστηριότητες του ΠΣ δίνουν ιδέες και διευκολύνουν τον εκπαιδευτικό να προετοιμάσει Φύλλα Εργασίας, συζητήσεις, συνεργατικές και ατομικές εργασίες, ερωτηματολόγια, διοργανώσεις, δράσεις κ.ά. που ευνοούν, αφενός την ποιοτική αξιολόγηση των μαθητών σε ατομικές αλλά και ομαδικές επιδόσεις, και, αφετέρου, τον έλεγχο της ποιότητας της διδασκαλίας του. Συνακόλουθα, προτείνεται να χρησιμοποιηθούν ποικίλες στρατηγικές αξιολόγησης, όπως: τήρηση ημερολογίου, παρατήρηση διδασκαλίας, περιγραφική αξιολόγηση μαθητών, χρήση ερωτηματολογίων για αυτοαξιολόγηση μαθητή κλπ.

Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου

— Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον πολιτισμό —

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Πορεία και ανάπτυξη (46 ώρες)	Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Πορεία μέσα από αντιθέσεις (48 ώρες)	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Από το τοπικό στο οικουμενικό (48 ώρες)
<ol style="list-style-type: none">1. Μεγαλώνουμε και αλλάζουμε (4 δώρα)2. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό (5 δώρα)3. Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή της Εκκλησίας (3 δώρα)4. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις (3 δώρα)5. Μονοθεϊστικές θρησκείες: Ιουδαϊσμός και Ισλάμ (5 δώρα)6. Θρησκευτικές αναζητήσεις της μακρινής Ανατολής (3 δώρα)	<ol style="list-style-type: none">1. Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό; (4 δώρα)2. Ποιος είναι ο Θεός των Χριστιανών; «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;» (4 δώρα)3. Ποιος είναι ο άνθρωπος; (4 δώρα)4. Εμείς και οι «άλλοι» (4 δώρα)5. Διάσπαση και αντιπαλότητα στις θρησκείες (5 δώρα)6. Ορθοδοξία και Νέος Ελληνισμός (3 δώρα)	<ol style="list-style-type: none">1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο (4 δώρα)2. Το ζήτημα της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη (3 δώρα)3. Σύγχρονες θρησκευτικές μορφές στην Ορθοδοξία και στον κόσμο (2 δώρα)4. «Πού είναι ο Θεός;»: Η οδύνη του σύγχρονου κόσμου και το αίτημα της σωτηρίας από το κακό (4 δώρα)5. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση του κόσμου (4 δώρα)6. Από την αρχή έως το τέλος του κόσμου (4 δώρα)7. Διευρύνοντας τις εμπειρίες μας / Χτίζοντας τον κόσμο μας (Project) (3 δώρα)

Πορεία και ανάπτυξη

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται με κεντρικούς άξονες την ιδέα της προσωπικής πορείας των μαθητών και την ιστορική πορεία του Χριστιανισμού στη φάση της Ύστερης Αρχαιότητας (από την επισημοποίησή του έως και τους πρώτους αιώνες της ακμής του Βυζαντίου). Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν και να ερμηνεύσουν την αμφίδρομη πορεία από τη θρησκεία στον πολιτισμό, όπως καταγράφηκε στην ιστορία. Παράλληλα οικοδομούν τον δικό τους προσωπικό –νοηματικό και αξιακό– κόσμο μέσα από τη σύνδεση και την αναμέτρηση των ερωτημάτων που τους απασχολούν με τις προτάσεις και τις απαντήσεις του Χριστιανισμού. Στις δύο καταληκτικές θρησκευτιολογικές ενότητες, οι μαθητές παροτρύνονται να ανιχνεύσουν τη σχέση θρησκείας – πολιτισμού και να εξοικειωθούν με τη θρησκευτική ετερότητα.

Οι μαθητές ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται:

- να προσεγγίσουν τη συγκρότηση και την πορεία της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας εντός του ιστορικού πλαισίου και της ευρύτερης πολιτισμικής συνάφειας της Ύστερης Αρχαιότητας
 - να κατανοήσουν σημαντικά γεγονότα, εξελίξεις και επιλογές της πρώτης Εκκλησίας (εξάπλωση, επισημοποίηση, θεσμική οργάνωση, συνάντηση με τον Ελληνισμό, ανάπτυξη δογματικής διδασκαλίας και λατρείας) και πώς αυτά διαμόρφωσαν την ταυτότητά της και επηρέασαν τον πολιτισμό μέχρι τις μέρες μας
 - να συνειδητοποιήσουν τη δυναμική της συνάντησης του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό και τη διαχρονική σημασία της σύνθεσης που προέκυψε για την Εκκλησία και τον πολιτισμό
 - να κατανοήσουν την πρόταση της Εκκλησίας για τη ζωή του ανθρώπου και τις σχέσεις του με τον Θεό, τους συνανθρώπους του και την κτίση
- να γνωρίσουν και να αξιολογήσουν τη ζωή και τη δράση σημαντικών προσώπων του Χριστιανισμού καθώς και άλλων θρησκειών
 - να εξοικειωθούν με τη μελέτη μνημείων πολιτισμού και έργων τέχνης, ανιχνεύοντας την πνευματική τους καταγωγή
 - να γνωρίσουν βασικές πτυχές του Ισλάμ και του Ιουδαϊσμού (θρησκευτικά γεγονότα, γιορτές, λατρεία, τρόπος ζωής, αξίες και στάσεις ζωής) και να συνειδητοποιήσουν τις σχέσεις των δύο θρησκειών με τον Χριστιανισμό
 - να προσεγγίσουν διδασκαλίες, αναζητήσεις και εμπειρίες από τις μεγάλες θρησκείες του κόσμου και να αναγνωρίσουν αξίες και σύστοιχες στάσεις ζωής
 - να θεωρήσουν με διευρυμένα πνευματικά κριτήρια τις σημαντικές πτυχές της ζωής τους (ηλικιακή πρόοδος, νέες ανάγκες, επιρροές, κρίσιμες αποφάσεις)
 - να αναπτύξουν ενδιαφέρον για τη μελέτη τόσο της θρησκευτικής τους ιδιοπροσωπίας όσο και άλλων θρησκειών
 - να καλλιεργήσουν στάσεις αποδοχής και σεβασμού προς τη θρησκευτική και πολιτισμική ετερότητα
 - να κατακτήσουν τις απαραίτητες επάρκειες ενός θρησκευτικά εγγράμματος υποκειμένου.

1. Μεγαλώνουμε και αλλάζουμε (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) εκφράζουν συναισθήματα και ερωτήματα που τους απασχολούν, καθώς αλλάζουν εκπαιδευτική βαθμίδα και βρίσκονται μπροστά σε νέες προκλήσεις</p> <p>β) αναγνωρίζουν το εύρος και τη σημασία της εξάπλωσης του Χριστιανισμού κατά τους τρεις πρώτους αιώνες</p> <p>γ) μπαίνουν στη θέση των Χριστιανών της εποχής και διακρίνουν, περιγράφουν και αποτιμούν τις δυσκολίες και τα διλήμματα της Εκκλησίας των πρώτων αιώνων</p> <p>δ) εξηγούν με παραδείγματα</p>	<p>I. Το πέρασμα σε μια νέα σχολική κοινότητα, ένα καινούργιο κύκλο ζωής (Γυμνάσιο):</p> <ul style="list-style-type: none"> Αλλαγές, όνειρα και σχέδια Δυσκολίες και προκλήσεις Ανάγκη για προσωπική διαδρομή και οργάνωση <p>II. Η Εκκλησία ανοίγεται και εξαπλώνεται</p> <p>i. Το άνοιγμα της χριστιανικής πίστης στον κόσμο («ουκ έني Ιουδαίος ουδέ Έλλην...»)</p> <ul style="list-style-type: none"> Πραξ 13, 44-48 Εφ 2, 14 Γαλ 3, 2 Οι περιοδείες του Απ. Παύλου <p>ii. Από τους διωγμούς και το μαρτύριο στη δικαίωση των Χριστιανών και στην ελευθερία της θρησκείας (Ευσεβίου Καισαρείας, <i>Εκκλησιαστική Ιστορία</i> και <i>Εις τον βίον Κωνσταντίνου</i>)</p> <p>iii. Οι ναοί της νέας θρησκείας: Από τις κατακόμβες και τα οικήματα στην ανέγερση μεγαλόπρεπων βασιλικών</p> <p>iv. Ο Χριστιανισμός ως επίσημη θρησκεία της βυζαντινής αυτοκρατορίας</p> <ul style="list-style-type: none"> Μεγάλα κέντρα του Χριστιανισμού: Ιεροσόλυμα, Αντιόχεια, Ρώμη, Αλεξάνδρεια 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> Ρόλος στον τοίχο: «Ένας δωδεκάχρονος στη σύγχρονη Ελλάδα: Όλοι θέλουν το καλό μου! Εγώ ποιος ονειρεύομαι να γίνω;» (στόχος: Αναγνώριση προσωπικών δυνατοτήτων, διλημμάτων και δυσκολιών) (I) Ανακριτική καρτέλα: Ένας χριστιανός σε θέση ισχύος (στόχος: Εμβάθυνση στα κίνητρα και τις διαθέσεις) (II.ii, II.iv) Παιχνίδι ρόλων με σενάριο: «Συζήτηση μεταξύ χριστιανού και εθνικού μετά την ανακήρυξη του Χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας» (στόχος: Διερεύνηση κινήτρων, διαθέσεων κ.ά.) (II.iv) Παρουσίαση σκηνών με έμπνευση από την «προς Διόγνητον επιστολή» (στόχος: Ανάδειξη συγκεκριμένων εκφράσεων ζωής των πρώτων χριστιανών) (III.ii) Ιδεοθύελλα με τη λέξη «κλήρος», «κοινόβιο» (III.iii, III.iv) Θετικό – αρνητικό: «κάθε θρησκεία είναι σεβαστή» <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> TPS με θέμα: «Οι αλλαγές, τα όνειρα, οι ανάγκες και τα σχέδιά μας» (I) Artful Thinking («ακούγοντας 2 x 10»): <i>Η μπαλάντα του οδοιπόρου</i>, Μ. Ελευθερίου-Μ. Χατζιδάκις (I) Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): οι δύο ψηφιδωτές παραστάσεις του Ιουστινιανού και της Θεοδώρας από τον Άγιο Βιτάλιο της Ραβέννας (II.iv) Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): alexamenosGraffito ALEXAMENOS SEBETE ΘΕΩΝ, (II.ii) Ιστοεξερεύνηση στις κατακόμβες (II.iii) TPS με θέμα: Ερευνώντας τη σημασία των συμβόλων των κατακομβών (II.iii) Artful Thinking («τι σε κάνει να το λες;» και «βάζοντας τίτλους»): Σύμβολα και εικόνες (<i>Η δεομένη-Orante</i> και η <i>ευγνώμων-Grata</i>) από τις κατακόμβες (II.iii) Διερεύνηση του οικήματος στη Δούρα Ευρωπό: Μετατροπές και διαρρύθμιση για την τέλεση της χριστιανικής λατρείας (II.iii) Ιστοεξερεύνηση στις Βασιλικές της Ραβέννας (π.χ. άγιος Απολλινάριος και άγιος Βιτάλιος) (II.iii)

<p>τη σημασία της οργάνωσης (για την Εκκλησία και για τους ίδιους)</p> <p>ε) αναπλάθοντας τις συνθήκες της εποχής διακρίνουν και αποτιμούν την επιλογή και τα κίνητρα της μοναχικής ζωής</p> <p>στ) αξιολογούν το έργο προσώπων της εποχής</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Κωνσταντινούπολη: η χριστιανική καρδιά της αυτοκρατορίας <p>III. Η Εκκλησία οργανώνεται</p> <p>i. Από την εκκλησία του Δήμου στην Εκκλησία του Χριστού. Ο εκκλησιαστικός μετασχηματισμός της πόλης</p> <p>ii. Οι Χριστιανοί, πολίτες ενός άλλου κόσμου (Φιλ 2, 1-8 και προς Διόγνητον Επιστολή)</p> <p>iii. Κλήρος (επίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι): λειτουργική ευθύνη και διακονία του λαού (Τιτ 1, 7-9. Α Τιμ 3, 2-13 και Πολυκάρπου Σμύρνης, προς Φιλιππησίους 6, 1-3)</p> <p>iv. Κοινοβιακός μοναχισμός. Η πνευματική αντίπολις</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μεγάλοι οργανωτές του μοναχισμού (Παχώμιος, Μ. Βασίλειος, Βενέδικτος, Ιωάννης Κασσιανός) • Μοναχικοί Κανόνες 	<p>10. Ταξίδι στον κόσμο του ψηφιδωτού [βλ. Πρόγραμμα Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών www.byzantinemuseum.gr] (II.iii)</p> <p>11. Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): Το μονόγραμμα του Χριστού στα ανάγλυφα και τα νομίσματα (II.iv)</p> <p>12. Έρευνα: «Ο κλήρος σήμερα» (ονομασίες, καθήκοντα, ρόλος, άμφια κ.ά.) (III.iii)</p> <p>13. Artful Thinking («παιγνίδι επεξεργασίας»): <i>Κοίμηση Εφραίμ του Σύρου</i>, Ι. Ν. Αγ. Κωνσταντίνου Ιεροσόλυμα, [βλ. http://pandektis.ekt.gr/pandektis/handle/10442/85321] ή Αγ. Νικολάου Αναπαυσά Μετεώρων. Επίσης <i>Κοίμηση Αγ. Σάββα</i> [βλ. http://www.googleartproject.com/collection/benaki-museum-of-greek-civilization/artwork/the-dormition-of-st-savvas-unknown-artist/712976] (III.iv.)</p> <p>14. TWPS με θέμα: Έρευνώντας μοναστικούς κανόνες του Μ. Βασιλείου και του Παχωμίου (στόχος: Η ανάδειξη του κοινοβιακού μοναχισμού ως μικρογραφίας της πρωτοχριστιανικής κοινότητας) (III.iv)</p> <p>15. Μελέτη περίπτωσης: Παχώμιος (III.iv)</p> <p>16. Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη: Η οργάνωση της Εκκλησίας (III)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Σχεδιάζουν έναν χάρτη με τις πρώτες χριστιανικές κοινότητες ((II.i)</p> <p>2. Φτιάχνουν έναν πίνακα με τους διωγμούς εναντίον των Χριστιανών που να εμπεριέχει την αφορμή και γνωστούς μάρτυρες (II.ii)</p> <p>3. Απόδοση με σκίτσα των συμβόλων των κατακομβών. Στη συνέχεια: Μια φράση για το καθένα (II.iii)</p> <p>4. Κατασκευή ψηφιδωτών (II.iii)</p> <p>5. Κατασκευή χάρτη του 4^{ου} αι. με τις μεγάλες πόλεις-κέντρα του Χριστιανισμού (II.iv)</p> <p>6. Σύνταξη κειμένου: Το γράμμα ενός μοναχού που περιγράφει τη ζωή σε ένα αιγυπτιακό κοινόβιο του 4^{ου} αι. (III.iv)</p> <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Ιστορίας και των Εικαστικών: Η τέχνη του ψηφιδωτού από την Αρχαία Ελλάδα έως το Βυζάντιο (II.iii)</p> <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <p>1. Περπατώντας σε μια Βασιλική του 5^{ου} αι. (Αχειροποίητος, Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης) ή σε κάποιο άλλο παλαιοχριστιανικό ναό της περιοχής (II.iii)</p> <p>2. Επίσκεψη σε μοναστήρι της περιοχής (III.iv)</p>
--	---	--

2. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό (5 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) επιβεβαιώνουν τη δυναμική των επιρροών και των συνθέσεων, διερευνώντας προσωπικές τους εμπειρίες</p> <p>β) ευαισθητοποιημένοι στη δυναμική των συνθέσεων, προεκτείνουν τη σκέψη τους και αναγνωρίζουν διαστάσεις και πεδία της συνάντησης Χριστιανισμού-Ελληνισμού</p> <p>γ) εξακριβώνουν τον ρόλο της ελληνικής γλώσσας στη διάδοση και στην ανάπτυξη του Χριστιανισμού και της θεολογίας του</p> <p>δ) αναγνωρίζουν και αποτιμούν τον ρόλο της ελληνικής παιδείας στη ζωή και στο έργο προσώπων</p>	<p>I. Η δυναμική των «συναντήσεων»</p> <p>i. Η ζωή είναι συνάντηση (παρέες, ομάδες, χώροι, δικτυακές κοινότητες...)</p> <p>ii. Αναγνωρίζοντας τις θετικές και αρνητικές επιρροές στη ζωή μας</p> <p>iii. Μεγαλώνουμε μέσα από συνθέσεις</p> <p>II. Ελληνισμός και Χριστιανισμός. Η συνάντηση δύο κόσμων</p> <p>i. Η κυριαρχία της ελληνικής γλώσσας στον ελληνορωμαϊκό κόσμο</p> <p>ii. Παύλος, ο απόστολος που συνέδεσε τον Χριστιανισμό με τον Ελληνισμό</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στον Άρειο Πάγο της Αθήνας (Πραξ 17, 16-34) • Στη σχολή του Τυράννου στην Έφεσο (Πραξ 19, 9-10) <p>iii. Η ελληνική ως γλώσσα της Εκκλησίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ελληνική ως γλώσσα της Αγίας Γραφής: Από τη μετάφραση των Ο' στον Κανόνα της Αγίας Γραφής (Αρχή της 39^{ης} Εορταστικής Επιστολής του Μ. Αθανασίου) • «Τη γλώσσα μας την εκπαιδεύσαμε ... την ευγενίσαμε... και τη γλυκάναμε» (Γρηγ. Ναζιανζηνού, <i>Εις εαυτόν</i>): Η ελληνική ως γλώσσα των Πατέρων και εκφραστικό όχημα της εκκλησιαστικής πίστης <p>iv. Διάλογος και εκλεκτικές συγγένειες με την ελληνική σοφία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ιουστίνος, ο φιλόσοφος και μάρτυρας: 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συλλογικός ρόλος: Προσπαθώντας να πείσουμε ή να αποτρέψουμε τον άλλον για κάτι θετικό ή αρνητικό (στόχος: Διερεύνηση της δυναμικής και της λειτουργίας των επιρροών) (I) 2. Ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης αφηγείται το γεγονός της επίσκεψης του Απ. Παύλου στην Αθήνα (II.ii) 3. Αντιγνωμία δύο πολιτών της Καισάρειας του 4^{ου} αιώνα: Να σπουδάζουν ή όχι οι χριστιανοί νέοι τα ελληνικά γράμματα; (στόχος: Κατανόηση των επιχειρημάτων και της θετικής στάσης των Πατέρων προς την ελληνική παιδεία) (II.iii και iv) 4. Παιχνίδι ρόλου: Δύο μαθητές αναλαμβάνουν να ξεναγήσουν συμμαθητές τους σε έναν αρχαιοελληνικό ναό και σε μια χριστιανική βασιλική επισημαίνοντας αντιστοιχίες και ομοιότητες (III.i) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. TPS με θέμα: Οι συναντήσεις μας / οι επιρροές μας (I) 2. Ιστοεξερεύνηση: Τα ταξίδια του Παύλου, οι πόλεις – κέντρα της εποχής (στόχος: Ανάδειξη του ελληνικού «πνεύματος» της ζωής των πόλεων) (I.ii) 3. Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): <i>Ο απόστολος Παύλος κηρύττει στον Άρειο Πάγο</i>, Σπ. Βασιλείου, I. Ν. Αγίου Διονυσίου (II.ii) 4. Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»: <i>St Paul Preaching in Athens</i>, Raphael, Victoria and Albert Museum (II.ii) 5. Μελέτη περίπτωσης: Οι σπουδές των τριών Ιεραρχών (II.iv) 6. Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): <i>Οι φιλόσοφοι</i> στη χριστιανική εικονογραφία (π.χ. Μονή Φιλανθρωπηνών, εικονογραφημένα χειρόγραφα) (II.iv) 7. Επίλυση προβλήματος: Γιατί ο αυτοκράτορας Ιουλιανός χαρακτηρίστηκε από τη χριστιανική Εκκλησία «παραβάτης»; (I.v) 8. Διερεύνηση πηγών και εικόνων για τα παρακάτω θέματα: <ul style="list-style-type: none"> • Δάσκαλοι και μαθητές στο Βυζάντιο (II.vi)

<p>της Εκκλησίας (Αποστόλων, Απολογητών και Πατέρων)</p> <p>ε) επαληθεύουν και αξιολογούν τη σύνθεση Ελληνισμού-Χριστιανισμού σε συγκεκριμένα μνημεία και έργα τέχνης, καθώς και στην καθημερινή ζωή των Βυζαντινών</p>	<p>Ο Ελληνισμός προετοίμασε τον κόσμο να δεχτεί τον Χριστιανισμό (Ιουστίνου, <i>Απολογία Β΄</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πατέρες του 4^{ου} αιώνα: Η δημιουργική συνάντηση του χριστιανικού κηρύγματος με την ελληνική σοφία. Το παράδειγμα των Τριών Ιεραρχών (Μ. Βασιλείου, <i>Προς τους νέους όπως αν εξ ελληνικών ωφελούντο λόγων</i>) <p>v. Ιουλιανός: Ένας αυτοκράτορας νοσταλγός της εθνικής θρησκείας</p> <p>vi. Η ελληνική παιδεία σφραγίζει τον πολιτισμό της βυζαντινής αυτοκρατορίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ελληνική ως γλώσσα της βυζαντινής αυτοκρατορίας (<i>Νεαρά του Ιουστινιανού</i>) • Σχολές / πανεπιστήμια της Κωνσταντινούπολης <p>III. Η αποτύπωση της σύνθεσης Ελληνισμού και Χριστιανισμού στην τέχνη</p> <p>i. Από τον περίπτερο αρχαιοελληνικό ναό στη χριστιανική βασιλική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Αγία Σοφία της Κωνσταντινουπόλεως ως ζωντανό σύμβολο του χριστιανικού βυζαντινού πολιτισμού <p>ii. Από τα Φαγιούμ στη χριστιανική εικόνα</p> <p>iii. Από τον Ορφέα και τον Ήλιο της αρχαίας Ελλάδας στον Καλό Ποιμένα και στον Παντοκράτορα της Εκκλησίας</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Τα πρώτα γράμματα, τα μαθήματα και οι σπουδές στο Βυζάντιο (II.vi) • Η γραφή και τα σύνεργά της (II.vi) • Βιβλία και βιβλιοθήκες (II.vi) • Σχολεία και Πανεπιστήμια (II.vi) <p>9. Μελέτη περίπτωσης: Φώτιος και Άννα Κομνηνή (II.vi)</p> <p>10. Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι» ή «χρώματα, σχήματα, γραμμές»): Από τα Πορτρέτα του Φαγιούμ στις Απαρχές της Τέχνης των Βυζαντινών Εικόνων [Βλ. Έκθεση Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης http://www.ics.forth.gr/isl/fayum/ekthemata.htm] (III.ii)</p> <p>11. Συγκριτική εξέταση: <i>Πορτρέτα του Φαγιούμ, Βρεφοκρατούσα και Χριστός</i> του 6^{ου} αι. και <i>Βρεφοκρατούσα</i> του 13^{ου} αι. από την Αγ. Αικατερίνη του Σινά (III.ii)</p> <p>12. Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε»): <i>Ο Χριστός ως Ορφέας</i> ή <i>ως καλός Ποιμένας</i>, ψηφιδωτό από το Μουσείο της Galla Placidia στη Ραβέννα (III.iii)</p> <p>13. Artful Thinking («χρώματα, σχήματα, γραμμές» ή «κοιτάζοντας 2 x 10»): <i>Ο Παντοκράτορας</i> της Μονής Δαφνίου και ο Δίας του Φειδία (III.iii)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Κατασκευή χάρτη με τις χριστιανικές κοινότητες της Ελλάδας της αποστολικής εποχής (I.ii) 2. Κατασκευή πόστερ με τη γραφή και την αρίθμηση των Βυζαντινών: Από τη μεγαλογράμματη στη μικρογράμματη γραφή (II.vi) 3. Κάτοψη περιπτερού ναού και βασιλικής, αναγνώριση των ονομασιών και τοποθέτηση των μερών και των μελών του κάθε ναού (III.i) 4. Εννοιολογικός χάρτης για τη συνάντηση Ελληνισμού-Χριστιανισμού <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Μελέτη της Εγκαυστικής τεχνικής και της τέμπερας (τεχνικές του Φαγιούμ), Κατασκευές σε / με κερί (III) <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Επίσκεψη στο Θησείο (Ναό του Ηφαίστου) και σε μια χριστιανική βασιλική (III.i)
--	---	---

3. Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή της Εκκλησίας (3 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) αναγνωρίζουν και διερευνούν διλήμματα, διατυπώνοντας προσωπικούς προβληματισμούς και ερωτήματα για το νόημα της ζωής</p> <p>β) αναφέρουν και κρίνουν τις βασικές αξίες της χριστιανικής πρότασης ζωής, όπως εκφράζονται στη Βίβλο, στη λατρεία, στα κείμενα και στην τέχνη της Εκκλησίας</p> <p>γ) διασαφηνίζουν τις προσωπικές και κοινωνικές διαστάσεις της ευχαριστιακής στάσης ζωής, σε συνάρτηση με προσωπικές εμπειρίες και παραδείγματα</p> <p>δ) κατονομάζουν τα μέρη της Θείας Ευχαριστίας και εξηγούν τον κεντρικό της ρόλο στη ζωή των Χριστιανών</p>	<p>I. Μπροστά στα ερωτήματα για τη ζωή</p> <p>i. Ο άνθρωπος ζει μόνο με ψωμί;</p> <p>ii. Η ζωή είναι ατομική πορεία ή σχέση;</p> <p>iii. Η ζωή είναι κτήμα που κατέχουμε ή δώρο που μας δόθηκε;</p> <p>iv. Η φύση είναι ιδιοκτησία μας;</p> <p>II. Ερμηνεύοντας την πρόταση ζωής της χριστιανικής Εκκλησίας</p> <p>i. Συνάντηση με τον προσωπικό Θεό της Βίβλου:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο Θεός επισκέπτεται τον άνθρωπο που τον φιλοξενεί και τον εμπιστεύεται: Μπροστά στην Ορθόδοξη εικόνα της Αγίας Τριάδας (Η φιλοξενία του Αβραάμ) • Πίστη σε έναν Θεό σχέσης και αγάπης: Ο Θεός ως Τριάδα («Η χάρις του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και η αγάπη του Θεού και Πατρός και η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος είη μετά πάντων υμών». Ευχή της Αγίας Αναφοράς της <i>Θ. Λειτουργίας</i> του Ι. Χρυσοστόμου) • Η πίστη ως ελεύθερη ανταπόκριση στο κάλεσμα του Θεού. Το παράδειγμα της Θεοτόκου: «Είπε δε Μαριάμ: Ιδού η δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά το ρήμα σου» (Λκ 1, 38) • Η πίστη ως συνεχής ευλογία του Θεού: «Ευλόγει η ψυχή μου τον Κύριο» (Ψλ 102, 1- 8) <p>ii. Ζώντας με νόημα στον κόσμο:</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδεοθύελλα: «Τι χρειάζεται ο άνθρωπος για να ζήσει;» (I) 2. Παντομίμα και παρουσίαση σκηνής με θέμα: «Φιλία, εμπιστοσύνη, αλληλεξάρτηση, επικοινωνία: Όροι ζωής για τον άνθρωπο» (I) 3. Αντιγνωμίες: «Ο άνθρωπος είναι ιδιοκτήτης της φύσης και δικαιούται να την εκμεταλλεύεται για το καλό του!» (I.iv) 4. Παντομίμα και παρουσίαση σκηνής από την Ομιλία του Μ. Βασιλείου, <i>Προς πλουτούντας</i> (II.ii) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Artful Thinking: Από τη σειρά <i>Άγγελος ποδηλάτης</i>, Μπάμπης Πυλαρινός [βλ. http://pilarinos.gr] (I) 2. TPS με θέμα: «Οι σχέσεις μας με τους άλλους και τη φύση» με βάση το Εφ 4, 25-32 (I και II.ii) 3. Artful Thinking («βλέπω, ισχυρίζομαι, αναρωτιέμαι» και «τι σε κάνει να το λες;»): Έργα που αναδεικνύουν τη χαρά της ζωής π.χ. του Φ. Πατρικαλάκη και του Μπ. Πυλαρινού από τη σειρά <i>Γιορτή</i> [βλ. http://pilarinos.gr] (I και II.ii) 4. Artful Thinking («αρχή, μέση και τέλος» και «βάζοντας τίτλους»): <i>Η Φιλοξενία του Αβραάμ</i>, Μουσείο Μπενάκη και <i>Αγία Τριάδα</i>, Αντρέι Ρουμπλιώφ (II.i) 5. Artful Thinking: <i>Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου</i> <ol style="list-style-type: none"> α. Αγ. Γεώργιος Αχρίδας – Κουρμπίνοβο β. Κωνσταντίνου Παρθένη [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/konstantinos-parthenis/music-painting-and-decoration-of-a-piano-1920#supersized-artistPaintings-269478] γ. Δομήνικου Θεοτοκόπουλου [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/el-greco#supersized-spanish-period-190980] (II.i) 6. Ξενάγηση στο εικονικό μουσείο του Ιερού Κοινοβίου του Ευαγγελισμού στην Ορμύλια Χαλκιδικής

<p>ε) διακρίνουν τον ηθικισμό ως στείρα προσκόλληση σε κανόνες και εντολές από τη χριστιανική ηθική πρόταση για τη ζωή ως σχέση (με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και την κτίση)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Είσοδος στην εκκλησιαστική κοινότητα με το Βάπτισμα • Ζωή Ευχαριστίας στην εκκλησιαστική κοινότητα (Πραξ 2, 42-47 και Ευχή Αναφοράς (όπως το σιτάρι) από τη <i>Θ. Λειτουργία</i> του Μεγάλου Βασιλείου) • Τα μέρη της Θείας Λειτουργίας: Αγιασμός όλης της ζωής • Μίμηση του Χριστού <ul style="list-style-type: none"> ✓ Τα γνωρίσματα του καινούργιου ανθρώπου (Εφ 4, 25-32) ✓ «Μην κρίνετε» (Μτ 7, 1-5) ✓ «Όποιος υψώνει τον εαυτό του...» (Λκ 14, 7-14) ✓ «Να ανεχόμαστε τις αδυναμίες των διπλανών μας» (Ρωμ 15, 1-2) ✓ Μεγάλου Βασιλείου, <i>Προς πλουτούντας</i> ✓ Γρηγορίου Θεολόγου, <i>Περί φιλοπτωχείας λόγος</i> ✓ Γρηγορίου Νύσσης, <i>Κατά τοκιζόντων</i> • Ζωή με ευθύνη για την κτίση <ul style="list-style-type: none"> ✓ Από την Παλαιά Διαθήκη: Λευ 25, 23, Ψλ 64. 18, 1-6 ✓ Ευχές για την κτίση από τη <i>Θεία Λειτουργία</i> του Ιωάννη Χρυσοστόμου ✓ Αρχιμ. Σωφρονίου, <i>Ο Γέροντας Σιλουανός</i> ✓ Ευχή Αγ. Μοδέστου για τα άρρωστα ζώα 	<p>[βλ. http://www.annunciation.gr/index.php] (II.i)</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Artful Thinking («ακούγοντας 10 x 2»): <i>Θεοτόκε Παρθένε</i> (II.i) 8. Επίλυση προβλήματος: Η κτίση στα Κάλαντα των Θεοφανίων (II.ii) 9. Artful Thinking («παιχνίδι επεξεργασίας» ή «δημιουργικές συνδέσεις»): <i>Παραβολή μιας ιστορίας της ελιάς και Ελιά-καντήλι</i>, Χρήστος Μποκόρος [βλ. http://www.bokoros.gr] (II.ii) 10. Artful Thinking: Εικόνες του Μυστικού Δείπνου - Θείας Ευχαριστίας (II.ii) 11. Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Λόγοι του Γέροντος Πορφυρίου για το αηδονάκι (II.ii) 12. Project: «Η Θεία Ευχαριστία έχει μια μεγάλη ιστορία» (Διερεύνηση της εξέλιξής της από τα πρωτοχριστιανικά χρόνια μέχρι σήμερα) (II.ii) 13. Εξετάζοντας τα μέρη της Θείας Λειτουργίας: Βρείτε δρώμενα με σημασία για τη ζωή του ανθρώπου και του κόσμου (II.ii) <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγή κειμένου: Για τη ζωή στον κόσμο χρησιμοποιώντας έννοιες, όρους και εικόνες που επεξεργάστηκαν στο μάθημα (II.ii) 2. Χαρτοκοπτική (κόβουν και ανασυνθέτουν) με ένα έργο μοντέρνας τέχνης για τη χαρά της ζωής (π.χ. Γ. Κόττη, Η. Matisse ή Η. Miro) (II.ii) 3. Κατασκευή κολλάζ με έμπνευση από το Εφ. 4, 25-32 (II.ii) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συνέντευξη από τον ιερέα της τοπικής ενορίας γύρω από τη Θεία Ευχαριστία. Οργάνωση μιας Λειτουργίας όπου να τους εξηγεί το κάθε μέρος (II.ii) Συμμετοχή σε μια Βάπτισμα (II.ii)
--	--	---

4. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις; (3 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) διερευνούν την αξία των κανόνων, των ορίων και των αποφάσεων για τη ζωή τους</p> <p>β) επιβεβαιώνουν ως κριτήριο για την ορθή απόφαση ό,τι προφυλάσσει και προάγει τη ζωή (ατομική και συλλογική, σωματική και ψυχική)</p> <p>γ) περιγράφουν και αξιολογούν τον τρόπο λήψης των αποφάσεων από την πρώτη Εκκλησία και διατυπώνουν τις απόψεις τους για τον συνοδικό θεσμό</p> <p>δ) εξηγούν τις συνέπειες της διατύπωσης των δογμάτων για τη ζωή της εκκλησιαστικής κοινότητας</p> <p>ε) παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και τη δράση Πατέρων</p>	<p>I. Συζητώντας για τα όριά μας</p> <p>i. Όλα επιτρέπονται;</p> <p>ii. Ποιος ξέρει και ποιος αποφασίζει για το σωστό;</p> <p>II. Η Χριστιανική Εκκλησία αποφασίζει και ορίζει την πίστη:</p> <p>i. Πότε και γιατί χρειάζονται οι αποφάσεις; Αντιδικίες, συγχύσεις, μονομέρειες και πλάνες στη σκέψη των πιστών (αιρέσεις)</p> <p>ii. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Από την Αποστολική Σύνοδο (Πραξ 15) στον συνοδικό θεσμό • Οικουμενικές Σύνοδοι – Το παράδειγμα της Α΄ Οικουμενικής (στιγμιότυπα από την <i>Εκκλησιαστική Ιστορία</i> του Ευσεβίου Καισαρείας) • Εκκλησία των 7 πρώτων αιώνων: Εκκλησία των Συνόδων (στιγμιότυπα και ιστορίες από τις Οικουμενικές Συνόδους) <p>iii. Οι Πατέρες της Εκκλησίας υπερασπίζονται την πίστη και ερμηνεύουν τον λόγο του Θεού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μέγας Αθανάσιος • Μέγας Βασίλειος • Κύριλλος Αλεξανδρείας • Μάξιμος ο Ομολογητής <p>iv. Δόγματα / Όροι: Η ζωή και η πίστη της Εκκλησίας με λόγια</p> <p>v. Το Σύμβολο της Πίστεως: Συγκρότηση</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Παρουσίαση σκηνής: «Πόσο χρειάζομαστε τα όρια;» (I) 2. Αντιγνώμεις: Χριστιανοί συζητούν στην αγορά με συμπολίτες τους που θεωρούν ότι ο Χριστός είναι μόνο άνθρωπος (στόχος: Τα δόγματα δεν είναι αφηρημένες ιδέες αλλά εκφράζουν εμπειρίες ζωής) (II.ii) 3. Παρουσίαση σκηνής: Πολίτες της Αλεξανδρείας συζητούν στην αγορά μετά την απόφαση για την εξορία του Μ. Αθανασίου (II.iii) 4. Θετικό - αρνητικό: «Εφόσον η πίστη είναι ελεύθερη, κανένας δεν χρειάζεται τα δόγματα!» (στόχος: Έλεγχος στερεότυπων γύρω από τα δόγματα) (II.iv) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. TPS με θέμα: «Ποιος αποφασίζει για μας;» (I) 2. TWPS με θέμα: Ποιοι κανόνες μπορούν να λειτουργούν αρνητικά; (I) 3. Artful Thinking («σκεφτείτε, αμφιβάλετε, εξερευνήστε» και «τι σε κάνει να το λες;»): Εικόνες της Πεντηκοστής, της Αποστολικής Συνόδου, της Α΄ και Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου (II.ii) 4. Ανάλυση Διαστάσεων: Πώς λειτουργεί μια Σύνοδος (II.ii) 5. Μελέτη περίπτωσης: Μ. Αθανάσιος, Μάξιμος ο Ομολογητής (II.iii) <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σύνταξη κειμένου: Κανόνες για την τάξη μας όχι με ΜΗ αλλά με ΝΑ (I) 2. Μεταγραφή κειμένου: Το «Πιστεύω» με λόγια απλά (II.v) 3. Εννοιολογικός χάρτης: Αιρέσεις – Σύνοδοι – Δόγματα (II.i, ii και iv) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p>

<p>που υπερασπίστηκαν την εκκλησιαστική αλήθεια</p> <p>στ) εξηγούν τη σημασία του Συμβόλου της Πίστεως για τους Χριστιανούς</p>	<p>της «μίας, αγίας, καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας» γύρω από την κοινή πίστη</p> <p>III. Δέχονται όλοι οι Χριστιανοί το Σύμβολο της Πίστεως;</p>	<p>1. Σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό τους βρίσκουν και παρουσιάζουν στην τάξη στοιχεία για το Κοινοβούλιο, τους Νόμους, το Σύνταγμα. Σε ολομέλεια συζητείται η αντιστοιχία τους με τη Σύνοδο, τα Δόγματα/Κανόνες και το Σύμβολο της Πίστεως</p> <p>E. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <p>1. Πραγματοποίηση μιας συνέλευσης τάξης για τη λήψη μιας απόφασης. Καταγραφή Πρακτικών. Συζήτηση στην τάξη γύρω από τη σημασία των ρόλων, της διαδικασίας, των αποφάσεων</p>
--	---	---

5. Μονοθεϊστικές Θρησκείες: Ιουδαϊσμός και Ισλάμ (5 δώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) διασυνδέουν βασικά γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης με τις γιορτές του Ιουδαϊσμού</p> <p>β) παρουσιάζουν τα βασικά πιστεύω του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ</p> <p>γ) εξηγούν το νόημα σημαντικών θρησκευτικών πρακτικών, γιορτών και συμβόλων</p> <p>δ) περιγράφουν και εξηγούν τη σχέση των πιστών με τις ιερές γραφές τους</p> <p>ε) αναγνωρίζουν σε συγκεκριμένες εκφράσεις τις κοινές ρίζες Χριστιανισμού και Ιουδαϊσμού</p> <p>στ) εντοπίζουν και σκιαγραφούν θρησκευτικά πρόσωπα και αποκρυπτογραφούν αφηγήσεις και αξίες στην τέχνη</p> <p>ζ) διακρίνουν στις δύο</p>	<p>I. Ιουδαϊσμός</p> <p>i. Ισραήλ, ένας περιπλανώμενος λαός μέσα στην ιστορία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γιορτές μνήμης: Πέσαχ (Έξοδος), Σαβουώτ (παράδοση της Τορά), Σουκώτ (πορεία στην έρημο), Χανουκά (Μακκαβαίοι), Πουρίμ (Περσική αιχμαλωσία) • Το αστέρι του Δαβίδ <p>ii. Η θεμελιακή σχέση του Ισραήλ με τις Ιερές Γραφές:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τορά: Ο γραπτός νόμος • Ταλμούδ: Ο προφορικός νόμος <p>iii. Πώς πρέπει να ζουν οι άνθρωποι;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σεμά (Δευτ 6, 4-9), τεφιλίν, μεζουζά • Ζωή σύμφωνα με τον Νόμο του Θεού (Εξ 22, 20-21. 24-26, 23, 1-5, Λευ 19, 9-10. 17-18, Νε 8, 1-3.9) • Η Συναγωγή, ο ραββίνος • Το Σάββατο στη Συναγωγή και στο σπίτι / «η χαρά του Σαμπάτ» <p>iv. Τα ιουδαϊκά σπάργανα του Χριστιανισμού</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Παλαιά Διαθήκη, κοινό βιβλίο για Χριστιανούς και Ιουδαίους • Τα χειρόγραφα του Κουμράν <p>v. Η διαχρονική σχέση Ιουδαϊσμού και Ελληνισμού</p> <ul style="list-style-type: none"> • Έλληνες Εβραίοι • Ισραηλιτικές κοινότητες στην Ελλάδα • Το Ολοκαύτωμα και η στάση των Ελλήνων 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Προσομοίωση: Καθημερινοί χαιρετισμοί των Μουσουλμάνων και των Εβραίων 2. Ένας νεαρός Εβραίος / Μουσουλμάνος περιγράφει μια γιορτή και εξηγεί τι ακριβώς θυμούνται οι Εβραίοι / Μουσουλμάνοι αυτή τη μέρα <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού από τη σύγχρονη εβραϊκή ζωή (ανάγνωση Τορά, Μπαρ/Μπαρτ Μπιτσβά, Τείχος Δακρύων κ.ά.) (I.iii) 2. Αναζήτηση θρησκευτικής μουσικής των δύο θρησκειών στο διαδίκτυο, παρουσίαση στην τάξη 3. Ερωτήσεις –σχετικές με τη θρησκευτική του ζωή– προς έναν εβραίο έφηβο που ζει στην Ελλάδα 4. Ερωτήσεις –σχετικές με τη θρησκευτική του ζωή– προς έναν μουσουλμάνο έφηβο που ζει στην Ελλάδα 5. Ιερές ιστορίες: <i>Αβραάμ και Ισαάκ, Χανουκά</i>, [βλ. http://www.bl.uk/learning/cult/sacred/stories] (I.i.) 6. Ιερές ιστορίες: <i>Ο προφήτης Μωάμεθ και η αράχνη</i> [βλ. http://www.bl.uk/learning/cult/sacred/stories/] (II.iii.) 7. Επίλυση προβλήματος: «Η ιερή αποδημία (χατζ)» (II.v) 8. Artful Thinking: έργα του Marc Chagall (III.i.) [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/marc-chagall] 9. Artful Thinking («αρχή, μέση, τέλος»): <i>Porcelain Unicorn</i> [βλ. http://vimeo.com/14407387] (I.v) 10. Προβολή ντοκιμαντέρ Βασίλη Λουλέ, <i>Φιλιά εις τα παιδιά</i> (I.v) 11. Προβολή ταινιών Ιρανών σκηνοθετών με πρωταγωνιστές παιδιά (π.χ. Αμπ. Κιαροστάμι, <i>Πού είναι το σπίτι του φίλου μου, Το ψωμί και ο δρόμος, Διάλειμμα</i>, Εμπ. Φορουζές, <i>Το κιούπι, Ο δρομέας, Μ. Ταλεμπί, Οι μπότες</i>) (III.v) 12. Περιπατώντας στη σύγχρονη Ιερουσαλήμ: Η πόλη-σύμβολο των τριών θρησκειών

<p>θρησκείες ανθρωπιστικές αξίες και στάσεις ζωής</p> <p>η) εξετάζουν και αναθεωρούν τυχόν προκαταλήψεις και στερεότυπά τους για τις δύο θρησκείες και καλλιεργούν μια στάση σεβασμού προς αυτές</p> <p>θ) αναγνωρίζουν τον ρόλο της θρησκείας στην καθημερινή ζωή των Εβραίων και Μουσουλμάνων συνομηλίκων τους στην Ελλάδα</p> <p>ι) διαπιστώνουν την παρουσία των αβρααμικών θρησκειών στην Ευρώπη</p>	<p>II. Ισλάμ</p> <p>i. Ισλάμ, Μουσλίμ: Υποταγή στον Θεό, υποταγμένος στον Θεό</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σαχάντα (ομολογία πίστεως) <p>ii. Αλλάχ: Ο μοναδικός και παντοδύναμος κύριος του κόσμου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ένας ελεήμων και φιλεύσπλαχνος Θεός • Τα ονόματα του Αλλάχ <p>iii. Μωάμεθ: Η σφραγίδα των προφητών</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βασικά γεγονότα της ζωής του • Χαντίθ: Η παράδοση γύρω από την πράξη και τη σοφία του Μωάμεθ <p>iv. Κοράνιο: Η ψυχή του Ισλάμ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο λόγος του Αλλάχ • Αντίγραφο του ουράνιου πρωτότυπου • Η σχέση των Μουσουλμάνων με το Κοράνιο <p>v. Πώς πρέπει να ζουν οι άνθρωποι;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πέντε στύλοι: τα βασικά καθήκοντα κάθε μουσουλμάνου • Ούμμα (ισλαμική κοινότητα): ταύτιση θρησκείας και κράτους • Σαρία: Ο ιερός νόμος του Ισλάμ για την ατομική και κοινωνική ζωή • Η Παρασκευή στο Τζαμί • Θρησκευτικοί λειτουργοί (ιμάμης, μουεζίνης, κατίμπ, ουλαμάδες) <p>vi. Το Κοράνιο και οι λαοί της Βίβλου</p> <p>III. Πρόσωπα, μνημεία, αποτυπώσεις και προεκτάσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ</p> <p>i. Marc Chagall: Ζωγραφίζοντας τη Βίβλο</p> <p>ii. Τζελαλαντίν Ρουμί: Ο υμνητής του «Αγαπημένου»</p> <p>iii. Συναγωγές και εβραϊκά μουσεία στην Ευρώπη</p>	<p>13. Επίλυση προβλήματος: Εξήγηση του όρου «αβρααμικές θρησκείες»</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Κατασκευή πίνακα/χρονολόγιου γεγονότων της ιστορίας του Ισραήλ από την ΠΔ. Θυμόμαστε πρόσωπα για τα οποία ξέρουμε μια ιστορία (I) 2. Κατασκευή και ανάρτηση ημερολογίου ιουδαϊκών και μουσουλμανικών γιορτών (I, II) 3. Project: Το καντήλι στις 3 μονοθεϊστικές θρησκείες (χρήση υλικών και σημασία τους, φωτογραφίες, παραμύθια, ιστορίες, αναφορές από την οικογενειακή παράδοση κ.ά.) 4. Project: Δημιουργία ενός οδηγού γνωριμίας με τόπους λατρείας των τριών αβρααμικών θρησκειών <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σε συνεργασία με τον/την φιλόλογο διαβάζουν και αναλύουν τον <i>Ξεπεσμένο δερβίση</i> του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη (III.ii) <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Επίσκεψη σε Συναγωγή. Συζήτηση με τον ραβίνο (I) 2. Οργάνωση επίσκεψης στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος ή αυτό της Θεσσαλονίκης (I) 3. Επίσκεψη στο Μουσείο Ισλαμικών Τεχνών – Μουσείο Μπενάκη (II) 4. Περίπατος στην τοπική κοινότητα: Ακολουθώντας τα ίχνη των προγόνων μας συναντιόμαστε και γνωριζόμαστε με «άλλους» (ονόματα δρόμων, καταστημάτων, επαγγελμάτων, μνημεία)
--	---	---

	iv. Τζαμιά και μουσεία Ισλαμικής τέχνης στην Ευρώπη	
--	---	--

6. Θρησκευτικές αναζητήσεις της μακρινής Ανατολής (3 διώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) αναγνωρίζουν και μελετούν σύμβολα, μνημεία και λατρευτικές συνήθειες των θρησκειών της Ανατολής</p> <p>β) παρουσιάζουν στοιχεία για ιερά πρόσωπα των θρησκειών και αφηγούνται ιστορίες</p> <p>γ) επισημαίνουν ανθρωπιστικές αξίες και στάσεις ζωής στις θρησκείες</p> <p>δ) διακρίνουν και διερευνούν τις επιδράσεις κάθε θρησκείας στον πολιτισμό, στην τέχνη και στη ζωή</p> <p>ε) καταγράφουν στοιχεία και όψεις των θρησκειών που θα ήθελαν να μελετήσουν περισσότερο</p> <p>στ) επιχειρηματολογούν για τη σημασία της μελέτης των άλλων</p>	<p>I. Τόποι και συνήθειες: Ένα πανόραμα</p> <p>i. Ινδοϊσμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Χώρες, αριθμοί • Θεοί / θεές (Βισνού, Σίβα, Ράμα, Κρίσνα) • Ιερές πόλεις (Μπεναρές) / Ναοί (Μινάκσι) / αγάλματα • Λατρευτικές συνήθειες (λατρεία σε ναούς και ιερά, διαλογισμός, γιάντρας και μάνταλα, λατρεία ιερών ζώων, προσκυνήματα, λουτρά εξαγνισμού) • Φαντασμαγορικές γιορτές (Diwali, Pongal, Holi) <p>ii. Βουδισμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Χώρες, αριθμοί • Ναοί (στούπες, μοναστήρια και παγόδες) και αναρίθμητα αγάλματα του Βούδα • Λατρευτικές συνήθειες (ιερά λείψανα, ιερό δέντρο μποντ, διαλογισμός, μάντρα και μάνταλα, προσκυνήματα και ιερές αποδημίες) • Γιορτές (αναμνήσεις γεγονότων της ζωής του Βούδα) <p>II. Πρόσωπα, κείμενα και αξίες</p> <p>i. Βούδας (Σιντάρτα Γκαουτάμα): Ο φωτισμένος αναζητητής της προσωπικής γαλήνης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η <i>Τρικάλαθος</i> (Τριπिताκά): Συλλογή χειρογράφων Βουδισμού <p>ii. Λάο-Τσε: Κοιτάσματα σοφίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ταό-Τε-Κινγκ</i>: Το βιβλίο του λόγου 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Αναπαράσταση σκηνών με θέμα: Η καθημερινή ζωή σε μια ινδοϊστική κοινωνία</p> <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Επίλυση προβλήματος: Η σημασία των συμβόλων των ανατολικών θρησκειών</p> <p>2. Ιερές ιστορίες: <i>Ράμα και Σίτα, Νατσικέτα και Γιάμα</i> [βλ. http://www.bl.uk/learning/cult/sacred/stories] (I.i)</p> <p>3. Ιερές ιστορίες: <i>Ο ελέφαντας και ο τυφλός, Ο βασιλιάς πίθηκος και τα μάνγκος</i> [βλ. http://www.bl.uk/learning/cult/sacred/stories] (I.ii)</p> <p>4. Ιστοεξερεύνηση και Artful Thinking («κοιτάζοντας 10 x 2» και «ακούγοντας 10 x 2»): Μάνταλα και θρησκευτική μουσική από την Ινδία (I.i)</p> <p>5. Artful Thinking («ακούγοντας 10 x 2»): Βουδιστικοί ύμνοι (I.ii)</p> <p>6. Artful Thinking (τεχνική «ακούγοντας 10 x 2»): Κινέζικη μουσική (άλλοι τόνοι, άλλα όργανα από μπαμπού, μετάξι, άργιλο και πέτρα)(II.ii και iii)</p> <p>7. Ιστοεξερεύνηση και Artful Thinking («κοιτάζοντας 10 x 2» και «ακούγοντας 10 x 2»): Κινέζικη καλλιγραφία (II.ii και iii)</p> <p>8. Ιστοεξερεύνηση τέχνης: Αγάλματα του Βούδα (I.ii)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Ζωγραφική και συζήτηση: Μάνταλα και Rangoli (χρώματα, μορφή, αίσθηση, συμβολισμοί) (I.i και ii)</p> <p>2. Προετοιμασία μιας χορογραφίας πάνω σε κινέζικη μουσική</p> <p>3. Δημιουργία και εκτέλεση μιας μικρής παράστασης θεάτρου σκιών με ένα θρησκευτικό θέμα</p> <p>4. Κατασκευή και ανάρτηση ημερολογίου γιορτών από ανατολικές θρησκείες (I)</p>

<p>θρησκειών στο μάθημα των Θρησκευτικών</p> <p>Ζ) συγκεφαλαιώνουν τις ιδέες που επεξεργάστηκαν για τη σημασία της γνώσης του θρησκευτικά και πολιτισμικά «άλλου»</p> <p>η) εξηγούν με παραδείγματα το νόημα και τη σημασία του σεβασμού και της αποδοχής της θρησκευτικής ετερότητας από έναν σημερινό νέο άνθρωπο</p> <p>θ) βγάζουν συμπεράσματα για τον ρόλο που παίζει η γνωριμία με τη θρησκευτική ετερότητα στην κατανόηση της δικής τους θρησκευτικής και πολιτισμικής ταυτότητας</p>	<p>και της φύσης (Ταοϊσμός)</p> <p>iii. Κομφούκιος, ο ηθικοδιδάσκαλος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηθικές και κοινωνικές προτροπές <p>iv. <i>Μαχαμπαράτα</i> και <i>Ραμαγιάνα</i>: Τα μεγάλα έπη του Ινδοϊσμού</p> <p>III. Μακρινές θρησκείες, κοντινοί μας άνθρωποι / Κριτικός αναστοχασμός πάνω στη σημασία της γνωριμίας του θρησκευτικά και πολιτισμικά «άλλου»</p>	<p>5. «Κείμενά μου – Θησαυροί μου»: Αποφθέγματα από τις θρησκείες (II)</p> <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Μαθηματικοί όροι και Μάνταλα (στόχος: Χρήση στοιχείων και βασικής ορολογίας της γεωμετρίας, σχεδιασμός πολυγώνων με σωστή χρήση συμμετρίας και χρωμάτων) (I)</p> <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <p>1. Επίσκεψη στο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης Κέρκυρας</p> <p>2. Διοργάνωση μιας εβδομάδας γνωριμίας στο σχολείο (αφηγήσεις ιστοριών και παραδόσεων, προβολή video, έκθεση φωτογραφίας, βραδιά φαγητού κ.ά.)</p>
---	---	--

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

- Περιγράφουν τις πολλαπλές όψεις των εξελίξεων και των επιλογών της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας
- Προσδιορίζουν και αξιολογούν τα στοιχεία οργάνωσης, αντιπροσώπευσης και λήψης αποφάσεων στη ζωή της χριστιανικής Εκκλησίας
- Εξετάζουν τα θρησκευτικά δεδομένα και γεγονότα μέσα στο εκάστοτε κοινωνικό και ιστορικό γίνεσθαι
- Κατανοούν και αξιολογούν τις χριστιανικές απαντήσεις για την πίστη, καθώς επίσης για το νόημα και τη σημασία της ανθρώπινης ζωής
- Συναισθάνονται τη σημασία και τον ρόλο της λατρείας στη ζωή των πιστών
- Ανακαλύπτουν στη χριστιανική παράδοση, στην Αγία Γραφή και στα ιερά κείμενα των θρησκειών απαντήσεις για το νόημα της ζωής και των σχέσεων του ανθρώπου (με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και τη φύση)
- Αναγνωρίζουν, περιγράφουν και σχολιάζουν θεμελιώδεις διδασκαλίες των μεγάλων θρησκειών του κόσμου
- Συνδέουν τη δράση και το έργο ιστορικών προσώπων με τη θρησκευτική τους πίστη και δέσμευση
- Επεξεργάζονται με ερμηνευτικά κριτήρια τα χριστιανικά θεολογικά κείμενα, καθώς και κείμενα άλλων θρησκευτικών παραδόσεων
- Αντιλαμβάνονται την προσωπική σημασία της μελέτης του κόσμου της θρησκείας
- Χρησιμοποιούν θεολογικά κριτήρια στη νοηματοδότηση των γεγονότων
- Χειρίζονται σωστά θεολογικούς όρους και έννοιες.

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

- Κατανοούν την πολιτισμική και ανθρωπιστική διάσταση της Ορθοδοξίας, του Χριστιανισμού και τις αντίστοιχες των άλλων θρησκειών
- Προσδιορίζουν τις διαστάσεις του «ιερού» στα μνημεία και στις αντιλήψεις του πολιτισμού
- Ανιχνεύουν θρησκευτικά ή θεολογικά κίνητρα στην έμπνευση δημιουργών της τέχνης (λογοτεχνία, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος κλπ.)
- Συνειδητοποιούν την ποικιλία των εκφραστικών μέσων των θρησκειών
- Αναλύουν και αξιολογούν τη δυναμική της συνάντησης Χριστιανισμού-Ελληνισμού
- Ανακαλύπτουν τα ιουδαϊκά και τα ισλαμικά στοιχεία που έχουν ενσωματωθεί στον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

- Συναισθάνονται τα μεγάλα διλήμματα της ζωής
- Σταθμίζουν τη σημασία των ορίων και των αποφάσεων για την προσωπική και συλλογική ζωή
- Προβληματίζονται και επεκτείνουν τη σκέψη τους γύρω από τα υπό εξέταση ζητήματα
- Μαθαίνουν να διακρίνουν και να αποφεύγουν τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις
- Αναπτύσσουν σεβαστική και συνάμα κριτική στάση απέναντι στη θρησκευτική τους ιδιοπροσωπία
- Καλλιεργούν μια στάση σεβασμού απέναντι στον διάλογο του Χριστιανισμού με τις άλλες θρησκείες
- Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα, συνδέοντας όσα επεξεργάζονται με τις προσωπικές εμπειρίες τους
- Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες
- Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητα τους.

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «πορεία και ανάπτυξη»)

- Αντιλαμβάνονται τη σημασία της ζωής ως πορείας και αναζήτησης νοήματος
- Κατανοούν τη δυναμική των επιρροών και τη δημιουργικότητα των «συναντήσεων»
- Διατυπώνουν ηθικούς προβληματισμούς και καλλιεργούν αξιολογικά κριτήρια
- Συναισθάνονται τη δύναμη της ευθύνης και της προσφοράς στον άλλον άνθρωπο
- Διαμορφώνουν και καλλιεργούν ηθικά κριτήρια
- Αποκτούν επίγνωση της προσωπικής τους ευθύνης απέναντι στον κόσμο (οικολογική συνείδηση).

E. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

- Εδραιώνουν την άποψή τους για τη σημασία των ορίων και των κανόνων, προκειμένου να λειτουργούν συλλογικότητες και θεσμοί
- Εμπεδώνουν τη σημασία και τον ρόλο της οργάνωσης, της αντιπροσώπευσης και λήψης αποφάσεων σε όργανα και θεσμούς
- Μαθαίνουν να συντονίζουν συζητήσεις, να συνεργάζονται, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους (κοινωνικές δεξιότητες)
- Εκφράζουν προσωπικά ερωτήματα και προβληματισμούς γύρω από τα υπό εξέταση ζητήματα.

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

- Εργάζονται με στόχους
- Αναζητούν, βρίσκουν και ταξινομούν υλικό και πληροφορίες από ποικιλία πηγών
- Επινοούν τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων της εργασίας τους
- Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα
- Εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)
- Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών
- Αξιολογούν την πρόοδο και την εργασία τους με κριτήρια (δικά τους και του εκπαιδευτικού) και διορθώνουν τα λάθη τους (μεταγνωστικές ικανότητες).

Πορεία μέσα από αντιθέσεις

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται γύρω από ζητήματα κρίσεων και αντιθέσεων σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο με βαθύτατα θεολογικό και ηθικό χαρακτήρα, τα οποία προσεγγίζονται πάνω στο ιστορικό διάνυσμα της διαδρομής της Χριστιανικής Εκκλησίας από την περίοδο της Εικονομαχίας μέχρι και τον 19ο αιώνα και αναλύονται ως προς τις επιπτώσεις τους στον ελληνικό και στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Παράλληλα οι μαθητές παροτρύνονται να διερευνήσουν πώς προσεγγίζονται τέτοιου είδους ζητήματα και από άλλες θρησκείες.

Οι μαθητές ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται:

- να γνωρίσουν γεγονότα-σταθμούς, συγκρούσεις και κρίσεις της ιστορίας της Χριστιανικής Εκκλησίας (Εικονομαχία, εκχριστιανισμός Σλάβων, Σχίσμα, Μεταρρύθμιση, κατάλυση Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ίδρυση νεοελληνικού κράτους), που επηρέασαν αποφασιστικά την πορεία της
- να διακρίνουν στους παράγοντες των συγκρούσεων το θεολογικό τους υπόβαθρο και να αξιολογήσουν τις λύσεις-συνθέσεις που επιτεύχθηκαν ή τις εκκρεμότητες που παραμένουν
- να εμβαθύνουν στη διδασκαλία της Εκκλησίας για τον Χριστό και τον άνθρωπο
- να συνειδητοποιήσουν τα χριστιανικά κριτήρια ζωής, όπως αναδεικνύονται στη Βίβλο και στη ζωή συγκεκριμένων προσώπων (Αγίων, Πατέρων κ.ά.)
- να διερευνήσουν τη θέση του ανθρώπου, καθώς και τη σχέση του με τον Θεό και τον κόσμο στις διδασκαλίες άλλων θρησκειών.

- να γνωρίσουν και να αποτιμήσουν τις θέσεις άλλων θρησκειών πάνω σε διάφορα ζητήματα, όπως ο εικονισμός του Θεού, η θρησκευτική ετερότητα, οι εσωτερικές διασπάσεις κ.ά.
- να αντιληφθούν τη σύνδεση των θρησκευτικών πεποιθήσεων και αξιών με κοινωνικές ιδέες και συμπεριφορές, καθώς και την προέκτασή τους σε στάση ζωής
- να ανιχνεύσουν και να αναγνωρίσουν τα σημαινόμενα και τις θεολογικές υποδηλώσεις των μνημείων και των έργων τέχνης
- να συνειδητοποιήσουν τον νευραλγικό και σύνθετο ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διαμόρφωση του νεοελληνικού πολιτισμού
- να συναισθανθούν το αίτημα και την ανάγκη για καταλλαγή και συμφιλίωση των θρησκειών ως ένα κρίσιμο κοινωνικό διακύβευμα
- να καλλιεργήσουν προσωπικά ενδιαφέροντα για τη μελέτη του κόσμου της θρησκείας.

1. Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό; (4 ώρες)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους</p> <p>β) ανιχνεύουν τη λειτουργία και τις διαστάσεις της ειδωλολατρίας στον σύγχρονο κόσμο</p> <p>γ) περιγράφουν τα γεγονότα, τις εξελίξεις και τον ρόλο των προσώπων της εικονομαχικής έριδας</p> <p>δ) αντιπαραβάλλουν τις απόψεις των δύο πλευρών και αξιολογούν τα επιχειρήματά τους</p> <p>ε) εξηγούν τον θεολογικό πυρήνα της εικονομαχικής έριδας</p> <p>στ) αναγνωρίζουν στις εικόνες την αποτύπωση της μαρτυρίας και της εσχατολογικής προσδοκίας της</p>	<p>I. Η δύναμη της εικόνας</p> <p>i. Τηλεόραση, Η/Υ, εικονική πραγματικότητα, φωτογραφία, κινηματογράφος, κόμικς, γκράφιτι</p> <p>ii. Εικόνες ή είδωλα; Η ειδωλολατρία στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου</p> <p>II. Η απεικόνιση του Θεού στον Χριστιανισμό</p> <p>i. Ο κίνδυνος των ειδώλων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παλαιά Διαθήκη: το χρυσό μοσχάρι (Εξ 32, 19-20. Ησ 44, 9-13. Σολ 15, 7-12. Ψλ 135, 15-18) • Καινή Διαθήκη: Α Ιω 5, 21 <p>ii. Οι πρώτες εικόνες της Εκκλησίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η χειροποίητη εικόνα του Χριστού στον βασιλιά της Έδεσσας Άβγαρο (Ευσεβίου Καισαρείας, <i>Εκκλησιαστική ιστορία</i>, «Ιστορία περί του τῶν Ἐδεσσηνῶν δυνάστου» και <i>Μηναίο Αυγούστου</i>) • Οι πρώτες εικόνες της Παναγίας από τον ευαγγελιστή Λουκά • Πρωτοχριστιανικά εικονίδια και χαράξεις <p>iii. Εικονομαχία: Οι πιστοί ερίζουν για τις εικόνες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εικονόφιλοι και εικονομάχοι • Ιωάννης Δαμασκηνός - Θεόδωρος Στουδίτης (Ιωάννου Δαμασκηνού, <i>Λόγοι απολογητικοί προς τους διαβάλλοντας τας αγίας εικόνας και Θεόδωρου Στουδίτη, Αντιρρητικός Β'</i>) • Ζ' Οικουμενική Σύνοδος (<i>Συνοδικόν</i>) 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδεοθύελλα: «Τα είδωλα στη ζωή μας». Ακολουθεί παρουσίαση σχετικών σκηνών και συζήτηση (I) 2. Παντομίμα: Ζώντας σε μια εικονική πραγματικότητα (I.ii) 3. Αντιγνώμιες με τα επιχειρήματα εικονόφιλων – εικονομάχων (II.iii) 4. Συλλογικός ρόλος (εικονομάχοι – εικονόφιλοι) (II.iii) 5. Σκηνή στην αγορά: Χριστιανοί μαθαίνουν την αυτοκρατορική απόφαση για την απομάκρυνση των εικόνων (II.iii) 6. Καρέκλα αφήγησης: ένας εικονόφιλος αφηγείται τις περιπέτειές του (II.iii) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. TPS με θέμα: Γύρω από τη σχέση των μαθητών με τον Η/Υ και το διαδίκτυο, τον ρόλο της εικόνας στη ζωή και στις σχέσεις τους (I.i) 2. Artful Thinking («τι σε κάνει να το λες αυτό;»): <i>She's Got Your Eyes</i> [βλ. http://www.adbusters.org/content/shes-got-your-eyes] (I.i) 3. Επίλυση προβλήματος: « Πόσο ειδωλολάτρες είμαστε;» (I) 4. Artful Thinking («αρχή, μέση και τέλος»): <i>Οι Εβραίοι λατρεύουν το χρυσό μοσχάρι</i>, Marc Chagall [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/marc-chagall/the-hebrews-adore-the-golden-calf-1931] (II.i) 5. Artful Thinking («αρχή, μέση και τέλος»): Η εικόνα της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου (II.iii) 6. Προβολή επιλεγμένων σκηνών από τις ταινίες του Αντρέι Ταρκόφσκι «Αντρέι Ρουμπλιώφ» (1969), του Γιάννη Σμαραγδή «El Greco» (2007) και της Μαρίας Χατζημηχάλη-Παπαλιού «Εγώ ο Πανσέληνος, Ένας φανταστικός βίος» (2014) (II.iv) 7. Το βαλιτσάκι του βυζαντινού ζωγράφου. Ανακαλύπτοντας τα υλικά του (II.iv)

<p>Εκκλησίας</p> <p>Ζ) αξιολογούν την έκβαση της εικονομαχίας με γνώμονα τη θέση της εικόνας στον σύγχρονο πολιτισμό</p> <p>η) ανακαλύπτουν τα μυστικά της εκκλησιαστικής εικόνας και διαπιστώνουν τη διαχρονική αισθητική αξία της</p> <p>θ) σκιαγραφούν τις εικονιστικές επιλογές άλλων θρησκευτικών παραδόσεων, αποκρυπτογραφώντας τη θεολογική αφετηρία και αισθητική έκφρασή τους</p> <p>ι) διατυπώνουν τα δικά τους επιχειρήματα για το ζήτημα του εικονισμού του Θεού</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Κυριακή της Ορθοδοξίας: Η γιορτή της αναστήλωσης των εικόνων <p>iv. Η ακμή της βυζαντινής εικόνας μετά την Εικονομαχία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εικονίζοντας τον Θεό και τους αγίους (Η θεολογία των χρωμάτων) • Ναός, ένα εικονογραφημένο ευαγγέλιο (εικονογραφικοί κύκλοι) • Η εξάπλωση στον χώρο και στον χρόνο (Θεοφάνης ο Έλληνας, Α. Ρουμπλιώφ, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος) <p>III. Η απεικόνιση του Θεού σε άλλες θρησκευτικές παραδόσεις</p> <p>i. Ιουδαϊσμός (η ανεικονική δύναμη των συμβόλων)</p> <p>ii. Ισλάμ (από την απαγόρευση του εικονισμού στα αραβουργήματα: Η ζωγραφική του απείρου)</p> <p>iii. Ανατολικές θρησκείες (εκφραστική τόλμη και ποικιλομορφία: Οι πολλαπλές όψεις του θείου)</p> <p>iv. Ινδοϊσμός (ανθρωπομορφισμός του θείου)</p>	<p>8. Μελέτη περίπτωσης: Θεοφάνης ο Έλληνας, Αντρέι Ρουμπλιώφ, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (II.iv)</p> <p>9. TWPS με θέμα: Η προετοιμασία του αγιογράφου, σύμφωνα με τις προτροπές του Φώτη Κόντογλου [βλ. «Έκφρασις της Ορθοδόξου εικονογραφίας»] (II.iv)</p> <p>10. Artful Thinking: Παρουσίαση των εικονογραφικών κύκλων από το εικονικό μουσείο του Ιερού Κοινοβίου του Ευαγγελισμού στην Ορμούλια Χαλκιδικής [βλ. http://www.annunciation.gr/A2.php]:</p> <p>α. Δωδεκάορτο [βλ. http://www.annunciation.gr/B3.1.1.php?id=6115 (II.iv) και http://www.annunciation.gr/A6.FLVPlayback.php?vid=1]</p> <p>β. Χριστολογικός κύκλος [βλ. http://www.annunciation.gr/B3.1.1.php?id=7994 και http://www.annunciation.gr/A6.FLVPlayback.php?vid=3]</p> <p>γ. Θεομητορικός κύκλος [βλ. http://www.annunciation.gr/B3.1.1.php?id=8683 και http://www.annunciation.gr/A6.FLVPlayback.php?vid=2]</p> <p>δ. Ακάθιστος Ύμνος [βλ. http://www.annunciation.gr/B3.1.1.php?id=546 και http://www.annunciation.gr/A6.FLVPlayback.php?vid=0] (II.iv)</p> <p>11. Μαύρος, κίτρινος και κόκκινος Χριστός: Εικόνες από όλα τα μέρη του κόσμου (II.iv)</p> <p>12. Διερεύνηση της θέσης των συμβόλων στην ιουδαϊκή Συναγωγή (III.i)</p> <p>13. Διερεύνηση της θέσης των συμβόλων στο τζαμί (III.ii)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Κατασκευή στολιδιών και καρτών με βυζαντινές εικόνες (I)</p> <p>2. Σχολιασμός επιχειρημάτων (στην αριστερή στήλη φύλλου εργασίας τα επιχειρήματα του Δαμασκηνού. Στη δεξιά στήλη οι μαθητές εκφράζουν κριτικά τα σχόλιά τους) (II.iii)</p> <p>3. Συγγραφή ιστορικής αφήγησης ή δημιουργία εικονοαφήγησης (κόμικς) με σενάριο τη «φυγάδευση» μιας εικόνας στα χρόνια της Εικονομαχίας, αξιοποιώντας και ενσωματώνοντας στοιχεία από τη Θ.Ε (II.iii)</p> <p>4. Σύνταξη κειμένου με αποφθέγματα και φράσεις των κειμένων της ενότητας (II.iv)</p>
--	--	--

		<p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Νεότεροι Έλληνες ζωγράφοι που επηρεάστηκαν από τη βυζαντινή ζωγραφική (Γιάννης Τσαρούχης, Νίκος Εγγονόπουλος κ.ά.) (II.iv) 2. Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Η υπόθεση της διάσωσης και συντήρησης μνημείων της εκκλησιαστικής τέχνης. Το έργο και η ζωή Ελλήνων συντηρητών (Φώτης Ζαχαρίου, Αντώνης Γκλίνος κ.ά.). Σύγχρονα εργαστήρια συντήρησης στα Βυζαντινά Μουσεία (II.iv) 3. Η περιπέτεια ενός μνημείου: <i>Ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου</i> της Επισκοπής Ευρυτανίας (9^{ος} αιώνας) από τα νερά της τεχνητής λίμνης των Κρεμαστών στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας 4. Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: Το οδοιπορικό του Γ. Λαμπάκη στη Θράκη και στην Κωνσταντινούπολη για την καταγραφή χριστιανικών μνημείων <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Επίσκεψη σε ναό και αναγνώριση των εικονογραφικών κύκλων, τεχνοτροπίας κ.ά. (II.iv) 2. Οργάνωση επίσκεψης στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο ή σε άλλο (είτε εικονική μέσω διαδικτύου) και συμμετοχή σε μουσειοπαιδαγωγικές δραστηριότητες 3. Αναλαμβάνοντας την προστασία ενός μνημείου της περιοχής μας
--	--	--

2. Ποιος είναι ο Θεός των Χριστιανών; «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;» (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) εξηγούν τη διαχρονική ακτινοβολία του προσώπου του Χριστού και διακρίνουν την ποικιλία των απόψεων γύρω από Αυτόν</p> <p>β) επισημαίνουν τη σύνδεση του θεανδρικού προσώπου του Χριστού με τις μεσσιανικές προσδοκίες του Ισραήλ</p> <p>γ) αναλύουν πτυχές της ζωής και της διδασκαλίας του Χριστού και επιβεβαιώνουν τον ανατρεπτικό, απελευθερωτικό και θεραπευτικό χαρακτήρα τους για τη ζωή του ανθρώπου</p> <p>δ) συναισθάνονται την δίχως όρια αγάπη του Χριστού προς τον άνθρωπο</p> <p>ε) μπαίνουν στη θέση των ανθρώπων που τον συνάντησαν και εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα</p>	<p>I. Γνώμες των ανθρώπων για τον Ιησού Χριστό</p> <p>i. Πρόσωπα της εποχής του (Πιλάτος, Νικόδημος, Ιώσηπος, Κέλσος)</p> <p>ii. Φιλόσοφοι, καλλιτέχνες (Μπ. Πασκάλ, Μ. Γκάντι, Τ. Λειβαδίτης)</p> <p>II. Ο Ιησούς Χριστός στην Καινή Διαθήκη</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο Μεσσίας που ανήγγειλαν οι Προφήτες: Το κήρυγμα στη Ναζαρέτ (Λκ 4, 16-21. Ησ 11, 1-10) • Ο μοναδικός διδάσκαλος (Λκ 11, 27. 19, 48. Μκ 1, 22. 4, 33 και Επί του Όρους Ομιλία: Μτ 5-7) • Φανερώνει τον Θεό ως Πατέρα που συγχωρεί τα παιδιά του: Η παραβολή του σπλαχνικού Πατέρα (Λκ 15, 11-32) • Αποδέχεται και συνομιλεί χωρίς διακρίσεις με άντρες και γυναίκες: Διάλογος με τη Σαμαρείτισσα (Ιω 4, 1-42) • Συγχωρεί «αμαρτωλούς» που έχουν ανοιχτή καρδιά: Η περίπτωση της μοιχαλίδας και του Ζακχαίου (Ιω 8, 3-11. Λκ 19, 1-10) • Χορταίνει τη σωματική και πνευματική πείνα των ανθρώπων: Ο χορτασμός των πεντακισχιλίων (Ιω 6, 1-15) • Ανοίγει τα μάτια των ανθρώπων: Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (Ιω 9) • Ελευθερώνει τους ανθρώπους από την τυπική τήρηση του Νόμου με την εντολή 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Αναδιήγηση βιβλικών αφηγήσεων από άλλη προοπτική (π.χ. του μεγάλου γιου του φιλεύσπλαχνου Πατέρα, του Ζακχαίου, της μοιχαλίδας, του Πιλάτου κ.ά.) (II) 2. Μετασηματισμός βιβλικού κειμένου (π.χ. σε είδηση εφημερίδας, αστυνομική αναφορά, επιστολή κ.ά.) (II) 3. Επικαιροποίηση βιβλικών κειμένων (π.χ. κριτική υποκρισίας, ανάθεση αποστολών) (II) 4. Ανακριτική καρτέλα για πρόσωπα κειμένων (Σαμαρείτης, Άσωτος, τυφλός) (II) 5. Διάδρομος συνείδησης για πρόσωπα των διηγήσεων (Πιλάτος, ένας Φαρισαίος, στρατιώτες της Σταύρωσης) (II) 6. Κύκλος «κουτσομπολιού ή κατάκρισης» για πρόσωπα των διηγήσεων (μοιχαλίδα, λευίτης, Ζακχαίος) (II) 7. Παρουσιάζουν παγωμένες (δυναμικές) εικόνες που δείχνουν την αξία του ήλιου στη ζωή μας (στόχος: να αδράξουν τη σημασία του χαρακτηρισμού του Ιησού ως «ήλιου της δικαιοσύνης»). Έχει νόημα να προηγηθεί TPS με θέμα «ο ήλιος στη ζωή μας» <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Έρευνα: Γνώμες (μαθητών του σχολείου) για τον Ιησού, καταγραφή στοιχείων, παρουσίαση στην τάξη (I) 2. Artful Thinking: <i>Μοτίβα εικονογραφίας</i>, Ναταλία Γκοντσάροβα [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/natalia-goncharova/icon-painting-motifs#supersized-artistPaintings-250011] (II) 3. Αναγνώριση του είδους των βιβλικών κειμένων (γεγονός, παραβολή, εικόνα/παρομοίωση) (II) 4. Artful Thinking («διαβάζοντας εικονογραφημένα χειρόγραφα»): <ol style="list-style-type: none"> α. από τις Ιερές Μονές του Αγίου Όρους - Συλλογή Gabriel Millet [βλ. http://ica.princeton.edu/millet/main.php?country=Greece&site=240&view=site&page=1] β. του Rossano - Codex purpureus Rossanensis

<p>στ) εξετάζουν την κοινωνική σημασία της διδασκαλίας του Ιησού</p> <p>ζ) εμπλουτίζουν και διευρύνουν τα αξιολογικά τους κριτήρια, εξετάζοντας τις προσωπικές εμπειρίες και τους ηθικούς προβληματισμούς τους μέσα από το πρίσμα της διδασκαλίας του Χριστού</p> <p>η) διαμορφώνουν προσωπική άποψη για το γεγονός «Χριστός» και εξηγούν γιατί αντιμετωπίζεται ως «σημείον αντιλεγόμενον»</p>	<p>της αγάπης: Η θεραπεία του ανθρώπου με παράλυτο χέρι (Μκ 3, 1-6)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κηρύττει μια κοινωνία δικαιοσύνης και ταυτίζεται με τους αδυνάτους: Παραβολή της Κρίσης (Μτ 25, 31-46) • Συγχωρεί και αγαπά όλους το ίδιο, ακόμη και τους σταυρωτές του (Λκ 23, 34) • Κρίνει αυστηρά την υποκρισία και τη σκληροκαρδία: «Ουαί υμίν γραμματείς και φαρισαίοι υποκριταί» (Μτ 23, 13-33) • Πάσχει, πεθαίνει και ανασταίνεται (Μκ 15, 21 - 16, 8) • Ο Σωτήρας του κόσμου: «Εν τω κόσμω θλίψιν έξετε, αλλά θαρσεείτε, εγώ νενίκηκα τον κόσμον» (Ιω 16, 33) • Ο Ιησούς «σημείον αντιλεγόμενον» (Λκ 2, 34-35) • Ο «ήλιος της δικαιοσύνης» στον κόσμο <p>III. Ο Ιησούς στο Κοράνιο και στις Χαντίθ</p> <p>i. Κοράνιο</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο Υιός της Μαρίας (2, 87 και 253. 3,45 και 4.157,171) • Ιησούς και λόγος του Θεού (3, 39, 45 και 4, 71) • Προφήτης (3, 49, 53) • Εσχατολογικός προφήτης (93, 61) • Θαυματουργός (21, 91 και 66, 12) <p>ii. Χαντίθ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο Ιησούς απρόσβλητος από τον πειρασμό τη στιγμή της γέννησής του 	<p>[βλ. http://www.artesacrarossano.it/codex.php και http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Rossano_Gospels] (II)</p> <p>5. Artful Thinking:</p> <p>α. <i>Σταύρωση</i>, Ευαγγέλιο Rabula [βλ. http://de.wikipedia.org/w/index.php?title=Datei:Meister_des_Rabula-Evangeliums_002.jpg&filetimestamp=20050520052343]</p> <p>β. <i>Σταύρωση</i>, Ι. Μονή Δαφνίου</p> <p>γ. <i>Σταύρωση</i>, Δομήνικου Θεοτοκόπουλου [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/el-greco#supersized-spanish-period-191018]</p> <p>δ. <i>Η προσευχή στο όρος των Ελαιών</i>, Δομήνικου Θεοτοκόπουλου [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/el-greco#supersized-spanish-period-191014]</p> <p>ε. <i>Ο κίτρινος Χριστός</i>, Paul Gauguin [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/paul-gauguin#supersized-cloisonnism-190951]</p> <p>ζ. <i>Ίδε ο άνθρωπος</i>, Σαλβαντόρ Νταλί [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/salvador-dali#supersized-the-biblia-sacra-246721] (II)</p> <p>6. Artful Thinking («βάζοντας τίτλους»): Βυζαντινά και σύγχρονα έργα που αποδίδουν εικαστικά βιβλικές αφηγήσεις [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/paintings-by-genre/religious-painting] (II)</p> <p>7. Σύγκριση βιβλικών κειμένων με μετασηματισμούς τους (σε κινηματογραφικές ή τηλεοπτικές ταινίες) (II)</p> <p>8. Επίλυση προβλήματος: «Εγώ ειμί η Οδός, η Αλήθεια και η Ζωή» (Ιω 14, 6): Επαλήθευση των χαρακτηρισμών στα κείμενα που επεξεργάστηκαν (II)</p> <p>9. Artful Thinning («ακούγοντας 10X2»): το απολυτικό της γιορτής των Χριστουγέννων (II)</p> <p>10. Θεματική προσέγγιση: Ο Ιησούς Χριστός στο Κοράνι και στη λογοτεχνία του Ισλάμ [βλ. <i>Ο δρόμος του χειμάρρου</i>] (III.i)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. «Κείμενά μου – θησαυροί μου»: επιλογή κειμένων (από όσα επεξεργάστηκαν) που σχετίζονται με σπουδαία σύγχρονα ζητήματα (προσωπικά και κοινωνικά) (II)</p> <p>2. Ατελιέ: κατασκευή κολλάζ με έμπνευση από τα θέματα. Δίνουν δικό τους τίτλο. Το παρουσιάζουν τους συμμαθητές τους και απαντούν σε ερωτήσεις τους (II)</p>
---	--	--

		<p>3. Μουσικό Εργαστήρι: Μελοποίηση μιας αφήγησης (II)</p> <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Σε συνεργασία με τον/την φιλόλογο μελετούν την παρουσία του «ήλιου της δικαιοσύνης» στο έργο του Οδ. Ελύτη και ερευνούν τη σχέση του με τον «Ήλιο της Δικαιοσύνης» των ακολουθιών των Χριστουγέννων</p>
--	--	--

3. Ποιος είναι ο άνθρωπος; (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) αναγνωρίζουν διλήμματα και αντιφάσεις του σύγχρονου ανθρώπου, εκφράζουν προβληματισμούς και διατυπώνουν προσωπικές απόψεις</p> <p>β) ερμηνεύουν τις ανθρωπομορφικές εικόνες και μεταφορές της βιβλικής διήγησης για τη δημιουργία του ανθρώπου</p> <p>γ) αναγνωρίζουν τη διαχρονική επιρροή της βιβλικής διήγησης για τη Δημιουργία στα έργα Τέχνης όλου του κόσμου</p> <p>δ) εξηγούν με δικά τους λόγια τη θεολογική και ηθική σημασία της βιβλικής διήγησης για τη δημιουργία του ανθρώπου</p> <p>ε) εντοπίζουν στη ζωή των Αγίων της Εκκλησίας τα βιβλικά γνωρίσματα της εικόνας του Θεού στον άνθρωπο</p> <p>στ) τα αντιπαραβάλλουν με σύγχρονα και</p>	<p>I. «Αυτός ο κόσμος ο μικρός ο μέγας»</p> <p>i. Από τον Οδυσσέα μέχρι τους υπερήρωες των σύγχρονων κόμικ</p> <p>ii. Η δύναμη και η αδυναμία του σύγχρονου ανθρώπου</p> <p>II. Ο σκοπός και το νόημα της ζωής του ανθρώπου: Η βιβλική πρόταση και η θεολογική ερμηνεία</p> <p>i. Ο άνθρωπος ως δημιούργημα του Θεού</p> <ul style="list-style-type: none"> • «και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα Θεού» (Γεν 1, 27) • «άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (Γεν 1, 27 και Μ. Βασιλείου, <i>Εις την μάρτυρα Ιουλίτταν και περί ευχαριστίας</i>) <p>ii. Ο άνθρωπος υπάρχει μόνο όταν αγαπάει και αγαπιέται! (Γαλ 5, 13-15)</p> <p>iii. Ο άνθρωπος ως διάκονος του πλησίον (Μκ 9, 35 και Γρηγορίου Νύσσης, <i>Εφ' όσον ενί τούτων εποιήσατε, εμοί εποιήσατε</i>)</p> <p>iv. Ο άνθρωπος ως δημιουργός: Η παραβολή ταλάντων (Μτ 25, 14-30)</p> <p>v. Ο άνθρωπος στην κτίση: Βασιλιάς, οικονόμος ή ιερέας; (Γεν 2, 19-20, Ρωμ 8, 22, ευχές από τη Θ. Λειτουργία και η προσευχή του Ισαάκ του Σύρου για την κτίση από <i>Τα σωζόμενα ασκητικά</i>)</p> <p>vi. Ο άνθρωπος ως δοξολογική ύπαρξη (Ψλ 135, 1-9. 138, 1-8)</p> <p>III. Από την εικόνα στην ομοίωση</p> <p>i. Άγιος Λουκάς ο ιατρός</p> <p>ii. Αγία Φιλοθέη</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Έκφραση και αποτύπωση της «Δύναμης και αδυναμίας του σύγχρονου ανθρώπου» σε παγωμένη εικόνα (I.ii) 2. Έκφραση και αποτύπωση περιπτώσεων υποτίμησης της γυναίκας σε παγωμένες εικόνες (II.i) 3. Ομαδικό γλυπτό: Γαλ 5, 13-15 (II.ii) 4. Παρουσίαση σκηνών από τη ζωή του Αγ. Λουκά του Ιατρού και της Αγ. Φιλοθέης (III.i και ii) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. TPS με θέμα: «Τα χαρακτηριστικά των ηρώων ενός δημοφιλούς κόμικ» (I.i) 2. TWPS με θέμα: «Υπάρχουν πράγματα που δεν είναι όπως φαίνονται;» (γύρω από τα επιτεύγματα του σύγχρονου ανθρώπου, π.χ. τεχνολογία, επικοινωνία, ιατρική, τέχνη κ.ά.) (I.ii) 3. Artful Thinking («η αρχή, η μέση και το τέλος» και «αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Η εικόνα του ανθρώπου στις εμπορικές διαφημίσεις και στα MME (I.ii) 4. Έρευνα: περιπτώσεις υποτίμησης της γυναίκας στην παράδοση της Εκκλησίας. Ακολουθεί TPS για την αναγνώριση αντιφάσεων και ανακολουθιών με παραδειγματικές στάσεις του Χριστού, τον θεσμό των διακονισμών, τη θέση της Παναγίας και άλλων Μητέρων στην Εκκλησία κ.ά. (II.i) 5. Μελέτη περίπτωσης: Elisabeth Behr-Sigel (II.i) 6. Artful Thinking («συνδέοντας, επεκτείνοντας, προκαλώντας» και «βάζοντας τίτλους»): <ol style="list-style-type: none"> α. <i>Η δημιουργία του Αδάμ</i>, Μιχαήλ Άγγελος - Cappella Sistina [βλ. http://www.wikipaintings.org/en/michelangelo#supersized-featured-193173] β. Ψηφιδωτά Καθεδρικού Ναού στο Μονρεάλε [βλ. http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Cathedral_(Monreale)_-_Mosaics] (II.i και II.v)

<p>«δημοφιλή» ανθρωπολογικά πρότυπα και διατυπώνουν ιδέες και κρίσεις</p> <p>ζ) επισημαίνουν τη ζωτική σημασία που έχει για τον κόσμο η χριστιανική θεώρηση του ανθρώπου ως συνδεδετικού κρίκου ανάμεσα στον Θεό και την κτίση</p> <p>η) αποτιμούν τη διδασκαλία των άλλων θρησκειών για τον άνθρωπο και τη σχέση του με τον Θεό, τους συνανθρώπους του και τον κόσμο</p>	<p>IV. Ο άνθρωπος στις άλλες θρησκείες</p> <p>i. Ιουδαϊσμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο άνθρωπος ως αντικείμενο της θείας φροντίδας (Ψλ 8, 5-8) <p>ii. Ισλάμ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο άνθρωπος ως «χαλίφης» (τοποτηρητής) της δημιουργίας του Θεού (Κοράνιο, 2, 30-34) • Ορθοπραξία (Κοράνιο, Πέντε Στύλοι) • Ο άνθρωπος ως μικρόκοσμος • (Ρουμί, Ντιβάν 13, 7-11) <p>iii. Ινδοϊσμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κάρμα και άτμαν: Καλές πράξεις και ατομική «ψυχή» • Η λύτρωση του ανθρώπου μέσα από την αφοσίωση και την αγάπη <p>iv. Βουδισμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο σεβασμός απέναντι σε όλα τα πλάσματα 	<p>7. Προβολή video <i>Το ραγισμένο δοχείο</i> [βλ. http://www.youtube.com/watch?v=794VpExmV-I]. Αναστοχασμός και συζήτηση με θέμα: «Όλοι οι άνθρωποι μπορούν να είναι δημιουργοί». (II.iv)</p> <p>8. Μελέτη περίπτωσης: Αγία Φιλοθέη, άγιος Λουκάς ο Ιατρός (III)</p> <p>9. Έρευνες:</p> <ol style="list-style-type: none"> α. Ο σεβασμός προς τους μεγαλύτερους στο Ισλάμ (IV,ii) β. Ο σεβασμός προς τα πλάσματα του Θεού στις θρησκείες της Ανατολής (IV.iii και iv) <p>10. Προβολή της ιρανικής ταινίας ΠΕΡΣΕΠΟΛΙΣ (PERSEPOLIS), Μαρζάν Σατραπί, Βενσέν Παρονό (IV)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ατελιέ: Δημιουργία κολλάζ με πορτρέτα ανθρώπων κάθε ηλικίας, φυλής και φύλου. Συζήτηση: Τι σημαίνει για μας ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι είναι εικόνα του Θεού; Ιδέες / μηνύματα πάνω στο κολλάζ (II) 2. Μουσικό εργαστήριο: Σύνθεση με θέμα τη βιβλική φράση «κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν· άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (II.i) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σε συνεργασία με τον/την φιλόλογο: Η θέση της γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα και στον ιουδαϊκό κόσμο στα χρόνια του Χριστού (II.i) 2. Project: Εντοπισμός και αναγνώριση δημιουργών και των έργων τους στη γειτονιά, το χωριό ή την πόλη μας (II.iv)
---	---	--

4. Εμείς και οι «άλλοι» (4 διώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) εκφράζουν σκέψεις και προβληματισμούς γύρω από το ζήτημα της ετερότητας</p> <p>β) αναλύουν βιβλικές και άλλες διηγήσεις από την εκκλησιαστική παράδοση για τον «άλλο»</p> <p>γ) παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και το έργο των Κυρίλλου και Μεθοδίου και εξετάζουν το θεολογικό και ηθικό υπόβαθρο του πολιτισμικού παραδείγματός τους</p> <p>δ) αναγνωρίζουν τη σημασία και την εμβέλεια της χριστιανικής διδασκαλίας για τον ξένο ως αδελφό</p> <p>ε) διακρίνουν και αξιολογούν την ποιοτική διαφορά ανάμεσα στην αναγνώριση των δικαιωμάτων και στην αγάπη προς τον διπλανό</p> <p>στ) εξηγούν με επιχειρήματα την</p>	<p>I. Ποιος είναι για μας ο «άλλος»;</p> <p>i. Από τις παραδοσιακές κλειστές κοινότητες στις σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες των «άλλων»</p> <p>ii. Ο άλλος ως ξένος. Από τον «μακρινό» στον «ανεπιθύμητο»</p> <p>iii. Όψεις της ετερότητας (γλωσσική, θρησκευτική, πολιτισμική, φυλετική ετερότητα)</p> <p>iv. Ο πολιτισμένος κόσμος απέναντι στον «άλλο»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ακρότητες και εντάσεις: Μισαλλοδοξία, ρατσισμός, διακρίσεις, πόλεμοι, γενοκτονίες και «ολοκαυτώματα», προσφυγιά, ξενοφοβία • Ο αγώνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η νομική κατοχύρωσή τους: Μια απάντηση του πολιτισμένου κόσμου <p>II. Ο «άλλος» για τους Χριστιανούς</p> <p>i. Κάτω από τη δρυ της Μαμβρή: Ο Θεός ως ξένος που ζητάει τη φιλοξενία του ανθρώπου (Γεν 18, 1-8)</p> <p>ii. «Ποιος είναι ο πλησίον μου;»: Ο σπλαχνικός Σαμαρείτης (Λκ 10, 25-37)</p> <p>iii. Αγ. Επιφανίου, «δος μοι τούτον τον ξένον»</p> <p>iv. Το Ευαγγέλιο στη γλώσσα των άλλων: Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων - Κύριλλος και Μεθόδιος</p> <p>v. Πέρα από δικαιώματα και υποχρεώσεις: Η αγάπη «άνευ όρων και ορίων» (I. Χρυσοστόμου, <i>Εις την παραβολήν</i></p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδεοθύελλα: «Ξένος» 2. Παιχνίδι ρόλων: «Με ποιον θα ήθελα να ταξιδέψω, να κάνω συντροφιά, να συνεργαστώ;» (στόχος: ανίχνευση των βιωμάτων τους και αναγνώριση στερεοτύπων που διατηρούν) (I) 3. Συλλογικός ρόλος: Οι πρωταγωνιστές του σπλαχνικού Σαμαρείτη (II.ii) 4. Καρέκλα αφήγησης: Ο Ιουδαίος αφηγείται χρόνια μετά (II.ii) 5. Δραματοποίηση: Παρουσίαση σκηνής «Οι Μοραβοί έχουν αλφάβητο» (II.iv) 6. Καρέκλα αφήγησης για πρόσωπα που υπερασπίστηκαν τους «ξένους», π.χ. «κάποιοι Εβραίοι που σώθηκε από τη Μ. Σκόμπτσοβα αφηγείται» (II.v) 7. Ζωντανό γλυπτό: «Η ποικιλία ως πλούτος» (IV.i) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Επίλυση προβλήματος: Γιατί μεταναστεύουν οι άνθρωποι σήμερα; (I.i, I.iii) 2. Πέντε Π και ένα Γ: Διερευνώντας προκαταλήψεις και στερεότυπα για τους ξένους (I.ii) 3. Project: Οι Έλληνες ως «άλλοι» τα νεότερα χρόνια (πρόσφυγες, μετανάστες) 4. Ανάλυση διαστάσεων: «Μετανάστευση και προσφυγιά» (με στόχο να κατανοηθεί ο δραματικός χαρακτήρας της ανθρώπινης ιστορίας και να αναλυθούν οι λόγοι που η ανθρώπινη συμπεριφορά εκτρέπεται στην εχθρότητα και τον ρατσισμό) (I.ii) 5. TWPS με θέμα: «Πώς η αλληλεγγύη μετατρέπεται σε δυσπιστία;» (I.ii) 6. Έρευνα με ερωτηματολόγιο (για τις προκαταλήψεις των συμμαθητών τους) (I.ii) 7. Artful Thinking («αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω, φροντίζω»): Zero film [βλ. http://www.zeroshortfilm.com/screenings-awards/zero-now-online/ ή

<p>αξία του σεβασμού της θρησκευτικής ετερότητας για τη ζωή και τον πολιτισμό</p> <p>Ζ) αναγνωρίζουν τον σεβασμό του «άλλου» ως μια θεμελιώδη και κοινή αξία των θρησκειών</p> <p>η) εντοπίζουν και κρίνουν διαδεδομένες προκαταλήψεις σε βάρος του ξένου μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα</p> <p>θ) ελέγχουν ενδεχόμενα στερεότυπα και προκαταλήψεις που διατηρούν, θεωρώντας τα υπό το φως των όσων επεξεργάστηκαν στην ενότητα</p>	<p><i>του εμπειρόντος εις τους ληστάς)</i></p> <p>III. Ο ξένος σε διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις</p> <p>i. Ιουδαϊσμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Ξένον μην καταπιέζετε, γιατί ξέρετε πώς αισθάνεται ο ξένος, αφού κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι» (Εξ 23, 9. Λευ 19, 33-34. Αρ 15, 15-16) <p>ii. Ισλάμ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η μετοίκηση του Μωάμεθ και ο μετανάστης στο Κοράνιο • Ο πιστός ως ξένος στον κόσμο για χάρη της πίστης (Κοράνιο, 2, 18) <p>iii. Ινδοϊσμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ξενιτειά και η περιπλάνηση ως όρος της φωτισμένης ζωής <p>iv. Βουδισμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σεβασμός και φροντίδα για τον ξένο και τον περιπλανώμενο <p>IV. Η συνύπαρξη και ο διάλογος με τον άλλον</p> <p>i. Η διαφορετικότητα και η ποικιλία ως πλούτος</p> <p>ii. Ανακαλύπτοντας τον κόσμο των άλλων, τις αξίες, τα πιστεύω τους</p> <p>iii. Γνωρίζοντας τους άλλους, γνωρίζουμε καλύτερα τον εαυτό μας</p> <p>iv. Συνεργασία και συνδημιουργία</p>	<p>http://www.youtube.com/watch?v=LOMbySJKpvg] (I. ii.)</p> <p>8. Artful Thinking: Ο μόχθος και η μοναξιά του μετανάστη που συνθλίβεται στο έργο του Βλ. Κανιάρη (I.ii, I.iii)</p> <p>9. Έρευνα: Το Ολοκαύτωμα: Ο Εβραίος ως ο απόλυτα «ξένος»(I.ii, I.iv)</p> <p>10. Έρευνα: Οι Έλληνες δίπλα στους Εβραίους συμπατριώτες τους, τα κρυμμένα παιδιά της Κατοχής (I.ii, I.iv)</p> <p>11. Artful Thinking («ακούγοντας 5X2»): <i>Δος μοι τούτον τον ξένον</i> (II.iii)</p> <p>12. Έρευνα για τους Οργανισμούς που προωθούν τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου (I.iv)</p> <p>13. Ιστοεξερεύνηση: Στα βήματα των Κυρίλλου και Μεθοδίου (ταξίδια, τόποι, συναντήσεις) (II.iv)</p> <p>14. Έρευνα: Η παρουσία των Κυρίλλου και Μεθοδίου στις βαλκανικές χώρες (ναοί, αγάλματα, ονόματα) (II.iv)</p> <p>15. Επίλυση προβλήματος: Εξηγήστε τον χαρακτηρισμό των Κυρίλλου και Μεθοδίου ως «φωτιστών των Σλάβων» (II.iv)</p> <p>16. Μελέτη περίπτωσης: Ακάκιος, ο επίσκοπος Αμίδης που διέθεσε τα πολύτιμα ιερά σκεύη των χριστιανικών ναών, για να συγκεντρώσει χρήματα και να διασώσει επτά χιλιάδες Πέρσες στρατιώτες που είχαν αιχμαλωτιστεί από τους Βυζαντινούς (II.v)</p> <p>17. Μελέτη περίπτωσης: Μ. Σκόπτσοβα (II.v)</p> <p>18. Μελέτη περίπτωσης: Αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμασκηνός για Εβραίους και Άραβες (II.v)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Σχέδιο έρευνας ή δράσης: «Αγωνιζόμαστε εναντίον μιας προκατάληψης» (I)</p> <p>2. Κατασκευή πόστερ για τα ανθρώπινα δικαιώματα (I.iv)</p> <p>3. Μετασηματισμός του βιβλικού κειμένου για τον Καλό Σαμαρείτη: Κρυφές σκέψεις των προσώπων, διαμόρφωση συλλογικών προσώπων (II.ii)</p> <p>4. Κυριλλικό αλφάβητο (II.iv)</p> <p>5. Τα κείμενά μου – οι θησαυροί μου: Συλλογή κειμένων (από όσα επεξεργαστήκαμε) για το ζήτημα της ετερότητας (I, II, III)</p> <p>6. Προετοιμασία-πραγματοποίηση μιας συνέντευξης με εκπρόσωπο θεσμού που σχετίζεται με το θέμα (I.iv)</p>
--	---	--

5. Διάσπαση και αντιπαλότητα στις Θρησκείες (5 διώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) αναλύουν εμπειρίες συγκρούσεων και βίας, συναισθανόμενοι τις αρνητικές συνέπειές τους</p> <p>β) διερευνούν τις αιτίες που δημιουργούν εχθρότητα στη σχολική και κοινωνική ζωή τους</p> <p>γ) απариθμούν και εξηγούν τους λόγους που απομάκρυναν σταδιακά την Εκκλησία της Ανατολής από τη Δύση</p> <p>δ) περιγράφουν ιστορικές συνθήκες και γεγονότα, προσπαθώντας να μπουν στη θέση των ανθρώπων της εποχής και να συναισθανθούν τις συνέπειες</p> <p>ε) επισημαίνουν και αξιολογούν τις συνέπειες του Σχίσματος, των Σταυροφοριών και της Μεταρρύθμισης και αναγνωρίζουν τις κοινωνικές και πολιτισμικές</p>	<p>I. Διαφωνίες και συγκρούσεις που τραυματίζουν</p> <p>i. Στο οικογενειακό περιβάλλον (απομάκρυνση, ψυχρότητα, εντάσεις, σκληρότητα)</p> <p>ii. Στο φιλικό περιβάλλον (αδιαφορία, καυγάδες κ.ά.)</p> <p>iii. Στο σχολικό περιβάλλον (απομόνωση, bullying κ.ά.)</p> <p>II. Χριστιανοί διώκουν Χριστιανούς</p> <p>i. Το Σχίσμα: Ιστορικά τραύματα στο σώμα της Εκκλησίας</p> <p>ii. Σταυροφορίες – Ιερά Εξέταση: Η θρησκευτική νομιμοποίηση της βίας: (πρόσωπα, γεγονότα)</p> <p>iii. Μεταρρύθμιση και Αντιμεταρρύθμιση: Από την κριτική στον φανατισμό</p> <p>iv. Ο φανατισμός και η βία ως παρέκκλιση από το χριστιανικό ήθος</p> <p>III. Διάσπαση και αντιπαλότητα σε διάφορες θρησκείες</p> <p>i. Ιουδαϊσμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διάσπαση Ισραηλιτών και Σαμαρειτών την εποχή της Βίβλου • Φιλελεύθεροι και Ορθόδοξοι στον σύγχρονο Ιουδαϊσμό <p>ii. Ισλάμ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σουνίτες και σίιτες. Η εμφύλια διαμάχη για τη διαδοχή <p>iii. Ινδοϊσμός</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αντιπαλότητα ανάμεσα στις κάστες <p>IV. Το αίτημα των θρησκειών για</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Παρουσίαση σκηνών που δείχνουν συγκρούσεις (στόχος: Ανίχνευση αιτιών, συμπεριφορών, συναισθημάτων) (I) 2. Καταιγισμός ιδεών μετά την ανάγνωση στιγμιότυπων από το Σχίσμα (II.i) 3. Αφήγηση γεγονότων από τη μεριά των Ορθοδόξων ή των Λατίνων σχετικά με το Σχίσμα (II.i) 4. Παιχνίδι ρόλων με θέμα «Η δίκη της θρησκευτικής βίας» (IV) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 5 Π και ένα Γ: Ανάλυση διαστάσεων του Σχίσματος (II.i), των Σταυροφοριών και της Ιεράς Εξέτασης (II.ii) 2. Επίλυση προβλήματος: Το Πρωτείο και το Αλάθητο του Πάπα σήμερα (II.i) 3. Μελέτη περίπτωσης: Μαρτίνος Λούθηρος (II.iii) 4. Έρευνα για περιπτώσεις σύγχρονων θρησκευτικών συγκρούσεων και διασπάσεων (III) 5. Μελέτη περίπτωσης: Μαχάτμα Γκάντι και η πρόταση της «μη βίας» <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Γράφοντας ένα γράμμα στους θρησκευτικούς ηγέτες του κόσμου για την ειρήνη και την καταλλαγή (IV) 2. Μουσικό εργαστήριο: Σύνθεση με θέμα το αποστολικό λόγο στην Β Κορ, 5, 17-20 (IV) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Project: Η θρησκεία εργαλείο πρόκλησης διχασμών ή συμφιλίωσης; (IV) <p>E. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οργάνωση «συνεδρίου τάξης» με θέμα «Θρησκευτική διαφοροποίηση και νέοι: Από τη χρήση βίας στην ειρηνική συνύπαρξη» (IV)

<p>διαστάσεις τους στ) εξηγούν γιατί η βία συνιστά παρέκκλιση από το χριστιανικό ήθος ζ) προσδιορίζουν και αξιολογούν τις συνέπειες της εσωτερικής διάσπασης και της αντιπαλότητας σε άλλες θρησκείες η) εντοπίζουν παραδείγματα παρέκκλισης των θρησκειών από την πνευματική τους αποστολή και διαπιστώνουν αντινομίες ανάμεσα στη διδασκαλία και στην πράξη θ) συναισθάνονται και αξιολογούν το σύγχρονο αίτημα των θρησκειών για ειρήνη και καταλλαγή ι) διατυπώνουν ιδέες και επιχειρήματα για τον ρόλο του μαθήματος των θρησκευτικών στην καταλλαγή μεταξύ των θρησκειών</p>	<p>ειρήνη και καταλλαγή</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Να αναγγείλουμε το γεγονός της συμφιλίωσης» (Β Κορ 5, 17-20) • Εκπρόσωποι θρησκειών προσεύχονται για την ειρήνη: Ασίζη 1986 • Το αίτημα της διαθρησκειακής εκπαίδευσης 	
--	--	--

6. Ορθοδοξία και Νέος Ελληνισμός (3 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) περιγράφουν τις συνθήκες ζωής των χριστιανών κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο</p> <p>β) σταθμίζουν τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διατήρηση της μνήμης και της ταυτότητας των Ελλήνων</p> <p>γ) παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και τη συνεισφορά συγκεκριμένων προσώπων του Νεότερου Ελληνισμού</p> <p>δ) επισημαίνουν και αξιολογούν τη συμβολή της Εκκλησίας στην παιδεία και στον πολιτισμό κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο</p> <p>ε) αναγνωρίζουν τις εκκλησιολογικές εντάσεις που σφράγισαν την ιστορική διαδρομή της Ελλαδικής Εκκλησίας κατά τους τελευταίους αιώνες</p> <p>στ) ανακαλύπτουν και οικειώνονται την</p>	<p>I. Μετά την Άλωση της Πόλης</p> <p>i. Ενορίες και κοινότητες: Μνήμη και ταυτότητα στη μεταβυζαντινή περίοδο</p> <p>ii. Νεομάρτυρες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Νεομάρτυς Κυράννα • Νεομάρτυς Αγγελής • Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ <p>iii. Εκκλησία και παιδεία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός • Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης • Ευγένιος Βούλγαρης <p>II. Η δύναμη του λαϊκού πολιτισμού</p> <p>i. Δημοτικά τραγούδια (με θρησκευτικά μοτίβα και ηθικούς κανόνες) και κάλαντα γιορτών</p> <p>ii. Λαϊκή τέχνη: Καταφύγιο και κιβωτός (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, ξυλογλυπτική, υφαντική/κεντητική, αργυροχρυσοχοΐα, κεραμική)</p> <p>III. Από την οικουμενική Ορθοδοξία στις εθνικές Εκκλησίες</p> <p>i. Το Αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Ελλάδας και η ρήξη με το Πατριαρχείο</p> <p>ii. Ο κίνδυνος του εθνοφυλετισμού και η συνοδική του καταδίκη (1872)</p> <p>iii. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο σήμερα: μαρτυρία και ενότητα της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Αφηγήσεις για την Άλωση (I) 2. Αφηγήσεις από τον Συναξαριστή των Νεομαρτύρων (I.ii) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Έρευνα για τραγούδια της παράδοσης με θέμα την Άλωση (I) 2. Artful Thinking: Εικόνες Νεομαρτύρων (I.ii) 3. Μελέτη περίπτωσης: Ζωή, διδαχές, περιοχές, σχολεία και εικόνες του Αγ. Κοσμά του Αιτωλού (I.iii) 4. Μελέτη περίπτωσης: Ευγένιος Βούλγαρης και Νικόδημος Αγιορείτης (I.iii) 5. Μελέτη περίπτωσης: Θεόφιλος Χατζημιχαήλ, Φώτης Κόντογλου, Ευγένιος Σπαθάρης (II) 6. Το Άγιον Όρος στη νεοελληνική τέχνη http://www.eikastikon.gr/afieromata/athos_gr_art.html (I.i, II.ii) 7. Artful Thinking: Θρύλοι και παραδόσεις στη νεοελληνική ζωγραφική και τους πίνακες του Ν. Γύζη «Το κρυφό σχολειό», «Φεγγαράκι μου λαμπρό», «Μικρός μικρός στα γράμματα, μικρός και στο ψαλτήρι» (I.iii) 8. Artful Thinking: Εκκλησιαστικά αντικείμενα που μαρτυρούν για όψεις της καθημερινής ζωής των χριστιανικών κοινοτήτων (εξαπτέρυγα, θυμιατά, καντήλες, επιτάφιοι, αφιερώματα κ.ά.) (II) 9. Έρευνα: οι Ορθόδοξες Εκκλησίες σήμερα και η σχέση τους με το Οικουμενικό Πατριαρχείο (II) <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οι μαθητές σχεδιάζουν μοτίβα λαϊκής τέχνης και τα εκθέτουν στην τάξη (II.ii) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οργάνωση συνδιδασκαλίας με τον καθηγητή της Ιστορίας για την ιστορική πορεία της Ρωμοσύνης μετά την Άλωση (I)

<p>ομορφιά και την αξία του λαϊκού πολιτισμού</p>		<ol style="list-style-type: none"> 2. Σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών: <ol style="list-style-type: none"> α. Μεταβυζαντινή ναοδομία και ζωγραφική. Τάσεις και ρεύματα (II) β. Όψεις της λαϊκής τέχνης (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, ξυλογλυπτική, υφαντική/κεντητική, κεραμική) (II) γ. Το ζωγραφικό έργο του Θεόφιλου Χατζημιχαήλ (II) 3. Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Μουσικής: <ol style="list-style-type: none"> α. Έρευνα και παρουσίαση δημοτικών τραγουδιών της περιοχής (II) β. Παρουσίαση παραδοσιακών τραγουδιών με θέμα την Άλωση (II) γ. Έρευνα και παρουσίαση λαϊκών οργάνων της περιοχής (II) 4. Σε συνεργασία με τον φιλόλογο και τον καθηγητή της Μουσικής: <ol style="list-style-type: none"> α. Τοπικά ήθη και έθιμα: καταγραφή και παρουσίαση (II) β. Επιβιώσεις των δημοτικών τραγουδιών σε σύγχρονους δημιουργούς (μουσική και στιχουργική) (II) <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Έκθεση υλικού στη γιορτή της 25ης Μαρτίου (I, II) 2. Οργάνωση έκθεσης φωτογραφίας με θέμα τις επιβιώσεις της λαϊκής τέχνης σήμερα (II) 3. Οργάνωση έκθεσης φωτογραφίας με θέμα τις εκκλησίες και αρχοντικά της περιοχής μας (II.ii) 4. Οργάνωση βραδιάς δημοτικής μουσικής (II.i)
---	--	---

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

- Αναγνωρίζουν τα θεμελιώδη υπαρξιακά, ηθικά, κοινωνικά και πολιτικά ερωτήματα και διλήμματα που εκπορεύονται από τη θρησκευτική δέσμευση και ανιχνεύουν απαντήσεις στην Αγία Γραφή και άλλα κείμενα, στα ιερά κείμενα των θρησκειών και στα γεγονότα της ιστορίας
- Εξετάζουν τα θρησκευτικά γεγονότα εντός των εκάστοτε κοινωνικών και ιστορικών συμφραζομένων
- Ερμηνεύουν και αξιολογούν τη βιβλική απάντηση για τον άνθρωπο και τις σχέσεις του με τον Θεό, τους ανθρώπους και την κτίση
- Προσδιορίζουν και επεξεργάζονται κριτικά τις απαντήσεις που προσφέρουν οι θρησκείες σε ζητήματα σχετικά με την παρουσία και την αποστολή του ανθρώπου στον κόσμο και στην ιστορία
- Ανακαλύπτουν θρησκευτικές αξίες στη ζωή και στη δράση ιστορικών προσώπων
- Αναλύουν τα γεγονότα της εκκλησιαστικής ιστορίας, ανακαλύπτουν τις υπαρξιακές, κοινωνικές και θεολογικές διαστάσεις τους και αξιολογούν τις συνέπειές τους
- Επισημαίνουν και διερευνούν αντιφάσεις και αντινομίες στην παρουσία του Χριστιανισμού στον κόσμο
- Κατανοούν το θρησκευτικό υπόβαθρο της σύγχρονης διάσπασης των Χριστιανών του κόσμου
- Αποτιμούν την υπαρξιακή και πνευματική αλήθεια που προσέδωσε η Ορθόδοξη παράδοση στην ελληνική κοινωνία
- Εκφράζουν προσωπικά ερωτήματα και προβληματισμούς γύρω από τον άνθρωπο και τα όριά του, τη σχέση του με τον Θεό και τον «άλλον»
- Αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους η θρησκευτική δέσμευση ή θρησκευτική αδιαφορία του ανθρώπου σχετίζεται με τον αυτοπροσδιορισμό και τη στάση του απέναντι στην οργανωμένη κοινωνική ζωή
- Συνειδητοποιούν το θεολογικό υπόβαθρο του σεβασμού της ετερότητας και της θεώρησης του «άλλου» ως αδελφού
- Εμπεδώνουν την επεξεργασία των θεμάτων τους με θεολογικά κριτήρια
- Αξιολογούν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία
- Διευρύνουν και βελτιώνουν τη χρήση θεολογικών όρων και εννοιών στον προφορικό και γραπτό λόγο τους.

Β. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

- Αναγνωρίζουν θρησκευτικές ιδέες σε πολιτισμικές πραγματώσεις και αντιλαμβάνονται το εύρος και την ποιότητα του διαλόγου μεταξύ θρησκείας και πολιτισμού
- Ανακαλύπτουν την παρουσία του «ιερού» και τον αιτιώδη ρόλο του στην τέχνη και στον πολιτισμό
- Προσεγγίζουν έργα τέχνης (από τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική κλπ.) που συνδέονται με βιβλικές ή άλλες θρησκευτικές αφηγήσεις
- Διερευνούν τη σχέση της Ορθοδοξίας με ποικίλες εκφράσεις της ελληνικής παράδοσης
- Ανιχνεύουν τις επιδράσεις της Αγίας Γραφής στη διαμόρφωση του ελληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αντίστοιχα, διερευνούν την επίδραση των άλλων ιερών κειμένων στη σύσταση διαφορετικών πολιτισμών.

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

- Συνειδητοποιούν το θεολογικό υπόβαθρο των ηθικών διλημάτων-επιλογών
- Αιτιολογούν και αξιολογούν στάσεις και συμπεριφορές, χρησιμοποιώντας θεολογικά κριτήρια
- Κατανοούν κριτικά τη δική τους θρησκευτική ιδιοπροσωπία
- Επισημαίνουν, ελέγχουν, αξιολογούν και αναθεωρούν προσωπικά στερεότυπα και προκαταλήψεις
- Εμπεδώνουν τη σημασία της αποδοχής και του σεβασμού της ετερότητας για τη σύγχρονη κοινωνία και τοποθετούνται ανάλογα
- Συναισθάνονται και επεξηγούν τις συνέπειες του θρησκευτικού φανατισμού και των συγκρούσεων
- Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα
- Σχεδιάζουν και οργανώνουν δραστηριότητες και παρεμβάσεις που σχετίζονται με όσα μαθαίνουν
- Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες
- Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητα τους.

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «συγκρούσεις και συνθέσεις»)

- Βιώνουν την ηθική στάση ως ελεύθερη επιλογή και ανάληψη ευθύνης (πέρα από τα «πρέπει») και την αχαλίνωτη ελευθερία)
- Κατανοούν την αξία του ανθρώπινου προσώπου (πέρα από τη δύναμη και την αδυναμία)
- Καλλιεργούν ηθικούς προβληματισμούς και διευρύνουν τα αξιολογικά τους κριτήρια
- Δεσμεύονται στην καταπολέμηση της βίας και της εχθρότητας στην προσωπική και κοινωνική τους ζωή
- Αποδέχονται τον «άλλο» ως αδερφό (πέρα από τον «δικό μου» και τον «ξένο»)
- Ευαισθητοποιούνται γύρω από τα ζητήματα που επεξεργάζονται

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

- Κατανοούν την πορεία της ζωής μέσα από συγκρούσεις, διάλογο και αναγκαίες συνθέσεις
- Εξασκούνται στη διατύπωση επιχειρημάτων και αντεπιχειρημάτων
- Αναγνωρίζουν και σέβονται τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων χωρίς καμία διάκριση
- Συνειδητοποιούν τη σημασία της πράξης και του αγώνα για τη βελτίωση της ζωής και του κόσμου
- Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις.

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

- Εργάζονται με στόχους
- Συγκρίνουν, επεξεργάζονται και αναστοχάζονται διάφορες απόψεις γύρω από ηθικά ζητήματα
- Μαθαίνουν να ακούν τους άλλους, να συντονίζουν συζητήσεις, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους (κοινωνικές δεξιότητες)
- Αναζητούν, βρίσκουν και ταξινομούν υλικό και πληροφορίες από ποικιλία πηγών
- Επινόουν τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων της εργασίας τους
- Εκφράζουν τις απόψεις, ιδέες και συναισθήματα με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)
- Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα
- Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών
- Αξιολογούν την πρόοδο και την εργασία τους με κριτήρια (δικά τους και του εκπαιδευτικού) και διορθώνουν τα λάθη τους (μεταγνωστικές ικανότητες).

Από το τοπικό στο οικουμενικό

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται πάνω στο πολυδιάστατο και πολιτισμικά ανιχνεύσιμο γεγονός της παρουσίας της θρησκείας στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο. Οι μαθητές διερευνούν κριτικά και εξοικειώνονται με τις τοποθετήσεις κυρίως του Χριστιανισμού αλλά και άλλων θρησκειών πάνω σε ζητήματα και όψεις της σύγχρονης ζωής, καθώς και τις προοπτικές και τις ελπίδες που αυτές επαγγέλλονται στον σύγχρονο κόσμο. Γνωρίζουν και συναντούν επίσης σπουδαία πρόσωπα της νεότερης παγκόσμιας ιστορίας που μετέγραψαν τη θρησκευτική τους δέσμευση σε εμπνευσμένη πράξη.

Οι μαθητές ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται:

- να γνωρίσουν τη σύγχρονη πορεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας και τις εξελίξεις στις σχέσεις της με τις μεγάλες χριστιανικές Ομολογίες
- να κατανοήσουν τη θέση και τον ρόλο της Θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη, καθώς και το θρησκευτικό υπόβαθρο πολλών σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων και κρίσεων
- να επεξεργαστούν τη χριστιανική πρόταση για θεμελιώδη υπαρξιακά, ηθικά και κοινωνικά ζητήματα (βία, πόνος, κακό, μεταμόρφωση του κόσμου, έσχατα) και να προσεγγίσουν τις απαντήσεις άλλων θρησκειών
- να εμβαθύνουν στη χριστιανική πρόταση για τη μεταμόρφωση της ζωής και τη σωτηρία του κόσμου
- να γνωρίσουν σύγχρονες περιπτώσεις σημαντικών προσώπων από διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις που μετέφρασαν σε εμπνευσμένη πράξη την πίστη τους
- να εμπεδώσουν ότι η θρησκευτική δέσμευση ή αδιαφορία σχετίζεται στενά με τη νοηματοδότηση της ύπαρξης και εκβάλλει σε ανάλογη στάση ζωής.

- να συνειδητοποιήσουν την αποφασιστική σημασία της Οικουμενικής Κίνησης και των σύγχρονων διαθρησκευτικών και διομολογιακών διαλόγων για την κοινωνική συνοχή και την παγκόσμια ειρήνη
- να συναισθανθούν ότι το πνεύμα σεβασμού, συμφιλίωσης και ανοίγματος προς όλους τους ανθρώπους βρίσκεται στον πυρήνα της χριστιανικής πίστης και διδασκαλίας
- να αντιληφθούν πτυχές της θρησκευτικής ιδιοπροσωπίας τους και να μάθουν να σέβονται το δικαίωμα στον θρησκευτικό αυτοπροσδιορισμό
- να οικοδομήσουν τον προσωπικό τους κόσμο, ανασυνθέτοντας δημιουργικά τη γνώση από τη μελέτη του κόσμου της θρησκείας
- να αντιληφθούν τον οικουμενικό χαρακτήρα της χριστιανικής ταυτότητας πέρα από εθνοπολιτισμικές και κοινωνικοπολιτικές διαφορές
- να αναστοχαστούν και να συγκροτήσουν τεκμηριωμένη άποψη για τη σημασία της σχολικής τους θρησκευτικής εκπαίδευσης
- να κατακτήσουν τις απαραίτητες επάρκειες ενός θρησκευτικά εγγράμματος υποκειμένου.

1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο (4 διώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) αναγνωρίζουν τις χριστιανικές Ομολογίες που υπάρχουν στον σύγχρονο κόσμο και διακρίνουν διαφορές και ομοιότητες</p> <p>β) διακρίνουν και συγκρίνουν τις διαφορετικές εκφράσεις της χριστιανικής τέχνης και λατρείας</p> <p>γ) αξιολογούν τις πρωτοβουλίες για την ενότητα των χριστιανικών εκκλησιών</p> <p>δ) αναγνωρίζουν σε συγκεκριμένα παραδείγματα τη διακονία ως βασικό κίνητρο της χριστιανικής ιεραποστολής</p> <p>ε) διαπιστώνουν το εύρος και τη σημασία της χριστιανικής ιεραποστολής και ελέγχουν τυχόν στερεότυπα που διατηρούν</p>	<p>I. Οι Χριστιανικές Εκκλησίες: Κοινή καταγωγή, διαφορετικές πορείες</p> <p>i. Ορθόδοξες Εκκλησίες, Ορθόδοξη διασπορά (Αφρική, Ασία, Αμερική, Αυστραλία) και Ορθόδοξα κέντρα</p> <p>ii. Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία: Από τον Μεσαίωνα στη Β΄ Βατικανή Σύνοδο</p> <p>iii. Προτεσταντικές Ομολογίες</p> <p>iv. Αγγλικανική Εκκλησία</p> <p>II. «Εν εκκλησίαις ευλογείτε τον Θεόν»: Λατρεία και τέχνη στην Ανατολή και στη Δύση</p> <p>i. Αρχιτεκτονική, ζωγραφική, γλυπτική, βιτρώ, μουσική</p> <p>ii. Κυριακάτικη λειτουργία</p> <p>iii. Λατρευτική παράδοση (Βάπτισμα, Χρίσμα, Ευχαριστία)</p> <p>III. «Υμείς εστέ το άλας της γης» (Μτ 5, 13): Ιεραποστολή και Διακονία</p> <p>i. Διακονία: Οι πολλές όψεις της σε όλον τον κόσμο</p> <p>ii. Ιεραποστολή: Από την προπαγάνδα στο άνοιγμα και στη μαρτυρία στα πέρατα του κόσμου: Από την Αλάσκα στην Αφρική και από τη Λατινική Αμερική στη μακρινή Ανατολή</p> <p>iii. Ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος: Ένα ζωντανό παράδειγμα διακονίας</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Δραματοποίηση: Προετοιμασία ενός ιεραποστολικού ταξιδιού με βάση το κριτήριο της διακονίας και της μαρτυρίας (III)</p> <p>2. Δραματοποίηση: Βιωματική προσέγγιση της Ιεραποστολής από την πλευρά των ανθρώπων που δεν είναι χριστιανοί (III)</p> <p>3. Αντιγνώμεις: «Υπέρ και κατά της ιεραποστολής» (III)</p> <p>4. Εννοιολογικός χάρτης: «Διακονία» (III.i)</p> <p>5. Καταιγισμός ιδεών με τις λέξεις «Ιεραποστολή» και «Μαρτυρία» (III.ii)</p> <p>6. Καταιγισμός ιδεών με ένα οικουμενικό κείμενο (π.χ. αποσπάσματα από το «Θρησκευτικός πλουραλισμός και χριστιανική αυτοκατανόηση» του ΠΣΕ του 2004) (IV)</p> <p>7. Ζωντανό γλυπτό με έμπνευση από το Πραξ 17, 28 («ενός γένους γαρ εσμέν») (IV)</p> <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Μελέτη περίπτωσης (σύγχρονοι εκκλησιαστικοί ηγέτες): Ο Οικουμενικός Πατριάρχης, ο Πάπας και ο Αρχιεπίσκοπος Καντέρμπουρι</p> <p>2. Χτίζοντας γέφυρες (e- bridges): Συζήτηση με συμμαθητές μας από σχολεία άλλων ομολογιών ή Ευρωπαίους συνομηλίκους</p> <p>3. Έρευνα: Η ιεροσύνη στις τρεις χριστιανικές ομολογίες. Το ζήτημα της χειροτονίας των γυναικών</p> <p>4. 5Π και 1Γ: Β΄ Βατικανή Σύνοδος. Αλλαγές και ανοίγματα (I.ii)</p> <p>5. Project (τριμηνιαίας διάρκειας): «Ναοδομία, εικονογραφία και μουσική των χριστιανών στον κόσμο: Ομοιότητες και διαφορές» (II)</p> <p>6. Ιστοεξερεύνηση για τους ναούς του 20^{ού} και 21^{ου} αιώνα στην Ευρώπη (II)</p>

<p>στ) διατυπώνουν προσωπικές απόψεις για το ζήτημα της ενότητας των χριστιανικών Εκκλησιών</p> <p>ζ) διασαφηνίζουν το οικουμενικό όραμα της Εκκλησίας ως πιστότητα στη διδασκαλία του Χριστού</p> <p>η) εντοπίζουν και αξιολογούν εκτροπές της χριστιανικής ιεραποστολής</p>	<p>IV. «Υπέρ της των πάντων ενώσεως»: Το αίτημα της ενότητας</p> <p>i. Η αρχιερατική προσευχή του Ιησού: «Ἴνα πάντες ἐν ὧσι» (Ιω. 17, 21)</p> <p>ii. Άρση αναθεμάτων Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών (1965)</p> <p>iii. Κοινή Διακήρυξη Ρωμαιοκαθολικών – Ορθοδόξων (2006)</p> <p>iv. Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών</p> <p>v. Θεολογικοί διάλογοι</p>	<p>7. Artful Thinking («ακούγοντας 10X2»): Γρηγοριανά Μέλη (II.i)</p> <p>8. Προβολή video: Βάπτιση, Χρίσμα, Θεία Ευχαριστία άλλων Ομολογιών (II.iii)</p> <p>9. TPS με θέμα: «Διακονία στον σημερινό κόσμο» (III.i)</p> <p>10. Έρευνα: Ορθόδοξη Ιεραποστολή (III.ii)</p> <p>11. Παρουσίαση συνέντευξης Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου (III.iii)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Κατασκευή διαγράμματος με ομοιότητες και διαφορές των χριστιανικών Εκκλησιών (I, II)</p> <p>2. Ψηφιακή παρουσίαση: «Χώροι και τρόποι λατρείας στον Προτεσταντισμό» και «Ανθρωπογεωγραφία του Προτεσταντισμού» - παρουσίαση στατιστικών (I, II)</p> <p>3. Κριτική αποτίμηση και τοποθέτηση σε κείμενο για την ιεραποστολή (π.χ. Θ. Παπαθανασίου «Με την ψυχή στα πόδια»). Έχει νόημα να έχει προηγηθεί η Βιωματική Δραστηριότητα Αντιγνωμίες «Υπέρ και κατά της Ιεραποστολής» (III.ii)</p> <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Σε συνεργασία με καθηγητές Ξένων Γλωσσών: Άσκηση στη μετάφραση κειμένου της ΚΔ (λ.χ. αρχιερατική προσευχή του Ιησού, Ιω. 17, 21) από τα ελληνικά στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά και το αντίθετο (VI.i)</p> <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <p>1. Επίσκεψη σε ναούς ρωμαιοκαθολικών, προτεσταντών και αγγλικανών</p>
--	--	--

2. Το ζήτημα της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη (3 διώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) αναγνωρίζουν την ύπαρξη ποικίλων θρησκευτικών κοινοτήτων στις ευρωπαϊκές χώρες</p> <p>β) διαπιστώνουν και εξετάζουν τις ποικίλες και αντιφατικές απόψεις των σύγχρονων ανθρώπων γύρω από τη θρησκεία και διατυπώνουν προσωπικές κρίσεις</p> <p>γ) διασαφηνίζουν τις θέσεις του χριστιανισμού για τη θρησκευτική ετερότητα</p> <p>δ) εξηγούν γιατί ο σεβασμός του ανθρώπινου προσώπου –ανεξάρτητα από τη θρησκευτική του δέσμευση– συνιστά αδιαπραγμάτευτη και πανανθρώπινη αξία</p> <p>ε) επιχειρηματολογούν υπέρ των προσπαθειών που καταβάλλουν</p>	<p>I. Η θρησκεία στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες της Ευρώπης</p> <p>i. Θρησκευτική ανθρωπογεωγραφία (στατιστικά)</p> <p>ii. Θρησκευτικές κοινότητες: Δικαιώματα και υποχρεώσεις</p> <p>II. Η Ευρώπη σήμερα: Τάσεις και στάσεις απέναντι στη θρησκεία</p> <p>i. Η θρησκευτική πίστη ως ιδιωτική υπόθεση («Ο καθένας μπορεί να πιστεύει ό,τι θέλει»)</p> <p>ii. Αθεϊσμός και αντιχριστιανισμός</p> <p>iii. Σχετικοποίηση, εσωτερισμός, φαινόμενα αρχαιολατρίας</p> <p>iv. Αντισημιτισμός και ισλαμοφοβία</p> <p>v. Θρησκευτικός φονταμενταλισμός</p> <p>III. Ο σεβασμός του άλλου στον Χριστιανισμό</p> <p>i. «Η τελεία αγάπη έξω βάλλει τον φόβον» (Α΄ Ιω 4, 18)</p> <p>ii. Ο διάλογος του Χριστού με τη Σαμαρείτισσα (Ιω 4, 1-42)</p> <p>iii. Ο σεβασμός και ο διάλογος με τον «άλλον» στον πυρήνα της χριστιανικής διδασκαλίας (Ιουστίνου, <i>Απολογία Β΄</i> και Φωτίου <i>Ερωταποκρίσεις</i>)</p> <p>IV. Ο σεβασμός του άλλου στις θρησκείες του κόσμου</p> <p>i. Ισλάμ: Το Κοράνιο προτρέπει σεβασμό προς τους λαούς της Βίβλου</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Θετικό - αρνητικό: «Πιστεύω στους αστρολόγους και στα ζώδια» (II.iii) 2. Καταιγισμός ιδεών με τη λέξη «φονταμενταλισμός» (II.v) 3. Ζωντανό ομαδικό γλυπτό: Οικουμενικό άνοιγμα (III) 4. Αντιγνώμιες: Υπέρ και κατά της Οικουμενικής Κίνησης (V.iii) 5. Κύκλος «του κουτσομπολιού»: Επικριτές του Ιησού εξαιτίας της συζήτησής του με τη Σαμαρείτισσα (III.ii) 6. Καρέκλα αφήγησης: Η Σαμαρείτισσα αφηγείται (III.ii) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Έρευνα: Περιοδικά με «θρησκευτικό» περιεχόμενο (τίτλοι και θέματα) (II) 2. Έρευνα στους μαθητές του σχολείου: «Αρχαιολατρία, εσωτερισμός / αποκρυφισμός, αντισημιτισμός, ισλαμοφοβία» (ερωτηματολόγιο, συμπεράσματα, παρουσίαση) (II) 3. TPS με θέμα: «οι κίνδυνοι της διάδοσης αντισημιτικών και ισλαμοφοβικών ιδεών στους σημερινούς εφήβους» (II.iv) 4. Έρευνα στους γονείς: Η σημασία της θρησκευτικής ελευθερίας (III.i) 5. Μελέτη περίπτωσης: Μία θρησκευτική υπόθεση του Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (III.i) 6. Επίλυση προβλήματος: «Γιατί είναι σημαντικός ο διαθρησκειακός διάλογος;» (III.iii και V) 7. Project (τριμηνιαίας διάρκειας): «Ο αντισημιτισμός στην Ευρώπη από τον Μεσαίωνα έως και σήμερα» (II.iv) 8. Μελέτη περίπτωσης θρησκευτικού φανατισμού από την επικαιρότητα (II.v) 9. Artful thinking («αρχή, μέση και τέλος» ή «δημιουργικές

<p>οι θρησκείες για ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία</p> <p>στ) διατυπώνουν προσωπική άποψη και επιχειρηματολογούν υπέρ του σεβασμού και του διαλόγου με τη θρησκευτική ετερότητα</p> <p>ζ) εξετάζουν διαστάσεις της ευρωπαϊκής θρησκευτικής εκπαίδευσης και διατυπώνουν προτάσεις για τη συμβολή του μαθήματος των θρησκευτικών στη διαμόρφωση προσωπικής θρησκευτικής ταυτότητας, καθώς και στην καλλιέργεια πνεύματος διαλόγου, καταλλαγής και ενότητας</p>	<p>και το ανθρώπινο πρόσωπο</p> <p>ii. Ινδουισμός και Βουδισμός: Ανοχή απέναντι στις ποικίλες θρησκευτικές εκφράσεις</p> <p>V. Προσπάθειες των θρησκειών για διάλογο και συνύπαρξη</p> <p>i. Σεβασμός προς την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης του καθενός (Οργανισμοί, Διακηρύξεις)</p> <p>ii. Από την καχυποψία στον διάλογο και στις κοινές δεσμεύσεις: Διαθρησκειακές συναντήσεις</p> <p>iii. Οικουμενική Κίνηση</p> <p>VI. Οι θρησκείες στην εκπαίδευση των Ευρωπαίων μαθητών</p> <p>i. Κοινοί στόχοι του μαθήματος των θρησκευτικών στις χώρες της Ευρώπης</p> <p>ii. Ποικίλα μοντέλα μαθημάτων</p> <p>iii. Οι ιδέες μας για τη σχολική μας θρησκευτική εκπαίδευση</p>	<p>ερωτήσεις»): Ο διάλογος του Χριστού με τη Σαμαρείτισσα (III.ii)</p> <p>10. Κτίζοντας γέφυρες (e-bridges): Τι διδάσκονται στο ΜτΘ Ευρωπαίοι συνομήλικοί τους, η σχέση τους με το μάθημα, ποιοι συμμετέχουν κ.ά. (VI)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Παρουσίαση με υλικό από το διαδίκτυο και τα λογισμικά: Ναοί, τζαμιά, συναγωγές κ.ά. στις ευρωπαϊκές χώρες. Στοχασμός και αξιολόγηση: Τι μαρτυρούν όλα αυτά για τις αξίες του ευρωπαϊκού πολιτισμού; (I.ii)</p> <p>2. Προβολή βίντεο και συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα θέματα του II</p> <p>3. «Κείμενά μου – οι θησαυροί μου»: Επιλογή και καταγραφή αποφθεγμάτων θρησκειών για τον διάλογο και τον σεβασμό του άλλου (IV)</p> <p>4. Σχολιασμός επιλεγμένου οικουμενικού κειμένου σε δίσηλο φύλλο. Αριστερά το κείμενο, δεξιά οι μαθητές εκφράζουν κριτικά τα σχόλιά τους (V)</p> <p>5. Καταρτίζοντας ένα κοινωνικό σύμβολο για την προαγωγή της συνεργασίας και της καταλλαγής (V)</p> <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Αναζητώντας τις χριστιανικές ρίζες της Ευρώπης (I, II)</p> <p>2. Η συνάντηση των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών στην Ευρώπη (I, V.ii, VI.i)</p>
---	--	---

3. Σύγχρονες θρησκευτικές μορφές στην Ορθοδοξία και στον κόσμο (2 διώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) παρουσιάζουν και αξιολογούν την πολυσχιδή δράση και προσφορά συγκεκριμένων προσώπων σε απαιτητικές και κρίσιμες ιστορικές περιστάσεις</p> <p>β) διασαφηνίζουν τα ιδιαίτερα χαρίσματα κάθε προσωπικότητας και περιγράφουν στοιχεία που τους εμπνέουν</p> <p>γ) ερευνούν και εξακριβώνουν τον ρόλο της θρησκευτικής πίστης στη ζωή και στη δράση των προσώπων</p> <p>δ) μπαίνουν στη θέση ανθρώπων που συναντήθηκαν και συγχρωτίστηκαν με τα πρόσωπα και εκφράζουν εντυπώσεις, σκέψεις και συναισθήματα</p> <p>ε) προτείνουν ιδέες για δράσεις, εμπνεόμενοι από το έργο των προσώπων</p>	<p>I. Μαρτυρία και προσφορά της Ορθοδοξίας στον σύγχρονο κόσμο</p> <ul style="list-style-type: none"> • Άγιος Πορφύριος. Το χάρισμα της πνευματικής πατρότητας • Γεώργιος Φλωρόφσκυ, Ένας ορθόδοξος διανοητής στη σύγχρονη Δύση • Νίκος Νησιώτης, Ο οραματιστής της ενότητας • Μαρία Σκόμπτσοβα, Όταν η αγάπη γίνεται πράξη στο πρόσωπο του «αλλου» • Ο νεομάρτυρας Αλέξανδρος Σμόρελ και η αντιναζιστική οργάνωση «Λευκό ρόδο» • Ολιβιέ Κλεμάν, Μια ορθόδοξη φωνή στη σύγχρονη Δύση <p>II. Άλλες σύγχρονες χριστιανικές παρουσίες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μητέρα Τερέζα, η «αγία των φτωχών». Αγώνας για την ανακούφιση των αναξιοπαθόντων • Ντ. Μπονχέφερ. Ο μαρτυρικός αγώνας κατά του ναζισμού • Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Το όνειρο της ισότητας • Μ. Ντ. Τούτου. Ο υπερασπιστής της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέριμνα για τους πάσχοντες από AIDS <p>III. Άλλες θρησκευτικές εκφράσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μ. Γκάντι. Ο κήρυκας και μάρτυρας της ειρηνικής αντίστασης 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Προσομοίωση προσωπικής συνάντησης με δύο ή και περισσότερα από τα πρόσωπα της ενότητας (I, II, III) 2. Δραματοποίηση: Παρουσίαση σκηνών από τη ζωή τους (I, II, III) 3. Καρέκλα αφήγησης: Πρόσωπα που τους γνώρισαν μιλούν γι' αυτούς (I, II, III) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. TPS με θέμα: Ποιες αξίες των θρησκειών τους έκαναν πράξη; (I, II, III) 2. Προβολή επιλεγμένων σκηνών κινηματογραφικής τεκμηρίωσης (ντοκιμαντέρ) ή ταινιών από τη ζωή προσώπων της ενότητας και επεξεργασία (I, II, III) 3. Δημιουργικές συνδέσεις: Εντοπίστε φράσεις και γεγονότα από τη ζωή των προσώπων της ενότητας και συνδέστε τα με αντίστοιχα της Βίβλου (I, II, III) 4. Artful thinking («δημιουργικές συνδέσεις»): «Agent of Grace» ή «Σκηνές του Πάθους» με την περίπτωση του Ντ. Μπονχέφερ (II) <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ανασύνθεση κειμένου: Το κείμενο προσαρμόζεται σε συγκεκριμένες επίκαιρες συνθήκες και ανάγκες (I, II, III) 2. Έκθεση / παρουσίαση των προσώπων (φωτογραφίες και πίνακας με στοιχεία για τη ζωή και το έργο τους) (I, II, III) 3. Δημιουργία επιτοίχιου μηνιαίου ημερολογίου με τίτλο «Μια σκέψη κάθε μέρα», χρησιμοποιώντας χαρακτηριστικές φράσεις των προσώπων της ενότητας (I, II, III) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Βρίσκουν και μεταφράζουν χαρακτηριστικά κείμενα των προσώπων (π.χ. «I have a dream» του Μ. Α. Κινγκ) (I, II, III)

--	--	--

4. «Πού είναι ο Θεός;» Η οδύνη του σύγχρονου κόσμου και το αίτημα της σωτηρίας από το κακό (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) διερευνούν όψεις του κακού που συναντούν στην καθημερινότητά τους και εκφράζουν προσωπικούς προβληματισμούς και ιδέες για τις συνέπειές τους στη ζωή των ανθρώπων</p> <p>β) ερμηνεύουν τον τρόπο με τον οποίο παριστάνεται το κακό σε έργα τέχνης και διευρύνουν τις θεωρήσεις τους</p> <p>γ) προσδιορίζουν και εξηγούν τη σημασία της βιβλικής θεώρησης του κακού και της αμαρτίας ως άρνηση της σχέσης με τον Θεό</p> <p>δ) ελέγχουν και αναθεωρούν στερεότυπες απόψεις που τυχόν διατηρούν για την αμαρτία ως</p>	<p>I. Το πρόβλημα του κακού στον σημερινό κόσμο</p> <p>i. Πόνος, αρρώστια, θάνατος</p> <p>ii. Αδικία, φτώχεια, ανεργία, προσφυγιά, ρατσισμός, διακρίσεις και ανισότητα</p> <p>iii. Βία και πόλεμος στο όνομα του Θεού (Συρία, Βαλκάνια, Παλαιστίνη, Ιρλανδία, Σουδάν κ.ά.)</p> <p>iv. Καταστροφή του περιβάλλοντος</p> <p>II. Η έκφραση της οδύνης στην τέχνη</p> <p>i. Πεζογραφία και ποίηση</p> <p>ii. Μουσική</p> <p>iii. Ζωγραφική</p> <p>iv. Κινηματογράφος</p> <p>III. Ποιος ευθύνεται για το κακό; Ποιος μπορεί να μας σώσει από το κακό;</p> <p>i. Απαντήσεις από τη βιβλική παράδοση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Πτώση των πρωτοπλάστων ως άρνηση της σχέσης με τον Δημιουργό της ζωής (Γεν 3, 1-24) • Η υπόσχεση της σωτηρίας: Πρωτευαγγέλιο (Γεν 3, 15) • «Η αμαρτία συγχωρείται δεν τιμωρείται»: <ul style="list-style-type: none"> ✓ «Θεέ μου, ... γιατί με εγκατέλειψες;» (Ψλ 22, 2-7. 17-20) ✓ «Μετανοήστε για να ζήσετε (Ιεζ 18, 31-32) 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Κάθε μαθητής κολλάει στον πίνακα φωτογραφία-ες ή στοιχεία από την ειδησεογραφία για πρόσωπα που βιώνουν όψεις του κακού. Ακολουθεί «Καρέκλα αφήγησης / εξομολόγησης»: κάθε μαθητής επιλέγει και υποδύεται ένα από τα πρόσωπα (I) 2. Κύκλος συνείδησης για τον παράλυτο της Καπερναούμ (III.i) 3. Ζωντανό και ομαδικό γλυπτό για το Α Τιμ 2, 1-4 (III.i) <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Έρευνα: Όψεις του κακού στη γειτονιά μου. Οργάνωση παρεμβάσεων (I) 2. Artful Thinking: Σε έργα των Bacon, K. Kollwitz, Guernica, Κανιάρη, Ν. Κεσσανλή κ.ά. (I, II) 3. TPSS με θέμα: «Διακρίσεις και ανισότητα στη χώρα μας» (I.ii) 4. Artful Thinking: <ol style="list-style-type: none"> α. «Ο Αη Γιώργης», Πέρης Ιερεμιάδης β. «Η λευκή Σταύρωση», Marc Chagall γ. «Η κραυγή», Edvard Munch http://www.wikipaintings.org/en/edvard-munch#supersized-featured-185471 (II) 5. Artful Thinking (ακούγοντας 2 x 10): «Πού είναι ο Θεός;», στίχοι Νίκος Καζαντζάκης, μουσική Μάνος Χατζιδάκις (II) 6. TWPS με θέμα: «Η προσευχή του Μαρμελάντωφ» από το «Εγκλημα και Τιμωρία» του Φ. Ντοστογιέφσκι (III.i) 7. Artful Thinking: Η πτώση των πρωτοπλάστων στην τέχνη (III.i) 8. Έρευνα: Το ζήτημα του κισμέτ στο Ισλάμ (III.ii)

<p>παράβαση εντολών υπό το φως των όσων επεξεργάστηκαν ε) αξιολογούν τη θεώρηση του κακού από τις άλλες θρησκείες στ) επαληθεύουν τον πανανθρώπινο χαρακτήρα του αιτήματος για σωτηρία από το κακό και την αμαρτία</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ «Παιδί μου, σου συγχωρούνται οι αμαρτίες»: Η θεραπεία του παραλύτου της Καπερναούμ (Μκ 2, 1-12) • «Πάντας ανθρώπους θέλει σωθήναι» (Α΄ Τιμ 2, 1-4) <p>ii. Απαντήσεις των θρησκειών του κόσμου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ισλάμ <ul style="list-style-type: none"> ✓ το κακό ως άγνοια του Θεού που τιμωρείται ✓ το κακό ως πεπρωμένο (καντάρ, κισμέτ) ✓ η σωτηρία ως αναγνώριση της κυριότητας του Θεού • Ινδουισμός <ul style="list-style-type: none"> ✓ ανακύκλιση των υπάρξεων (σασάρα), ανταπόδοση των έργων και του κακού ✓ οι δρόμοι για τη λύτρωση (κάρμα, γιόγκα, μόξα) • Βουδισμός <ul style="list-style-type: none"> ✓ η επιθυμία ως η πηγή του κακού και η ζωή ως πόνος ✓ η δίνη της ανακύκλισης των υπάρξεων και η ανταπόδοση των έργων και του κακού ✓ Οκτώ δρόμοι για τη λύτρωση («οκταπλό μονοπάτι» για την επίτευξη της νιρβάνα) 	<p>9. Artful Thinking (δημιουργικές συνδέσεις με προτάσεις του Βουδισμού): «Το μερτικό μου απ' τη χαρά», στίχοι Λ. Παπαδόπουλος, μουσική Μ. Λοΐζος, ερμηνεία Στ. Καζαντζίδης (III.ii)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ατελιέ: Δημιουργία κολλάζ με πληροφορίες διαδικτύου, αποκόμματα εφημερίδων, αστυνομικά ρεπορτάζ, χρονικά πυρηνικών ατυχημάτων και οικολογικών καταστροφών, κόμικς, ηλεκτρονικά παιχνίδια καταστροφής και βίας (I) 2. Δημιουργία κολλάζ με το Β Πε 3, 13 (III.i) 3. Σύνθεση κειμένου με ένταξη ιδεών από το μάθημα (III) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σε συνεργασία με τον φιλόλογο μελετούν δημοτικά τραγούδια και μελετούν όψεις του κακού που εκφράζονται σε αυτά (II.i) <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Προβολή ταινίας (π.χ. το Κύμα) (II.iv)
--	---	---

5. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου (4 διώρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) εντοπίζουν και κατανοούν το αίτημα της ελπίδας και της μεταμόρφωσης όπως εκφράζεται στην πολιτική και στην τέχνη και διατυπώνουν τις δικές τους κρίσεις</p> <p>β) διακρίνουν στην Αγία Γραφή καθώς και σε λατρευτικές πράξεις και διατυπώσεις την ελπίδα και την προσδοκία για τη σωτηρία του κόσμου και του ανθρώπου</p> <p>γ) εξετάζουν και αποτιμούν πτυχές της χριστιανικής ελπίδας για τη σωτηρία του κόσμου, συσχετίζοντάς τες με προσωπικές εμπειρίες και βιώματα</p> <p>δ) διακρίνουν και εξηγούν την ανατρεπτικότητα και τη ριζοσπαστικότητα της χριστιανικής πρότασης για τη μεταμόρφωση της ζωής</p> <p>ε) επιχειρηματολογούν</p>	<p>I. Η μεταμόρφωση του κόσμου ως πανανθρώπινο αίτημα</p> <p>i. Η ελπίδα των ανθρώπων για μια ιδανική κοινωνία</p> <p>ii. Η σιωπηλή επανάσταση της τέχνης</p> <p>iii. Ελπίδα και Αλλαγή: Έγνοια και ανάγκη όλων των ανθρώπων</p> <p>II. Η ελπίδα των Χριστιανών</p> <p>i. «Από το μνήμα το κενό στους δρόμους του κόσμου»: Το μήνυμα της Ανάστασης ως κέντρο της σωτηρίας (Μκ 16, 1-8)</p> <p>ii. Το τραπέζι της Ευχαριστίας: Ενσωμάτωση με τον Χριστό και απελευθέρωση από το κακό (Ιωάννου Χρυσοστόμου, <i>Κατηχητικός Λόγος</i>)</p> <p>iii. «Λειτουργία μετά τη Θεία Λειτουργία»: Η συνεχής προσπάθεια για μεταμόρφωση ολόκληρης της ζωής σε μια ζωή ευχαριστίας</p> <p>iv. Ο βιβλικός λόγος: Ελπίδα για όλο τον κόσμο (Α΄ Κορ 2, 9)</p> <p>v. «Καινούς ουρανούς και γην καινήν προσδοκώμεν» (Β Πε 3, 13)</p> <p>III. Δράση και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου</p> <p>i. «Υπέρ της του κόσμου ζωής» ή αλλιώς «Για να ζήσει ο κόσμος»: Προσωπική ευθύνη και κοινή επιδίωξη</p> <p>ii. Η ανατροπή των κριτηρίων της ζωής: Οι Μακαρισμοί (Μτ 5, 3-12):</p>	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Παιχνίδι σε κύκλο (για έναρξη των εργασιών): «Πες μου κάτι να νιώσω όμορφα». Μια κάρτα με το όνομα του μαθητή πηγαίνει στον διπλανό. Μουσική υπόκρουση. Όταν η μουσική σταματάει, κάθε παιδί γράφει κάτι όμορφο για τον μαθητή στον οποίο ανήκει η κάρτα. Στο τέλος ο καθένας παίρνει το δικό του (στόχος: Η ανάγκη μας για το καλό εδώ και τώρα) (I.i)</p> <p>2. Μονόλογος ενός κατοίκου μιας ιδανικής κοινωνίας (Ουτοπίας) (στόχος: Διερεύνηση των προσδοκιών και του εφικτού της ιδανικής κοινωνίας) (I.i)</p> <p>3. Ζωντανό γλυπτό: Ο ύμνος της Αγάπης (III.vi)</p> <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. TWPS με θέμα: Ο μονόλογος του Τσάρλι Τσάπλιν στην ταινία «Ο μεγάλος δικτάτωρ» [1940] (I.i)</p> <p>2. Artful Thinking: «Silent Evolution», Jason Taylor de Caires [http://www.underwatersculpture.com/pages/gallery/evolucion-silenciosa.html] και «Ωκεανός», Γιάννης Αγγελάκας (I.ii)</p> <p>3. Artful Thinking (ακούγοντας 2 x 10): «Η μέρα κείνη δε θ' αργήσει», Μάνος Λοΐζος και «Γιορτή», Γ. Αγγελάκας (I.ii)</p> <p>4. TWPS με θέμα: Οι Μακαρισμοί ως πραγματικότητα ζωής (III.ii)</p> <p>5. Μελέτη περίπτωσης του ανάπηρου ιεροκήρυκα Νικ Βόγιετζεκ: «Ούτε Χέρια, ούτε Πόδια, ούτε Έγνοιες!» (II.iv, III.ii, III.v)</p> <p>6. Artful Thinking: <i>Η εις Άδου κάθοδος - Ανάστασις</i>, Όσιος Λουκάς ή Μονή Δαφνίου ή Μονή της Χώρας ή Πρωτάτου και <i>Η Ανάσταση -μια προσωπική Ανάσταση</i> Μπ. Πυλαρινού (II.i)</p> <p>7. Ανάλυση Διαστάσεων: «Η ζωή ως ευχαριστία» (II.ii, II.iii)</p> <p>8. Μελέτες περίπτωσης προσώπων που υπηρέτησαν την προαγωγή της ζωής (III):</p>

<p>υπέρ της προσωπικής ευθύνης και της συλλογικής δράσης στην κατεύθυνση της μεταμόρφωσης του κόσμου</p> <p>στ) μοιράζονται συναισθήματα, ελπίδες και οραματισμούς για τη συμμετοχή τους στην υπέρβαση του κακού και τη μεταμόρφωση του κόσμου</p>	<p>iii. «Μη μεριμνάτε»: Από τον άκρατο καταναλωτισμό στον σεβασμό της ζωής (Μτ 6, 25-34)</p> <p>iv. Από την αδιαφορία και τη σκληρότητα στο αδαπάνητο έλεος και στη συγχώρηση (Μτ 18, 21-22)</p> <p>v. «Να υπάρχει σε όλους ισότητα»: Από την αδικία στον αγώνα για την επικράτηση της δικαιοσύνης και της ισότητας (Ησ 26, 9 και Β Κορ 8, 13)</p> <p>vi. «Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων λαλώ»: Από την εχθρότητα και τη βία στην ειρήνη και την χωρίς όρια αγάπη (Α΄ Κορ 13 και Λκ 6, 27-40)</p> <p>vii. «Να έχουμε μόνο αυτή τη σκέψη: να σωθούν οι πάντες»: Από το τοπικό χρέος στο παγκόσμιο (από τους λόγους του Γέροντα Σιλουανού)</p> <p>viii. «Πάσα η κτίσις συστενάζει και συνωδίνει άχρι του νυν»: Από τον εφιάλητη της καταστροφής στη διάσωση της ζωής (Ρωμ 8, 18-23)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Νεομάρτυς Ακυλίνα (†1764): Ελευθερία και πίστη • Όσκαρ Ρομέρο (†1980): Πλούτος και φτώχεια <p>9. Έρευνα: Ποιμαντική φροντίδα της Εκκλησίας σήμερα (III)</p> <p>10. Artful Thinking: <i>Το όραμα του Αποστόλου Παύλου</i> του Ρ. Κοψίδη [στον ναό του Αποστόλου Παύλου στο Chambésy της Γενεύης] (III.vii)</p> <p>11. Αποφάσεις και δράσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την προστασία του περιβάλλοντος [βλ. ενδεικτικά http://www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&cat=10] (III.viii)</p> <p>12. Έρευνα για την επιτροπή AGAPE (Alternative Globalization Addressing People and Earth / Εναλλακτική Παγκοσμιοποίηση με Κέντρο τον Άνθρωπο και το Περιβάλλον) (III)</p> <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <p>1. Δημιουργούν μία χορογραφία με θέμα το τραγούδι «Agape» των Dead Can Dance (III)</p> <p>2. Δημιουργούν συνθήματα και λογότυπα για τα ζητήματα του (III)</p> <p>3. Δημιουργία ενός ανθολογίου-λευκώματος με θέμα την ελπίδα σε όλες τις θρησκείες (II.iv)</p> <p>4. Δημιουργούν δικούς τους στίχους για το τραγούδι <i>We shall overcome</i> του Bruce Springsteen (τραγούδι-σύμβολο της ελπίδας και του αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα) (I.i)</p> <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>1. Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Μουσικής βρίσκουν και παίζουν τραγούδια για την ελπίδα (II.iv)</p> <p>Ε. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <p>1. Οργάνωση θεματικής βραδιάς: προβολή ταινίας, ομιλία και τραγούδια για την ελπίδα για τον κόσμο (II.iv)</p> <p>2. Οργάνωση οικολογικής δράσης (III.viii)</p> <p>3. Προβολή ταινίας «Το αριστερό μου πόδι» του Jim Sheridan (II.iv)</p>
---	--	---

6. Από την αρχή μέχρι το τέλος του κόσμου (4 δίωρα)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Οι μαθητές:</p> <p>α) αντιπαραβάλλουν τη βιβλική και πατερική εσχατολογία προς τις σύγχρονες καταστροφολογικές αντιλήψεις</p> <p>β) εξετάζουν και αξιολογούν τις αντιλήψεις των θρησκειών για το τέλος του κόσμου</p> <p>γ) επαληθεύουν και αξιολογούν τη χριστιανική προσδοκία των εσχάτων ως καθημερινό αγώνα για την ανακαίνιση της ζωής και όχι ως φυγή από την ιστορία</p> <p>δ) διασαφηνίζουν τη θεολογική σημασία των όρων «Παράδεισος», «Κόλαση», «Δευτέρα Παρουσία», «Βασιλεία του Θεού» και ελέγχουν τυχόν λαθεμένες απόψεις που διατηρούν</p> <p>ε) επιβεβαιώνουν τις κεφαλαιώδεις επιπτώσεις (στις</p>	<p>I. Αν, πότε και πώς θα τελειώσει ο κόσμος;</p> <p>i. Σύγχρονες καταστροφολογικές αντιλήψεις</p> <p>ii. Αντιλήψεις θρησκειών για το τέλος του κόσμου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ισλάμ <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το τέλος του κόσμου (Κοράνιο, 14, 42 και 74, 9) ✓ Προσδοκία ανάστασης των νεκρών (Κοράνιο, 2, 85, 113 174, 212 και 50, 42) ✓ Ζωηρές περιγραφές παραδείσου και κολάσεως (Κοράνιο, 25, 15 [παράδεισος] και 2, 24, 80, 126 [κόλαση]) • Ινδοϊσμός : Ο άνθρωπος πορεύεται στη λύτρωση όπως η σταγόνα που επιστρέφει στον ωκεανό της υπέρτατης πραγματικότητας • Βουδισμός: Η Νιρβάνα ως απαλλαγή από τις επιθυμίες <p>II. Η πορεία προς τα έσχατα μέσα από εικόνες και παραβολές</p> <p>i. Ο κόσμος και η ιστορία οδεύει προς ένα τέλος (Έσχατα)</p> <p>ii. Η προσδοκία της Δευτέρας Παρουσίας: «Μαράν αθά – ο Κύριος έρχεται!» (Α΄ Κορ 16, 22) και «ναι, έρχομαι ταχύ» (Απ 22, 20)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανάσταση νεκρών: «Έσχατος εχθρός καταργείται ο θάνατος» (Α Κορ 15, 26) και «Πού σου άδη το κέντρον;» (Κανόνας του Μεγάλου Σαββάτου) • Τελική κρίση: Η παραβολή της κρίσης (Μτ 25, 31-46) και «και είδα έναν άσπρο θρόνο» (Απ 20, 11-14) • Ο Παράδεισος και η κόλαση: όχι θεική αμοιβή ή τιμωρία, αλλά ατελείωτη ζωή μέσα στην αγκαλιά του Θεού ή απόλυτη άρνηση της 	<p>A. ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>B. ΟΜΑΔΙΚΕΣ / ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Έρευνα: Το τέλος του κόσμου στον κινηματογράφο (I) 2. Έρευνα: Καταστροφολογικές αντιλήψεις των νέων (ηλεκτρονικά παιχνίδια, ταινίες, περιοδικά) (I.i) 3. Artful Thinking: Εικόνες της Αποκάλυψης. Ανιχνεύοντας θρησκευτικές προσεγγίσεις των εσχάτων μέσα από την εικονογραφία και την τέχνη (II) 4. Artful Thinking: <ol style="list-style-type: none"> α. <i>Η Τελική Κρίση</i> του Michelangelo [http://www.wikipaintings.org/en/michelangelo#supersized-featured-193265] (II.i) β. <i>Η Τελική Κρίση</i> του Αντρέι Ρουμπλιώφ [http://www.wikipaintings.org/en/andrei-rublev/the-last-judgement-1408] (II.i) γ. <i>Ο Χριστός εν ετέρα μορφή</i>, Πρωτάτο (IV.i) δ. Caravaggio, <i>Το δείπνο στους Εμμαούς</i>, Duccio di Buoninsegna, <i>Emmaus</i>, Ορθόδοξη παράσταση «Μη μου άπτου» (IV.ii) <p>Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ατελιέ: Δημιουργία κολλάζ με ζωγραφική, φωτογραφίες και αποσπάσματα για την καινή γη και τον καινό ουρανό (III.ii) <p>Δ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>E. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ / ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δρώμενο πολλαπλών προσεγγίσεων (λογοτεχνικών, μουσικών, εικαστικών, χορευτικών) στο θέμα «Από την πρωτολογία στα έσχατα» (II και III)

<p>σχέσεις με τον άλλον, τον εαυτό τους και τον κόσμο όλο) της αποδοχής του κόσμου ως έργου του Θεού</p> <p>στ) επεξηγούν τον συμβολικό χαρακτήρα και την εικονιστική γλώσσα του βιβλίου της <i>Αποκάλυψης</i></p> <p>ζ) προσδιορίζουν τη διαλεκτική και συμπληρωτική σχέση ανάμεσα στην Πρωτολογία (δημιουργία του κόσμου) και την Εσχατολογία (οριστική σωτηρία του κόσμου)</p> <p>η) μοιράζονται ελπίδες και οράματα και σχεδιάζουν από κοινού δράση εμπνεόμενοι από την <i>Πορεία προς Εμμαούς</i></p> <p>θ) αναστοχάζονται και μοιράζονται σκέψεις και συναισθήματα για όσα προσέγγισαν τη φετινή χρονιά στο μάθημα των Θρησκευτικών, καθώς και για τον τρόπο που συνεργάστηκαν</p>	<p>μετοχής στη ζωή Του (...διήγηση και αββά Μακαρίου από το <i>Γεροντικόν</i>)</p> <p>iii. Η τελική επικράτηση της Βασιλείας του Θεού</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ζωή γεμάτη χαρά και δημιουργία • Ο Θεός προσκαλεί όλους τους ανθρώπους στη βασιλεία του (Λκ 14, 16-24 / Παραβολή του μεγάλου δείπνου) • «Πότε έρχεται η βασιλεία του Θεού;»: <ul style="list-style-type: none"> - «Η βασιλεία του Θεού εντός ημών εστί» (Λκ, 17, 21) - Η Βασιλεία του Θεού όχι μόνο ως όραμα, αλλά και ως πρόγευση μέσα στην ιστορία - Η Βασιλεία του Θεού είναι ήδη παρούσα - Ο κρυμμένος θησαυρός, το πανάκριβο μαργαριτάρι (Μτ 13, 44-45) <p>III. Από τη δημιουργία του κόσμου στη Νέα Δημιουργία</p> <p>i. «Εγώ ειμί το Άλφα και το Ωμέγα... ο ών ο ήν και ο ερχόμενος» (Απ 1, 8): Το βιβλίο της Αποκάλυψης για τη Βασιλεία του Θεού</p> <p>ii. «Εν αρχή εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και την γην» (Γεν 1,1) και «και είδον καινόν ουρανόν και γην καινήν» (Απ 21, 1-5): Από τη Γένεση στην Αποκάλυψη</p> <p>iii. «Τα πάντα και εν πάσι Χριστός» (Κολ 3, 10-11). Η ανακαίνιση του κόσμου και η «ανακεφαλαίωση των πάντων» (Ειρηναίος Λυώνος)</p> <p>IV. Όταν ανοίγουν τα μάτια των ανθρώπων</p> <p>i. «Ποιος είναι ο τρίτος που περπατεί πάντα στο πλάι σου;», (Τ. Σ. Έλιοτ, <i>Η έρημη χώρα</i>)</p> <p>ii. «Αυτών δε διηνοίχθησαν οι οφθαλμοί και επέγνωσαν αυτόν»: Στην πορεία προς Εμμαούς (Λκ 24, 13-35)</p> <p>iii. Στο κοινό τραπέζι της Θείας Λειτουργίας</p> <p>iv. «Τότε πρόσωπο με πρόσωπο θα δούμε τον Θεό» (Α΄ Κορ 13, 11-12)</p>	
--	--	--

7. Πρόταση για Ερευνητική Εργασία (project):

Διευρύνοντας τις εμπειρίες μας / Χτίζοντας τον κόσμο μας (3 δίωρα)

<p style="text-align: center;">ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ</p>	<p style="text-align: center;">ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</p>
<p>α) να επεξεργαστούν και να παρουσιάσουν τόσο τις προσωπικές όσο και τις κοινωνικές διαστάσεις των σύγχρονων προβλημάτων της ανθρώπινης κατάστασης</p> <p>β) να αναδείξουν την παγκόσμια δυναμική τους πέρα από σύνορα και όρια (πολιτιστικά, εθνικά, θρησκευτικά), καθώς και τη συνύφανσή τους με τη θρησκευτική ζωή</p> <p>γ) να διερευνήσουν τα ζητήματα τόσο με διαθεματικά όσο και με θεολογικά κριτήρια</p> <p>δ) να θεωρήσουν τα ζητήματα υπό το πρίσμα της βιβλικής θεώρησης και των ιδεών που επεξεργάστηκαν στο πλαίσιο του ΜτΘ στη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς</p> <p>ε) να εμπλακούν προσωπικά και ολιστικά με τα υπό μελέτη ζητήματα, έτσι ώστε να οικοδομήσουν εμπειρίες με νόημα</p> <p>στ) να αναστοχαστούν όσα έμαθαν και να αναδιοργανώσουν τις ιδέες τους</p> <p>ζ) να συνδυάσουν τη θεωρητική προσέγγιση των ζητημάτων με στοχευμένες δράσεις και δραστηριότητες</p> <p>η) να συνειδητοποιήσουν το νόημα των επαρκειών που απέκτησαν στη διάρκεια της μέχρι τώρα σχολικής θρησκευτικής τους εκπαίδευσης</p> <p>θ) να κρίνουν πόσο η θεολογική θεώρηση των ζητημάτων του project συνεισέφερε στην προσωπική τους ανάπτυξη, καλλιέργεια και χειραφέτηση.</p>	<p>I. 1^ο δίωρο: Επιλογή του θέματος, προσδιορισμός διαστάσεων διερεύνησης, όροι συνεργασίας, χρονοδιαγράμματα, αυτο-οργάνωση</p> <p>i. «Απέναντι σε αγωνίες και διλήμματά μας»: Με καταιγισμό ιδεών δημιουργείται ο θεματικός ιστός του project, δηλαδή προσδιορίζονται τα θέματα, τα οποία μπορεί να είναι: άγχος, ανασφάλεια, αποκλεισμός, αποξένωση, μοναξιά, σεξισμός, φόβος, ρατσισμός, εξαρτήσεις, βία, μηδενισμός, ανισότητα, φτώχεια κ.ά. Ακολουθεί συζήτηση πάνω στις διαστάσεις που ενδιαφέρουν περισσότερο τους μαθητές. Αποφασίζεται αν όλα αυτά μπορούν να θεωρηθούν κάτω από ένα θέμα-ομπρέλα, π.χ. «Διευρύνοντας τις εμπειρίες μας / Χτίζοντας τον κόσμο μας» που θα μας βοηθήσει να καθορίσουμε τους στόχους και τις κατευθύνσεις του project και να χρησιμοποιήσουμε όλα όσα επεξεργαστήκαμε τη φετινή χρονιά. Συζητάμε τη δυνατότητα και τις προϋποθέσεις προσέγγισής τους, χρησιμοποιώντας τη βιβλική θεώρηση και τα θεολογικά κριτήρια, τα οποία κατακτήσαμε (στη φετινή χρονιά, αλλά και στη διάρκεια όλης της θρησκευτικής μας εκπαίδευσης).</p> <p>ii. Αποφασίζονται οι διαστάσεις που θα επεξεργαστούμε και καθορίζονται οι κατευθύνσεις που θα επιλέξουμε.</p> <p>iii. Προσδιορίζονται οι πηγές συλλογής πληροφοριών: Βιβλία, άρθρα, δημοσιογραφικά κείμενα, διαδίκτυο, διαδικτυακές βάσεις δεδομένων, φωτογραφίες, video, χάρτες, μουσεία, εκθεσιακοί χώροι, φορείς, ειδικοί επιστήμονες, πρόσωπα που υπηρετούν σε χώρους κ.ά. Επίσης καθορίζονται οι μέθοδοι για τη συλλογή στοιχείων (βιβλιογραφική έρευνα, συλλογή στοιχείων από κείμενα, μελέτη ταινιών, φωτογραφιών κ.ά., συνέντευξη, έρευνα).</p> <p>iv. Γίνεται επιμερισμός του έργου και ανάθεση σε κάθε μέλος ενός συγκεκριμένου τμήματός του.</p> <p>v. Αποφασίζεται το χρονοδιάγραμμα των εργασιών.</p> <p>II. 2^ο δίωρο: Υλοποίηση διερεύνησης σε ομάδες, προετοιμασία συμπερασμάτων, διαμορφωτική αξιολόγηση, επιλογή τρόπου παρουσίασης</p> <p>i. Υλοποιείται η κυρίως επεξεργασία των ερευνητικών ερωτημάτων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που έχουν επιλεγεί. Ενδεικτικά θέματα στα οποία μπορεί να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Από το άγχος και την ανασφάλεια στην αποδοχή του εαυτού • Η σχέση με τον διπλανό: Από τον αποκλεισμό, την αποξένωση και τη μοναξιά στη φιλία και τη συντροφικότητα • Οι σχέσεις με το άλλο φύλο: από τον σεξισμό στον αληθινό έρωτα • Από τον φόβο και τις εξαρτήσεις στη χειραφέτηση και την ελευθερία • Από την ευκολία της βίας στη «βία» της αγάπης • Από τον μηδενισμό ενός κόσμου που καταρρέει στην αντίσταση των προσωπικών και πανανθρώπινων αξιών (οικολογικό πρόβλημα, οικονομισμός, κοινωνικές ανισότητες) <p>ii. Αποφασίζονται τρόποι παρουσίασης (π.χ. εισηγήσεις, παρουσιάσεις σε Η/Υ, παραγωγή υλικού, εκθέσεις, δραματοποιήσεις, συζητήσεις, οργάνωση εκδηλώσεων, πραγματοποίηση δράσεων κ.ά.)</p> <p>III. 3^ο δίωρο: Παρουσιάσεις συμπερασμάτων, αξιολογικές και μεταγνωστικές προσεγγίσεις, αποφάσεις για περαιτέρω αξιοποίηση της εργασίας</p>

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

- Ερμηνεύουν και θεωρούν κριτικά τις απαντήσεις της Αγίας Γραφής και των ιερών κειμένων των θρησκειών γύρω από θεμελιώδη υπαρξιακά ερωτήματα και ηθικά ζητήματα, καθώς και το ζήτημα της προέλευσης και της τελείωσης του κόσμου
- Εμβαθύνουν σε θεολογικές ιδέες και έννοιες (αμαρτία, πώση, σωτηρία, Βασιλεία του Θεού, έσχατα, κρίση κ.ά.)
- Αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα του θρησκευτικού φαινομένου στη σύγχρονη Ευρώπη
- Συνειδητοποιούν ότι πολλές σύγχρονες εντάσεις και συγκρούσεις συνδέονται με το θρησκευτικό φαινόμενο στον ελληνικό και στον παγκόσμιο ορίζοντα
- Εντοπίζουν τη συμμετοχή του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών στην πρόκληση, τη διόγκωση, την αντιμετώπιση ή την επίλυση σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων
- Ανακαλύπτουν την πνευματική και υπαρξιακή αλήθεια που κομίζουν οι θρησκείες με το αντίκρισμά τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι
- Κατανοούν τους μηχανισμούς αντίστασης στην αλλαγή νοοτροπιών και στάσεων εντός των θρησκειών
- Προσεγγίζουν κριτικά τις αντιφάσεις ή αντινομίες της παρουσίας του Χριστιανισμού στον κόσμο
- Αναγνωρίζουν την ανθρωπιστική διάσταση της Ορθοδοξίας, του Χριστιανισμού και τις αντίστοιχες των άλλων θρησκειών
- Αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους η θρησκευτική δέσμευση ή θρησκευτική αδιαφορία του ανθρώπου σχετίζεται με τον αυτοπροσδιορισμό και τη στάση του απέναντι στη ζωή
- Αναγνωρίζουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στις θρησκευτικές πεποιθήσεις, αξίες, δεσμεύσεις και στις κοινωνικές ιδέες, συμπεριφορές, στάσεις
- Αποτιμούν την προσφορά σπουδαιών προσωπικοτήτων από όλες τις θρησκείες που έκαναν πράξη την πίστη τους
- Αξιολογούν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία και της θρησκευτικής εκπαίδευσης για ένα σύγχρονο νέο
- Ανακαλύπτουν κοινές αξίες σε όλες τις θρησκείες.

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

- Διαπιστώνουν την πολιτισμική εμβέλεια των θρησκειών
- Κατανοούν τον Χριστιανισμό ως κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης
- Προσδιορίζουν τις επιρροές της θρησκείας στην καθημερινή ζωή των πιστών
- Αναγνωρίζουν τις διαστάσεις του «ιερού» στα μνημεία, στις αντιλήψεις και στις δομές του ευρωπαϊκού πολιτισμού
- Εντοπίζουν και διερευνούν θεολογικές διαστάσεις σε συγκεκριμένα δείγματα καλλιτεχνικής δημιουργίας (από τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική κλπ.)
- Αποτιμούν την παρουσία και τις αλληλεπιδράσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ στον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

- Επεκτείνουν τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα
- Προσεγγίζουν κριτικά τη δική τους θρησκευτική ιδιοπροσωπία και επεξεργάζονται κριτικά άλλες θρησκευτικές στάσεις
- Ισχυροποιούν στάσεις αποδοχής και σεβασμού της ετερότητας
- Δεσμεύονται σε οικουμενικές αξίες
- Προσανατολίζονται σε μια κουλτούρα διαλόγου
- Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες
- Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητα τους
- Σχεδιάζουν και οργανώνουν δραστηριότητες και παρεμβάσεις
- Μοιράζονται οράματα για έναν κόσμο ειρήνης και καταλλαγής.

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «από το τοπικό στο παγκόσμιο»)

- Εξετάζουν διεξοδικά διλήμματα και εμβαθύνουν στις διαστάσεις τους
- Ερμηνεύουν τη ζωή ως αγώνα κατά των δυνάμεων που καταστρέφουν τον άνθρωπο και τη φύση
- Συνειδητοποιούν τις προσωπικές και κοινωνικές διαστάσεις αυτού του αγώνα
- Συναισθάνονται την προσωπική ευθύνη για ό,τι συμβαίνει στον κόσμο
- Αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα του αγώνα για μεταμόρφωση του κόσμου
- Διαμορφώνουν οικουμενική συνείδηση
- Εμβαθύνουν στη σημασία της ελπίδας και της ύπαρξης οράματος για τη ζωή.

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

- Συνειδητοποιούν την πολιτική και συλλογική διάσταση του αγώνα για τη βελτίωση της ζωής και του κόσμου
- Εφαρμόζουν στην πράξη την αποδοχή και τον σεβασμό της θρησκευτικής και πολιτισμικής ετερότητας
- Αναπτύσσουν στάσεις ενεργού πολίτη που νοιάζεται για τη βελτίωση της κοινωνικής ζωής
- Δεσμεύονται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Ελέγχουν και αξιολογούν σύγχρονα κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις
- Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους, συνδιαμορφώνονται και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις (κοινωνικές δεξιότητες.)

ΣΤ. Ως προς την εργασία με το υλικό του ΜτΘ

- Συγκρίνουν, επεξεργάζονται και αναστοχάζονται διάφορες απόψεις γύρω από ηθικά ζητήματα
- Επεξεργάζονται με ερμηνευτικά κριτήρια την Αγία Γραφή και άλλα κείμενα (θεολογικά, λειτουργικά, λογοτεχνικά) και εικαστικά έργα
- Διατυπώνουν υποθέσεις, διερευνούν πληροφορίες από ποικιλία πηγών, συνθέτουν και παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους
- Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα
- Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών
- Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους, συνδιαμορφώνονται και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις (κοινωνικές δεξιότητες).

